

Tuusniemen Joulu 2005

Sisällysluettelo

Lukijalle.....	2
<i>Valto Holopainen</i>	
Tuusniemen kuntalaisille.....	3
<i>Terttu Kolari</i>	
"Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman..."	3
<i>Sirkka-Liisa Lamppu</i>	
Kojanlahden satamajuhlat	4
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Jouluinen tervehdys v. 2004 Tuusniemeläiseltä	5
<i>Pekka Mustonen</i>	
Sotainvalidien veljesliiton Pohjois-Savon piiri ry:n kirkkopyhän tapahtumista 4.9.2005 Tuusniemellä	6
Ja yksi on joukosta poissa.....	7
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Kuinka vanha on Hilka + Lauri Happonen = 160 vuotta	8
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Pinolansalon Hilma	9
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Kuopion Talvimarkkinat	9
<i>Hilja Maria Larismaa</i>	
Annikki Brander-Pitkänen	10
<i>Aino Korhonen</i>	
Iikka vuosikymmenten tukinajaja.....	12
<i>Olli Nissinen</i>	
Juurikkamäen maa- ja kotitalousseuran historiikki.....	14
<i>Elsa Hyvärinen</i>	
Hilja Maria Larismaa 9.7.1909–9.6.2003	17
<i>Jaakko Seesranta</i>	
Uurtaja	18
<i>Lauri Happonen</i>	
Jäätsalonsaari.....	19
<i>Lauri Heiskanen</i>	
Muistikuvia saareissa elämisestäni	20
<i>Riitta Juvonen</i>	
Ikivanhoja asuinpaikkoja Saunaniemellä	22
<i>Olli Nissinen</i>	
Mietitset kohtasivat Tuusniemellä	24
<i>Matti Miettinen</i>	
Surullinen tarina liito-oravan joulusta	26
<i>Pekka Mustonen</i>	
Kansakunnan kivijalka rakoili	28
<i>Onni Ryytänen</i>	
Joulunvietto.....	29
<i>Hilja Maria Larismaa</i>	
Tuusniemeläisiä savusaunoja.....	30
Muisteluksia Tuusniemen keväästä ja kesästä 1940.....	32
<i>Mirjam Kivinen</i>	
Joulun alla.....	34
<i>Tapio Räsänen</i>	
Puutavaraliike Tauno Räsänen Oy	35
<i>Tuulikki Keränen</i>	
Tuusniemen Yrittäjät 1975–2005.....	36
<i>Asta Tirkkonen-Hersio</i>	
Matkalla häissä Saksan maalla	38
<i>Riitta Hämeen-Anttila</i>	
Koiran osa.....	39
Kun Tuusniemi nimismieheensä kyllästyi	40
<i>Seppo Kononen</i>	
Joulu saapuu.....	42
<i>Matti Poutiainen</i>	
Tämän päivän tuntemuksia Turulasta	43
<i>Pirkko Miettinen</i>	
Onko työmme mennyt hukkaan?	44
<i>Seppo Hallman</i>	
Kevään 2005 ylioppilaskirjoituksia	45
<i>Maria Karvonen</i>	
<i>Hanna Miettinen</i>	
<i>Laura Räsänen</i>	
Lukion viestintäkurssin joulukirjoituksia	48
"Leijonaperheet"	50
Joulutervedys	51
Ilmoitukset.....	52

TUUSNIEMEN JOULU

Kannen maalaus: Elvi Koponen
Takakannen kuva: Hannu Holopainen,
Tuusniemen Loukeisela, Kaavin tien varresta

PÄÄTOIMITTAJA:

Valto Holopainen

TOIMITUSKUNTA:

Anna-Liisa Happonen
Liisa Rissanen
Onni Ryytänen
Pekka Mustonen

ILMOITUKSET:

Pentti Auvinen
Pekka Karvonen
Kari Puustinen
Teuvo Voutilainen
Ahti Varis

JULKAISIJAT:

Tuusniemen Lions Club
Tuusniemen kotiseutuyhdistys

PAINOPAIKKA:

Kuopion Liikekirjapaino Oy

Kiitos

Tuusniemen kotiseutuyhdistys ja Tuusniemen Lions Club kiittävät tämän lehden tukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden tekoon osallistuneita ja ennen kaikkea lukijoita.

Tuusniemen Joulu on julkaistu ainoastaan teidän tuellanne.

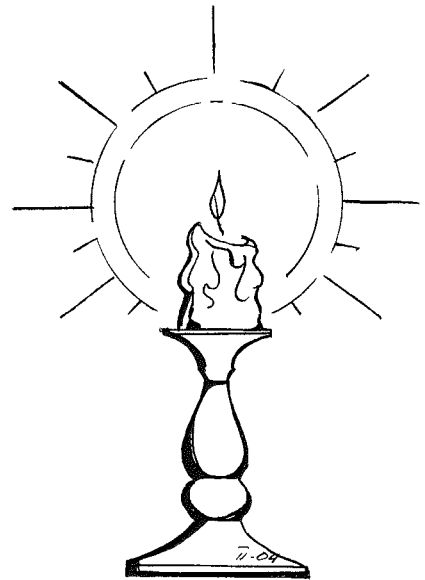
Lehden teosta mahdollisesti kertyneet varat tullaan käyttämään kotiseututyön ja nuorison hyvien harastusten tukemiseen.

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

Terveisin

Lukijalle

Tänä vuonna on julkisuuteen laskettu tutkimus. Tutkimuksen tavoitteena on ollut selvittää sitä minkä takia suomen ruotsalaiset ovat pitkäikäisempi, terveempiä ja tuntevat elävänsä onnellisempaa elämää, kuin suomenkielinen valtaväestö. Perintötekijöistä ja geeneistä ei ole löytynyt riittävästi vakuuttavia eroja. Ei myöskään ruokailutottumuksista, kuten rasvan, sokerin, suolan tai muun sellaisen käytöstä. Alettiin tutkia ihmisten käyttäytymistä, jokapäiväistä arkea ja myös juhlaa. Sieltä löytyikin eroja. Suomenruotsalaiset elävät tuntien voimakasta yhteenkuuluvuuden tunnetta toistensa kanssa. He ovat hyvin sosiaalisia, tekevät yhdessä, seurustelevat paljon. Heillä on ystäviä.

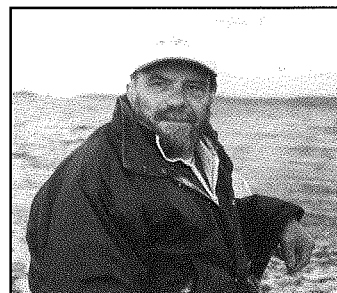
Meidän tyyliissämme ja tavoissamme elää on tapahtunut melkoinen käänös päinvastaiseen suuntaan. Kahdeksankymmentä ja varsinkin yhdeksänkymmentä luvulla ihmiset on vallannut ns. yksilöityminen. Jokainen haluaa olla omissa oloissaan, toisten vaikeuksista välittämättä mitään, ei ainakaan jos se vaatii meiltä jotain. Elämän suurimmaksi tarkeitukseksi on noussut hyödyn tavoittelu, kunhan minä saan kaikki mikä minulle kuuluu. Sitä voi sanoa pahimmillaan jopa ahneudeksi, rohuamiseksi suorastaan.

Maaailman meno on kuitenkin aaltoliikettä. Kovien arvojen aika tulee väistymään. Saamme siitä tarpeeksemme. Elämän laatu viihtyvyys ja ystävät tulevat tärkeämmiksi. Kaikkia asioita ei mitata enää rahassa ja tavarassa. Kovassa elämäntyyliissä on vain vahvat pärjänneet. Vahvat eivät tarvitse edes ystäviä. Monet ovat kuitenkin jääneet yksin ja tarvitsevat ystäviä. Yksin jäämiseen on moniakin ulkoisia syitä, joihin ei ole voinut vaikuttaa. Tästä tuli voimakkaita henkilökohtaisia kokemuksia kuluneena kesänä. Tapaturman uhrina jouduin kesken kuumimman ja kauneimman kesän viikkokausiksi sairaalaan. Tämä ja vielä koihoidossakin oleminen viskasi syrjään, elämänpiiri pieneni. Kalastus, marjastus ja sienestys piti jättää.

Tällaisessa tilanteessa hyvin ystävien ja tuttavien merkitys suorastaan pamahtaa monikertaiseksi. Viesti ei välttämättä tarvitse olla merkittävän suuri. Piipahtaminen katsomassa, puhelinsoitto tms. nousee arvoon arvaamattomaan. Pienetkin muistamiset, voinnin kyselemiset ja terveisten lähettämiset nostattavat mielialaa ja siten parantavat sairautta Kiitokset kaikille muistaneille. Miten sitten saan ystäviä? Pidän hyvänä joskus kuulemaani neuvoa. "Ole itse ystävä" Jos emme ole muistaneet ketään hyvinä eikä pahoina aikoina, tuskin kukaan muistaa myöskään meitä. Tästä voimmekin palata lukemaan tämä kirjoitus uudestaan alusta, mitäs siellä olikaan suomenruotsalaisista.

Sitten vielä filosofi Dale Carnegien ajatus ystävien saamisesta: "Saat kahdessa kuukaudessa enemmän ystäviä kiinnostumalla heistä kuin kahdessa vuodessa yrittämällä saada heitä kiinnostumaan itsestäsi". Perinteinen ruokaresepti: Suolasiika: Ota yksi pienehkö Juojärven siika perattuna: Ota yksi kilon paketti karkeaa ja terveellistä merisuolaa. Ota kulho johon siika sopii. Kaada suola siian päälle. Vie kylmään: Nautitaan ennen joulua.

Hyviä lukuhetkiä Tuusniemen Joulun lukijoille!

Valto Holopainen

Tuusniemen kuntalaisille

Joulun edeltävänä aikana 2005 ovat alkaneet valtakunnassa keskustelut ja tilaisuudet kunta ja palvelurakennemuutoksista. Keskusteluihin ovat jääneet kolme virallista mallia. Kuntien on annettava lausuntonsa malleihin keväällä 2006.

Nähdäkseni Tuusniemen kunta on tällä hetkellä sel-

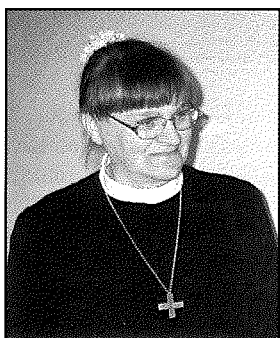
laisessa hyvässä asemassa, että voi kaikessa rauhassa arvioida tulevaisuutensa vaihtoehtoja, eikä ole muutoinkaan mitään pakottavaa syytä ennenaikaisiin muutoksiin.

Kun me itse kukin teemme työmme ja tehtävämme huolellisesti ja ahkeruudella, saamme toimivat ja hyvät palvelut jatkumaan kaikille kuntalaisille.

Toivotan kaikille kuntalaisille rauhallista joulua 2005. Toivotan kaikille kuntalaisille hyvää terveyttä sekä menestystä vuodelle 2006.

*Terttu Kolari
kunnanvaltuuston puheenjohtaja*

"Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle"

Tämän viestin saivat pelästyneet paimenet Beetlehemin kedolla. Jeesuksen syntymän ensimmäinen vaikutus ihmisiin on pelko.

Ensimmäisen jouluyön pelästyneet olivat tavallista työtään suorittamassa olleet paimenet. Tietämättä mitään vastasyntyneestä lapsesta he "vartioivat laumaansa", hoi-

tivat kutsumustaan. Tavallisina tyomiehinä paimenet olivat ammattimiehiä, mutta eivät mitään yläluokkaa. Silloisen sosiaalisen luokkajaon mukaan he olivat kedon köyhää väkeä, vähäteltyjä, hitaita ja hikisiä. He kuitenkin saivat olla ilosanoman ensimmäisiä vastaanottajia. Joulua tulee tavallisten ihmisten luokse. Jeesus ei syntynyt Jerusalemissa eikä hänen syntymäänsä ilmoitettu ensimmäisenä ruhtinaille tai muuten arvonsa ja asemansa tunteville. Jumala ei etsi sellaisia, jotka olisivat ulkonaaisesti edustavia tai uskonnollisesti sopivia. Evankeliumi kertoo, että joulua tulee itsensä tavanomaiseksi tuntevien ihmisten luo. Paimenten pelko muistuttaa siitä, että ilosanoma annettiin pelokkaille, vapiseville ja aroille.

Paimenet ovat yötyöläisiä ja ulkotyöläisiä. Kun muut ovat lämpimässä, paimenet palelevat, mutta eivät luovu. Yötyö on toisten puolesta toimimista. Ensimmäisen jouluyön ilosanoma kertoo, että joulua tulee nääntyneiden ja uupuneiden luo. Jumala tulee niiden luo, joiden voimat ovat loppuneet kesken.

Joulu ja Jumala tulevat niiden luo, jotka fyysisesti, henkisesti tai hengellisesti ovat palaneet karrelle. "Tulkaa minun luokse, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon", kutsuu Jeesus Kristus, tuo joulun Herra.

Enkelin ensimmäiset sanat paimenille ovat: "Älkää pelätkö". Enkeli tiesi ja tunsu paimenten pelon. Itsetyytyväiset ja itseriittoiset eivät tarvitse enkelin sanaa. Se kuuluu epävarmoille ja sisimmässään turvattomille. Älkää pelätkö, sillä siihen ei ole aihetta. Pikemminkin on aihetta iloon. Enkeli sanoo paimenille: "Minä ilmoitan teille ilosanoman..." Sitteen hän jatkaa: "Tänään on teille syntynyt Vapahtaja...". On siis puhe jostain persoonallisesta, ihmisiä henkilökohtaisesti koskettavasta asiasta. "Teille on syntynyt Vapahtaja". Joulu on sinua ja minua, teitä ja meitä koskettava juhla. Jouluna me olemme Jumalan toiminnan kohteena. Ei tarvitse itse yrittää, voi ottaa vastaan.

"Teille on syntynyt Vapahtaja. Hän on Kristus, Herra". Tämä on se lahja, pelastaja, vapahtaja. Pelastaja vie pois hädästä ja pahasta. Vapahtaja antaa vangeille vapauden. Pelastaja lahjoittaa elämän niille, joilta se on mennyt.

Joulun ihme on Jumala meidän keskellämme. Jumala Pojan maailmaan tulemisessa toteutui Taivaallisen Isämme armollinen tahto. "Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän". (Joh. 3:16) Siunausrikasta Vapahtajamme syntymäjuhlaa!

Sirkka-Liisa Lamppu

Kojanlahden satamajuhlat

Heinäkuun 30 päivänä 2005 vietettiin Kojanlahdessa kauan odotettua satamajuhlaa n. 300 osanottajan läsnä ollessa. Tätä laituri-satamahanketta olivat kyläläiset touhunneet jo melkein kaksi vuosikymmentä. Kompastuskiviä löytyi hankkeen tielle. Tuusniemen kunnanhallituskin joutui aikoinaan virkavallan kuulusteluun valitusten johdosta. Linnaan ei sentään ketään viety.

Kyläläiset olivat asiassaan sitkeitä, varsinkin Veijo Koistiselle pitää antaa kiitos, monien muiden toimijoiden kanssa uhrautuvasta uutteruudesta asian eteen. Viimein saatiin lupa vesioikeudelta ja rakennustöiden suunnittelu ja toteutus pääsi alkamaan. Varsinaisen hankkeen rahoitti Pohjois-Savon Ympäristökeskus ja Tuusniemen kunta sekä vesialueen osakaskunnat. Kyläläiset suorittivat oman osuutensa talkootyönä lahjoittamalla puutarvan ja rakentamalla puuosat laituriin ja wc:n. Ruoppaus ja maansiirtotöistä vastasi Koneyhtymä Happonen & Holopainen.

Sataman vihkimisen käyttöön suoritti Pohjois-Savon Ympäristökeskuksen johtaja Markku Henttonen lausuen onnittelut ja kiitokset kyläläisille. Sitkeys on tuottanut viimeinkin tuloksen. Hän toivoi hankkeen tuovan kylälle positiivisia tuloksia ja lisäävän viihtyvyyttä ja tuovan myös matkailijoita. Kojanlahteen on aikoinaan ollut säännöllistä laivaliikennettä reitillä Tuusniemi-Kojanlahti-Va-

ristaipale-Kuopio Varistaipaleen kanavien valmistumisen jälkeen. Kunnan puheenvuoron käytti tekninen johtaja Teuvo Nissinen.

Juhlava oli airokulkue satamasta Villa Rysseliin (ent. koulu), jonka pihapiirissä varsinainen juhla oli. Valtiovallan puheenvuoron käytti kansanedustaja Rauno Ketunen. Hankkeen pääisäntä Veijo Koistinen esitteli juurtu jaksain asian 45 min kestäneessä tervehdyspuheessaan. Siinä puheessa huokui se innokas henki, mitä tämä hanke on sisällään pitänyt, kaikki vaiheet aikamäärineen, onnelliseen loppuun asti.

Vieraat kestittiin muikkukeitolla ja kahvilla. Kyllä Villa Rysseliä kannattaa näyttää vieraillekin, siinä näkyy parhaiten kyläläisten yhteistyön tulos. Juhlassa esiintyi 15-vuotias imitoija kesäkojanlahtelainen Pietta Suoniemi. Kyläläiset olivat valmistaneet hauskan kuvaelman laiturin saannista. Musiikista huolehtivat hanuristit Pasanen ja Räsänen. Kutsuvieraat kestittiin vielä erikseen. Haitarit soivat tummuvaan heinäkuun iltaan säveleitä tanssivalle yleisölle. Yhdet ikimuistettavat juhlat oli jälleen vietetty Kojanlahdessa. Kiitos Kojanlahtelaisille ja muille kutsujille, että sain olla mukana. Juhla oli mahtava osoitus oikeasta koti seutuhengestä.

Anna-Liisa Happonen

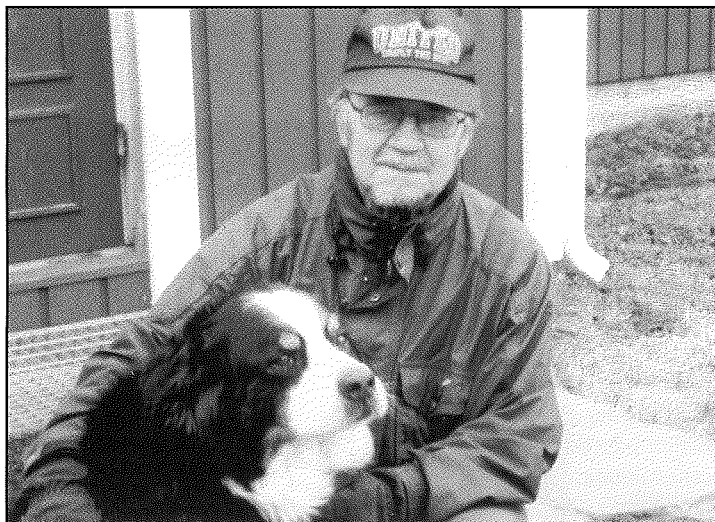
Jouluinen tervehdys vuoden 2004 Tuusniemeläiseltä

Oli lokakuun alkupäiviä kyseisenä vuonna; kotona puhelin soi. Anna-Liisa siellä soitteli ja vannotti meitä tulemaan koulukeskuksella vietettävään Kotiseutujuhlaan 15 :sta päivä. No niinhän siitä sovittiin. Alkoi arvailu. Miksi sinne pitää mennä, kun soittajakaan ei suostunut tarkemmin asiasta kertomaan. Taisi mainita, että sielläpäähän näkyy mitä tapahtuu.

Tuli juhlapäivä. Olin jo hieman hermostunut, josko siellä joutuisi vaikka juhla-äen silmätikuksi. Pikkuisen varauduin jotain sanomaankin. Tiesin kuitenkin, että yleisön edessä jos joutuu vaikkapa muutaman sanan sanomaan niin se on tiukka paikka.

Jouduin jättämään lähes 30 vuoden työuran kaivostollisuudessa. Työn josta pidin paljon. Tulin vaikean vallinnan eteen. Jatkaa työtä, jota ei voinut tehdä kotoa käsin ja etsiä vaimolle hoitopaikka. Tai jäädä hoitamaan päätoimisesti vaimoa. Tosiasiassa oli vain yksi vaihtoehto. Niin minusta tuli omaishoitaja. Kaksitoista vuotta olen hoitanut vaimoa kotipiirissä hyvin pienissä ympyröissä. Kontaktipinnat olivat kuituneet ja niitä pidettiin yllä vain lähimpiin sukulaisiin, ja yksittäisiin tuttaviiin. Koko ajan oli ollut kuitenkin yksi hyvin merkittävä harrastus. Vanhat esineet. Kirjat, lehdet, postikortit, talonpoikaisesineet ja numismatiikka. Tuttavamme Airaksisen Pirkko, itsekin aktiivinen antiikin harrastaja, pyysi kerran minulta esineitä näytteille. Siitähän se alkoi. Suomalaisia vanhoja kolikoita oli näytteillä pankin tiloissa yleisölle ja se sai hyvän vastaanoton. Sitten kahdessa eri tilaisuudessa kolikot, kortit ja vanhat lehdet olivat esillä. Erikoisesti lehdet kiinnostivat kävijöitä melkoisesti. Näin jälkeenpäin on muutama kysely tullut seuraavista näyttelyistä.

Ei niin paha, että ei jotain hyvääkin. Joutuessani jämmään vaimoa hoitamaan, oli minulla enemmän aikaa laitella tavaroita järjestykseen. Kolikot ja kortit olivatkin jo aiemmin hyvällä mallilla, kiitos vaimon. Mutta lehdet olivat vain nipuissa mikä missäkin hyllyssä. Sieltä oli aikamoinen työ laitella niitä näyttelykuntoon, varsinkin kun vanha paperi aikojen kuluessa haurastuu, käsittelyn on oltava hyvin varovaista.

Juhlapaikalla asia vihdoin paljastui. Minut oli valittu vuoden Tuusniemeläiseksi. Olihan se aikamoinen yllätys. Kävi kuten olin arvellutkin, ei siinä montaa sanaa suustaan saanut, kun jotain piti sanoa. Kuitenkin tämä ja eräs toinen aiempi tapahtuma nostivat minut vähitellen takaisin elämään. Sen jälkeen kaikki paitsi vaimon terveys on ollutkin normaalia yhteiskunnallista toimintaa.

Oli erittäin suuri kunnia olla itsenäisyyspäivillä pitämässä tervehdyspuhetta. Senkin onnistuminen jännitti etukäteen paljon. Mutta itse tilaisuudessa ei enää niinkään. Seuraavaksi Kalevala-juhlien tervehdyspuhe. Siinä olinkin jo omimmalla alueella. Kalevala on minulle tuttu. Ainoa vaikeus olikin työstää aihe riittävän lyhyeksi. Kalevalastahan kumpuaa paljon hyvää kirjallisuutta. Kirjoja olen paljon lukenut ja kerännyt omaan hyllyynkin.

Myös kotiseutuyhdistyksen toiminta on mielenkiintoista, sille annankin hyvin suuren arvon. Omatoimiset aktiviteetit ovat myös olleet mukana. Tärkeimpänä niistä tällä hetkellä on OHOH-kerho (omaishoitajat ja hoidettavat). Sekin sai alkunsa ikään kuin joulun enkelien viestittämänä. Räsänen Sisko, (kohtalotoverin mies sairastaa myös parkinsonin tautia), soitti ja ehdotti omaishoitajien yhteistyötä. Kerho on kokoontunut talvikaudella kerran kuussa ja nyt syyskausi on aloitettu. Toiminnassa on ollut mukana 20–30 henkilöä.

Tuntuu siltä, että ne edellä mainitut joulun enkelit olisivat koko ajan asialla ja siivittäisivät elämässä eteenpäin. Vapaaehtoistyön kehittäminen tuntuisi olevan lähellä sydäntä. Voisimme luoda omaan mukavaan kuntaamme myönteisen ilmapiirin vanhuuteen ja vammaisuuteen. Siihen pääsisimme yhteisin voimin samaan hiileen puhaltamalla. Jos se liekki syttyisi, saisimme yhteisin ponnistuksin avun tarvitseville. Joulun henki toteutuisi. Ken lahjan antaa, hän myös lahjan saisi.

Pekka Mustonen
vuoden 2004 Tuusniemeläinen

Sotainvalidien Veljesliiton Pohjois-Savon piiri ry:n kirkkopyhän tapahtumista 4.9.2005 Tuusniemellä

Näin suurena vietetty invalidien kirkkopyhätahtuma täällä Tuusniemellä oli varmasti viimeinen. Edellisen kerran vastaavaa kirkkopyhää vietettiin Tuusniemellä 14 vuotta sitten vuonna 1991. Kun piirin toiminnanjohtaja Juha Siivola tiedusteli meiltä noin vuosi sitten, otetaanko järjestelyvastuu Tuusniemelle yhdessä piirin kanssa. Haluammeko pitää kirkkopyhän vuonna 2005. Vastauksemme oli empimättä myönteinen, vaikka tiesimme aikaisemmilta vuosilta saadun kokemuksen mukaan tilaisuuteen saapuvan noin 500 henkeä. Päivän tilaisuudet alkoivat seurakunnan tarjoamilla tulokahveilla seurakuntatalolla. Vaikka aikaa oli vähän, hoiti seurakunta kahvituksen kiitettävällä riipyydellä ja kaikki jouduivat ajallaan kirkkoon. Saarnan piti sotainvalidien piirin hengellisen toimikunnan puheenjohtaja rovasti Jussi Huttunen, liturgina vs. kirkkoherra Erkki Laurinkari ja kanttorina Leena-Majja Lehtonen.

Kirkosta siirryttiin Turulan koulu-keskukseen. Ruokailusta vastasi kunnan keskuskeittiö. Pöytiin tarjoilun hoitivat yhdeksäsluokkalaiset opettajien valvomana. Välittömästi ruokailun jälkeen alkoi päiväjuhla. Juhla aloitettiin virrellä 577, jonka jälkeen rovasti Huttunen lähetti seppelpartion, johon kuuluivat Hilka Rissanen, Eemeli Räsänen ja Ilmari Venäläinen sankarihaudoille. Tervehdyssanat esitti osaston puheenjohtaja Juhani Mustonen, juhlapuheen piti kunnanjohtaja Jouni Perälä, kansantänhuja esitti nuorisoseuran Rettelo-ryhmä. Musiikista vastasi Riitta Hämeen-Anttila viulu ja Jaakko Hyppölä flyygeli. Huomionosoitukset jakoi piirin puheenjohtaja kenraali Ilkka Halonen, avustajana toiminnanjohtaja Juha Siivola. Palkittujen joukossa oli mm. osaston sihteeri Otto Juutilai-

Merkittävän ansioristin saaaja Otto Juutilainen vasemmalla. Luovuttajat toiminnanjohtaja Juha Siivola keskellä ja Kenraali Ilkka Halonen. Kuva: Otto Juutilaisen arkisto.

Seppelryhmä: vas. Ilmari Venäläinen, Eemeli Räsänen ja Hilka Rissanen. Kuva: Anna-Liisa Happonen.

nen, joka sai neljäntenä Tuusniemeläisenä Sotainvalidien ansioristin toiminastaan invalidien hyväksi. Otto on ollut yhtäjaksoisesti 20 vuotta osaston sihteerinä. Lopuksi veisattiin virsi 382. Ensiapuryhmän juhlien ajaksi oli asettanut Punaisen ristin paikallinen osasto ja liikennettä ohjasivat urheiluautoilijat.

Juhani Mustosen tervehdyspuheen lyhennelmä

Tervehdyspuheessaan Juhani Mustonen esitti mm seuraavia tietoja Tuusniemeltä. Tuusniemen sankarihautaan on siunattu kaikkiaan 170 vainajaa. Osaston jäsenmäärä oli suurimmillaan vuonna 1978, jolloin jäseniä oli 76. Luonnollisesti heitä oli jo siihen mennessä poistunut lukuisasti

Invalidien juhlan tarjoilusta vastasivat ”tupakoitsemattomat seikat”, he ovat nyt 9-luokkalaisia. Kuvassa myös koulun henkilökuntaa. Kuva: Anna-Liisa Happonen.

keskuudestamme. Nykyään jäseniä on enää 17, joiden keski-ikä on 85 vuotta. He toivovat että saisivat asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Kotiin vain pitäisi saada tarpeellinen kotiapu ja muu tarpeellinen palvelu kohtuuhinnalla.

Valtiovalta on luvannut että ensi vuonna sotainvalidi pääsisi laitoshoitoon kun vammautumisasaste on 25 % ja vuonna 2008 20 %.

Arvoisat invalidit ja veteraanit!

Teidän sukupolvenne joutui uhraamaan nuoruutensa sodassa isänmaata ja sen koteja ase kädessä puolustaessaan. Kaikki toivomme teidän olevan viimeinen suomalainen sukupolvi, joka joutui ase kädessä maataan puolustamaan. Ilman uhrautuvaisuuttanne ja kotirintaman kestävydestä vastanneita naisia, vanhuksia ja nuoria emme olisi saaneet elää vapaassa ja itsenäisessä suomessa.

Meidän nuorempien sukupolvien suuri kiitos työstänne isänmaan hyväksi

Ja yksi on joukosta poissa

Viettäessämme invalidien maakunnallista kirkkopyhää Tuusniemellä totesimme, että sinä Toivo Aatami Mustonen (3.5.1921–16.6.2005) olit joukoistamme poissa. Olit 60 % invalidi. Kannoit sodan taakkaa mukana. Ampu-toitu jalkasi muistutti sodasta joka hetki. Sodan muisto seurasi sinua elämässäsi. Haavoittumisesi ei tehnyt sinusta kuitenkaan katkeraa. Valoisin mielin katsoit tulevaisuutta. Sotainvalidina perustit perheen Tuusniemen Levälahdesta kotoisin olleen serkkuni Helvi Lempisen kanssa. Veit vaimosi Kaaville Lahtjoelle nykyisille timanttikaivoksille. Sieltä karusta maaperästä kivien lomasta leipäanne etsitte. Teit lisäksi puusepän töitä, johon ammattiin sinut valtion tapaturmavirasto koulutti. Muutitte, kuusihekinen perheesi kanssa myöhemmin Tuusniemen Koivulahteen. Siinä teitte elämäntyönne. Lapset kasvoivat ja lähtivät elämään omaa elämäänsä. Jäit leskeksi, aloit sairastella, muutit veljeskotiin Iisalmeen. Se koti oli viimeinen maallinen kotisi. Sinun valoisaa muistoasi siunaten ja kaivaten kiitämme isänmaan sankaria. Sinun ja monen muun isänmaan puolustajan uhrautuvasta työstä siniristilippu nousee salkoon itsenäisen isänmaan juhlien kunniaksi.

Kiittäen Anna-Liisa Happonen

Kirjasta Tuusniemi valokuvin Toivo Mustonen morsiamensa Helvin kanssa sota-aikana.

Kuinka vanha on Hilikka + Lauri Happonen = 160 vuotta

Hilikka ja Lauri lastensa ja heidän perheidensä ympäröiminä.

Halusitte juhlistaa perheen, sukulaisten ja ystävien kesken elettyjä vuosianne. Päivä oli aurinkoinen lauantai 10 heinäkuuta. Se ei ollut kummankaan virallinen merkkipäivä, mutta sopivasti maaliskuun ja syyskuun puolivälissä. Juhlienne pitopaikaksi olitte valinneet maatilamatkailu Viitakon. Miljöö oli sopiva ja luonto upeimmillaan.

Pitkän rikkaan elämän aikana on teille osallistuville ihmisille tullut yhteyksiä monille eri suunnille. Ensimmäisenä perhe sitten sukulaiset ja ystävät. Virallista tahoa edusti kunta. Olette aktiivisia ihmisiä ja lisäksi olette saaneet elämänlahjoista suurimman terveyden, niin henkisen kuin ruumiillisen. On ilo katsella sinua Hilikka, kun viiletät pyörälläsi pitkin kirkonkylän raittia toimittamassa yhteisiä asioita. Keräämässä kotiseutuyhdistyksen jäsenmaksuja tai myymässä kalentereita, toimittamassa Punaisen Ristin asioita tai keräämässä yhteisvastuukeräystä. Tiedän että ennätysesi on 7 listaa yhteen perään. Kotiseutuyhdistyksen taloudenhoitajana olet tarkka ja täsmällinen. Me toiset teemme kalentereita, lehtiä ja kirjoja. Sinä vastaat niiden markkinoinnista. Talousasiat ovat sinulle tuttuja, teithän elämäntyösi kassanhoitajana ja kirjanpito tehtävissä Uurtajassa ja jonkun vuoden seurakunnassa. Lämmöllä myös miniäsi kertovat Sinun hyvästä maustekakustasi, jonka reseptistä me monet muutkin olisimme kiinnostuneita. Yhteisiin harrastuksiinne kuuluvat kesäiset marjaretket ja kuorolaulu.

Ja Lauri, Sinun pistämätön huumorisi ja hyvä muistisi on tuonut meille monta ilonhetkeä. Ollessamme kunnanhallituksen kokouksissa, Sinulla oli aina hauska kasku kerrottavana ja siitä pääsimme mukavasti kokouksen alkuun. Ihmettelin vaan mistä niitä aina riitti. Olet kai tallentanut ne muuallekin kuin muistiisi? Olet pitkäaikaisin kunnallispoliitikko, yli 50 vuotta. Entäs harrastukset, niitä on moninaisia. Vedit kuulua ”Miestenkerhoa” kymmenet vuodet, samoin myös oli mieslaulajain jäsen Kun lopetit loppui samalla molempien toiminta. Musiikkiharrastuksesi on monipuolinen laulat, soitat viulua, haitaria ja huilua. Me toiset teemme mitä osaamme. Sinä mitä itse haluat. Jos Sinua kysyy päiväsaikaan, Hilikka ilmoittaa, Lassi on metäs-

sä; Metsätyöt ovat Sinulle harrastus. Ilmoitatkin ammatiksesi metsuri. Se myös on paras kuntokoulu. Näillä tiedon eväillä kokoonnuimme juhliinne, runsaan ruokapöydän ja sisältörikkaan ohjelman antimia kuulemaan ja nauttimaan. Näytit Lauri ohjelmaosuudessa taitosi. Päivästä jäi ihanat muistot meille vieraille. Kiitämme juhlastanne. Toivomme onnea ja terveyttä elämäänne seuraaviin sata + kymmeneen vuosiin.

Anna-Liisa Happonen

Kesken juhlien Lauri ja Valtteri Kalinen ottivat haitarit soittopeleikseen. Mandoliinin ja kitaran soittajat säestävät. Kapellimestari Valtteri Kalinen Outokummusta on Laurin ikätovereita ja ystäviä.

Pinolansalon Hilma

Hilma Nissisen os. Räsänen 16.11.1925 – 19.10.2005, elinpäiviä melkein 80 vuotta. Elämäntyö synnyinpitäjässä Tuusniemellä, pientilan emäntänä, Eemelin aviopuolisona ja lasten äitinä. Pinolansalo Ohtaaniemellä on syrjässä valtaväylältä metsän keskellä, jossa lintujen laulu ja keväiset käen kukunnat ovat pihapiirissä. Pinolansalossa oli niin kuin kaikkialla muuallakin muutama lehmä, hevonen, sikapossu, kanat ja lampaat. Elettiin pitkälti omavaraisaloudessa. Taloudenhoito jäi paljolti Hilman huoleksi, lasten auttaessa voimiansa mukaan. Eemeli hankki leivänlisää linja-autokuskina.

Ei se leipä ole helpolla tullut, vaan sen eteen on pitänyt tehdä töitä, kaikkien perheenjäsenten, joten työnteon ovat lapset jo kotona oppineet.

Hilma, opin sinut tuntemaan jo yli 40 vuotta sitten, kun istuimme vuoroamme odottamassa kirkonkylän äitiysneuvolassa monien kanssasisariemme tavoin. Silloin ei ollut lapsista puutetta, eikä koulut huu-taneet tyhjyyttään. Odotit silloin nuorimpia lapsiasi, Tuijaa ja Tiinaa.

Vuodet vierivät. Lapsesti kasvoivat ja lensivät ulos pesästä. Jäit leskeksi – jäit yksin – mutta jäitkö – et – näin minusta ainakin tuntui, kun kävin Sinua tapaamassa vieraanvaraisessa kodissasi. Jatkoit kotisi hoitamista – sinun henkinen elämän-

piirisi oli tavallista laajempi – olit henkisesti rikas ihminen. Seurasit tarkasti ajankohtaisia asioita, koskivatpa ne kotiseututyötä, kulttuuri-, yhteiskunta- tai puoluepolitiikkaa. Otit rohkeasti kantaa ajankohtaisiin asioihin, ilmaisit mielipiteesi. Olit myös näiden asioiden tekijä, et vain ainoastaan sivustakatsoja. Osallistuit kotiseutu- ja kulttuurityöhön.

Erityisesti pitää Sinua kiittää siitä suuriarvoisesta työstä, jonka teit kerätessä ja tallentaessasi arvokasta valokuva- ja muuta perinnettä jälkipolvien katseltavaksi. Olit myös joululehtemme uskollinen avustaja, milloin nimeläsi tai nimimerkin takana. Pyysin sinua kirjoittamaan muistojasi talteen. En tiedä, kuinka paljon ehdit tätä tallentamista tehdä.

Kaikkalainen perinteeseen ja kotiseutuun liittyvä työ oli sinulle rakasta. Se antoi sinulle paljon ja sai sinulta paljon. Siitä sinulle kiitos.

Suuri on suru läheisilläsi, äiti ja mummo on poissa. Kaipaamme Sinua Hilma, kulttuuripersoonaa, valoisaa elämäntähtäsi ja yhteiskuntamyönteisyyttäsi – ja henkilökohtaisesti, tunnen menettäneeni ystävän.

*Kiitollisin mielin
Anna-Liisa Happonen*

Kuopion Talvimarkkinat

Ennen vanhaan vuosina 1915-17 muistan kodissani puhutun Kuopion Talvimarkkinoista (tammikuun viimeisen kokonaisen viikon keskiviikko-torstai). Oli kasvatettu hevosia, joita ensin opetettu rekeä vetämään. Olivat sitten käyttökelpoisia ja valmiita myyntiinkin. Eväänä hevosille, heiniä ja kauran jyviä. Miesten eväät nahkalaukuun, leipää, voita ja maitoa sekä paistettu sian alaleuka. Myyntiin hevonen, eläinten nahkoja, voita ja kananmunia. Kortteli oli Niemenkadulla Pulkkinen talossa (meijerin lähellä). Kaksi päivää markkinoilla. Oli hyvä asunto miehillä, samoin hyvät hevostallit. Oli useita maalaistalon isäntiä samassa talossa. Sitten markkinamiesten kotiin tuloa me lapset odotimme. Lapset uteliaita tarkastelemaan tuliaisia. Oli-

han niitä. Rinkeliä, kahdenlaisia, kovia ja pehmeitä, sekä punaisia mansikkakaramellejä. Herkuttelimme, olimme iloisia. Minäkin sain tokkani, jonka joulupukki oli jouluksi luvannut. Ei ollut ehtinyt valmistaa. Oli luvannut tuoda markkinoiden välityksellä (tokka tarkoittaa nukkea. toim. huom.). Pääsin vuosien kasvaessa mukaan markkinoille näkemään tavarain paljoutta, lehtien tarjoamaa onnellisuutta suurille ihmisjoukoille. Oli tarjolla onnenpyörät, valokuvaajat, jotka savolaisnaamoja, vähän vieraitakin, korostivat maisemakankailla. Kuopion markkinat, omasta kielestään, kulttuuristaan ja hevosista, olivat kuuluisat.

Hilja Maria Larismaa

Annikki Brander-Pitkänen

*Kesän hävityssä
sädehtii maankuori
laulaa joutsenlauluun.
Vaahteranlehtien helossa
hehkuu ruusunkiulukka,
piiskaa koivunlatva tuokion.*

*Syksynriuhausissa,
auringon itkusäteet
peittävät taivaan sinipallon.
Avaruuden kylmäkita aukenee
ahmaisee sisäänsä
maan elämän, aaltojen elämän.*

Tässäpä pieni näyte Annikki Brander Pitkäsen satojen julkaisemattomien runojen joukosta. Runon kirjoittajan nimi lienee tullut joillekin tutuksi säätiöstä, jonka Annikki Brander-Pitkänen ja Yrjö Albin Pitkänen perustivat Tuusniemen Kotiseututyön tukemiseen. Säätiöstä ovat saaneet pieniä avustuksia esim. monet Tuusniemestä kertovat julkaisut.

Lienee paikallaan kertoa Annikista enemmänkin, sillä olihan hän aikamoinen kulttuuripersoona vaikuttaessaan vuosivuosisikymmenien ajan Vehmersalmen Mustinlahden koululla opettajana.

Hän oli syntynyt Porissa 2.4.1912. Isä oli teollisuuden edustaja ja hänen ammattinsa vuoksi perhe joutui muuttamaan usein paikkakuntaa. Annikki kertoi olleensa lapsuudessaan mm Lappeenrannassa ja Viipurissa. Tyttären ollessa 10-vuotias isä kuoli ja äiti, joka oli kotoisin Pohjanmaalta, perusti kodin ja sen yhteyteen pienen kauppaliikkeen Raahen. Raahesta tulikin Annikille rakas kotiseutu, jonne hän piti yhteyttä vielä vanhuudenpäivinänsäkin.

Raahen seminaarista hän valmistui opettajaksi ja meni valmistuttuaan Nivalan Maliskylän koululle. Hän tunsikin olevansa tyytyväinen Pohjanmaan lakeuksien keskellä ja lapsetkin puhuivat tuttua murretta.

Välirauhan aikana oli Oulussa järjestetty opettajille suuri tarkastuspiirin kokous. Sinne oli Nivalan opettajatkin kutsuttu. Siellä kokouksessa hän tapasi oululaisen opettajan Yrjö Pitkäsen, ja kohta he menivät kihloihin ja alkanut jatkosota kiirehti naimisiinmeno, sillä Yrjö sai kutsun armeijaan. Annikki kertoi värikkäästi tapauksesta:

"Yrjöltä tuli kesäkuun loppupäivinä koululle puhelinsoitto, että minun pitäisi mennä nopeasti Ouluun ja niin minä läksin junaan, joka meni hyvin hitaasti, sillä välillä oli odotettava saksalaiskuljetuksia. Juna saapui vihdoin Ouluun ja minua jännitti, että onkohan Yrjö vielä siellä. Katselin junan ikkunasta ja siellähän pitkä mies huijoi kukkapuskalla ja kiiruhdin hänen luokseen ja sain tietää, että meitä odotettiin pappilaan vihittäviksi. Menim-

Annikki Brander-Pitkänen toisen kirjansa julkaisuutilaisuudessa. Kuva: Aino Korhonen.

me sinne ja pappi vihki meidät avioliittoon Oulun valoisassa kesäyössä papin rouvan ja kotiapulaisen ollessa todistajina."

Sota jatkui ja Annikki oli koulullaan. Sodan loputtua Yrjön työpaikka oli Oulun kaupungissa, jossa hän oli ollut jo yhden vuoden opettajana ennen talvisotaa. Annikki kertoi, kuinka Yrjö alkoi heti puhua Savoon muuttamisesta ja niin he alkoivat katsella pariskunta opettajien paikkoja Kuopion ympäristöstä.

Vehmersalmen Mustinlahdessa he aloittivatkin työt 1.8.1946. Annikille kaikki oli uutta, sillä koululla ei ollut sähköjä, uunit oli puilla lämmitettävä ja vesi kaivosta kannettava. Lapsia oli paljon, oli savolaisia ja karjalaisia evakkolapsia. Annikki meni muutaman vuoden kuluttua käymään Pekan-päivillä Raahessa ja oli kirjoittanut pakinan, jossa hän kertoi kokemuksistaan savolaisessa kyläkoulussa. Tässä Muutamia otteita tuosta pakinasta:

Syksyinen iltapäivä oli lämmin. Aurinko nakkeli loppusäteitään järven kalvoon. Metsänreunassa asuvan Hilman karjankutsuhuudot kantautuivat keittiöön, jonka hellan ääressä rouva opettaja valmisti kastiketta. Hilman huilu oli huilumaisia soinnutuksia, jota opettaja ei ollut kuullut aikaisemmin täällä oli paljon erilaisempaa, kuin siellä, mistä nuori vaimo oli tänne tullut. Nuokin huhuilut ja lehmisävyt. Joskus illankuulaudessa huhuilut olivat yhteensulautuneita sointuja kuin tienoon yläpuolella oleva puiden latvoja huojuttava orkesteri, jota piti pihalla hiljaisena kuunnella. Tottuuko tähän koskaan, niin että tuskaisa kaipausta lakeudelle, jonka yläpuolella kevätkiurut

heläjävät- merenrannalle, jossa tyrskyt lyövät vaahtopäisinä hietikolle tai kallioihin- tottuuko tähän, unohtaako ikävänsä Rouva opettajan rinnasta purkautui huokaus. Kaikki oli outoa ja ennenkokematonta, ihmisten murre, kielenkäyttö, puhe ja elämäntavat lasten repuista tipah-televat russakat – jotka vilistivät luokan nurkkiin. Mutta ehkä hän tottuu vähitellen, ja totuttava on.

Hän naurahti kun muisti koulun alkupäivät. Toista viikkoa oli ehditty katsella pyöreäposkisia savolaislap-sia, jotka silmät pyöreinä tuijottivat opettajaansa. Vaite-liaina äänettöminä tuskin mitään vastasivat, vaikka mi-tä yritti kysyä. Missä oli se savolaisten haastelemishalu, ei ainakaan heidän suut tavokoi-na istuvissa lapsissaan. Kunnes tänään heti aamutunnilla sekin asia valkeni. -Pieni terhakka Lee-na tyttönen ponkasi pystyyn niia-si ja puhetta alkoi tulla solkenaan. -Mittee se opettaja okein huas-taa, kun myö ei ymmärretä mit-tää ku huastaa vuan ämpäreistä, kuvelmista, peukaloista ja vaikka mistä. Eikä myö männä pihaan, kun kello soep, vuan pellolle, vaik-ka työ käskettä pellollehan ei sua männä. Puhetta tuli yhtenä purpa-tuksena ja luokka murisi mukana kun vihainen koiria. Äet käsk san-noo-tyttö niiasi sieväst -huasta-sija immeisten kieltä tätä suomee eikä ruotsia ja käski se sanoo sennii, että männöö kirje itelleen op-etus-mi-ministeriöön (sana oli varmaan tankattu tytön päähän) -jos työ että ruppee huastamaan immeisten kieltä.

Odotahan nyt, äännähti opet-taja ensihämmästyksen mentyä ohitse. En minä ole puhunut teille ruotsia, vaan kirja-kieltä, lapsikullat, tokihan tiedätte, että koulussa on pu-huttava samoin kuin kirjoissanne on. Te puhutte omaa murrettanne ja nähtävästi edellinen opettaja oli savolai-nen, joten minun aksenttini on. Lapset olivat kuunnelleet tarkkaavaisena avoimin mielin, mutta kuultuaan aksentti sanan jokainen pikkukasvo sulkeutui kuin pamahtamalla kiinni pantu ovi. Opettaja huomasi virheensä ja kiiruh-ti selitystä. -Tehän ymmärrätte yläluokan opettajan pu-heet, vaikka hänkin puhuu kirjakieltä. Luokka nyökkäsi innokkaana ja loi ihailevan katseen seinään, joka takana toinen opettaja oli.

Opettaja tuhahti. Siinä ne mokomatkin miesopettajan palvojat -Minä selitän, Hän on savolainen niin kuin te-kin. Jälleen nyökkäiltiin. Poikien kädet huitoivat ilmas-sa: Meidän isä on tuntenna sen jo poekasne, myö tiijetään että sen nimi on Yrjö. Se on käännä lyseoo ja sinne min-näi mänen jos työ annatta hyvän totistuksen. -Vuan mikä sen sukumanimi on? -Kyllähän te tiedätte, että se on sa-ma kun minullakin eikä se ole sukumanimi vaan sukuni-

mi. Luokka tuijotti opettajaansa kuin ulkomaan ihmettä. Outtako työ keskenännö naemisissa niinkun meidän isä ja äet. -Vuan tuo taanon isä ja äet on susj par. Opetta-jalle tuli kiire vaihtaa puheenaihetta ja nopeasti mentiin maailman viidennen päivän luomistapahtumiin ja tutkit-tiin kuvataulua seinältä.

Värikkään päivätyönsä jälkeen opettaja sai oman ope-tuksensa. Tästä puoleen ämpäri on sankko, kudelman on nyöri, peukalo ei olekaan enää peukalo, vaan jostain ih-meellistä syystä peikalo, ja kun koulunkello soi välitun-nille niin, silloin lapset menevät pellolle eikä pihalle. Sillä piha on tälläkäläisille lapsille sama kuin koti.

Jouluelenkeli

(sävel: "No onkos tullut kesä".

Esiintyjä, pieni enkeliksi puettu tyttö
palmunoksa kädessä)

Tuon sanoman mä hyvän
nyt lapsosille maan.
ei isä antoi pyhän
poikansa maailmaan

Hän Kristus synnit poistaa
tuo rauhan sydämeen.
Merkiksi tästä loistaa
tuo tähti Betlehemin.

Tää lahja kallis taivaan
nyt ota vastahan
se maiseen tuskaan vaivaan
tuo lohdun ihanan

Monenlaisia alkuvaikeuksia ja väärinkäsityksiä sai Annikki aluksi kokea niin kuin hän paki-nassaan jatkaa. Mutta kaikesta sel-vittiin ja kyläläisistä tuli hyviä ys-täviäkin vuosien varrella. Opet-tajana Annikki oli perusteellinen ja koetti kasvattaa lapsia hyviksi kansalaisiksi

Annikki kirjoitteli runoja ja leikkilauluja, jota koulun juhli-sa lapset esittivät. Kirjoittipa hän näytelmän, joka esitettiin vapaa-herratar Iida Yrjö-Koskiseelle omistetussa juhlassa. Iida Yrjö-koskinen o.s. Petander oli syntynyt Mustinlahdessa koulun paikalla olleessa kartanossa. Kun Mustin-lahden kylä sai sähköt oli tietys-ti koululla Valojuhlat ja sielläkin Annikin runoja esitettiin.

Opettajapariskunnan jäätystä eläkkeelle he muuttivat Kuopioon, matkustelivat paljon ja Annikki rupesi kirjoittamaan kirjoja. Ensimmäinen kirja ilmestyi 1975 Oodi meren kaupungista Kirja kertoo raahelaisesta nuorena kuolleesta pojasta, johon Annikki oli syvästi ra-kastunut. Toinen kirja ilmestyi 1985. Senkin tapahtumat liittyvät Raaheen, Merikaupungin Lackefeltit on paksu yli 500 sivuinen sukuromaani. Hänellä oli käsikirjoitus myös kolmanteen kirjaan, mutta kustantaja ei ollut si-tä ottanut toimittakseen, koska katsoi sen olevan kovin Raahekeskeisen joten sitä olisi ollut vaikea markkinoida lukijoille. Käsikirjoitusten nimi on "Äläskeleposet" se on säätiön hallussa.

Kesällä Annikki ja Yrjö olivat paljon Tuusjärvellä mö-kissään Päiväniemessä, jossa Annikki näpräsi käsillään kauniita käsitöitä ja Yrjö touhusi puutarhassa.

Annikilla oli monta sukunimeä. Alkuperäinen oli Bran-der, mutta opettajaksi valmistuttuaan hän otti nimekseen Rantemo. Naimisiin mentyään hän oli Pitkänen vuosi-kymmenten ajan, mutta joskus eläkkeellä ollessaan hän halusikin, että Brander nimi pitäisi näkyä koska hän ha-

lusi käydä Brandereiden sukokouksissa. Ja niin hän hoiteli kaikki muodollisuudet kuntoon ja hänestä tuli Brander-Pitkänen.

Yrjö kuoli 1992 ja Annikki siirtyi Vaajasalossa olevaan Roinilan hoitokotiin, jossa hän sai olla omassa huoneessaan omien rakkaitten tavaroihensa keskellä järjestellä valokuviaan, ja kirjoitella ystävilleen.

Annikin elämä päättyi Roinilassa marraskuisena iltana 1996 Annikki ja Yrjö ovat saaneet lepopaikkansa Tuus-

niemen hautausmaalta kellotapulien viereltä. Paljon olisi vielä kerrottavaa Annikista mutta riittänee tällä kertaa. Liitän tähän oheen pienen runon hänen jäämistöstään ja olkoon se jouluinen, koska te saatte lukea sen Tuusniemen Joululehdestä.

Annikin jäämistöstä jotakin tietoa etsiessäni sain ajatuksen kirjoittaa Tuusniemen joululehteen joitakin tietoja varmasti monille tuntemattomasta Annikki-opettajasta.

Aino Korhonen

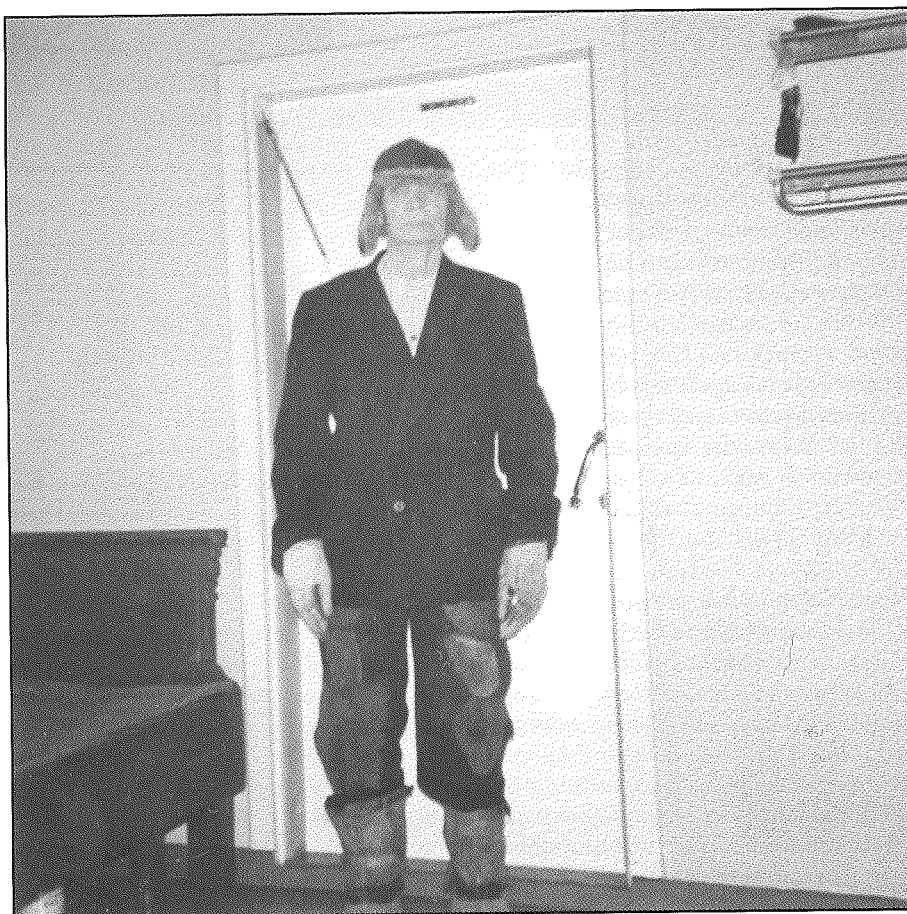
Iikka vuosikymmenten tukinajaja

Iikka oli syntynyt pari vuosikymmentä sen jälkeen kun sahateollisuus vapautui vuosisataisista kahleista, eli vuonna 1884. Metsätyöt hän aloitti kolmetoistavuotiaana. Savotta oli kaukana asuuilt paikoilta. Hänen isänsä oli ottanut hakattavaksi erään maa-alueen metsähallituksen mailta. Iikka joutui isäänsä auttamaan tukkien kaatamisessa ja pitkien raskaiden tukkien nostamisessa rekeen. Siihen aikaan tukit kaadettiin kirveellä ja ajettiin pitkinä uittoväylän varteen. Siellä ne katkottiin sopivan mittaisiksi.

Lukutaidon Iikka oppi rippikoulussa. Jo varhaisessa vaiheessa elämäänsä hän elätti itsensä metsätoilla ja kesäisin erilaisissa talon töissä. Savotoissa hän liikkui pitkin ja poikin Lappia. Iikka hankki hevosen ja ryhtyi sillä ajamaan tukkia. Niin metsätoissa kuin tukin ajossakin Iikka oli aina savotan miesten parhaasta päästä.

Aikanaan Iikka avioitui ja perheeseen syntyi kolme lasta. Perheen perustamisen jälkeen Iikka päätti ryhtyä maanviljelijäksi. Hän toteutti päätöksensä ja osti kolmekymmentäluvun alussa myyntiin tulleen kylän suurimman talon. Rahat talon ostoon hän sai säästöjensä lisäksi pankkilainaa ottamalla.

Iikka aloitti maanviljelijän uran silloin kun kolmekymmentäluvun lama oli tuloillaan. Vaikeudet kasaantuivat, eikä tila antanut tarpeeksi tuloja. Velkoja hän ei pystynyt maksa-

Iikka kotinsa pirtissä. Kuva: O. Nissinen.

maan. Pankki ryhtyi perimään saataviaan pakotoimin. Tila meni pakkohuutokauppaan. Kun ostajia, eli huutajia oli vähän niin tilan meni pilkkahinnalla ostajille. Ostajina oli kaksi henkilöä, maanviljelijä ja virkamies. Iikka kertoi että silloin tehtiin myös selvää vääryyttä myös häntä kohtaan.

Iikka ja perhe joutuivat ”puille paljaille”. Elämä tuli vaikeaksi. Iikka asui ensimmäisen kesän katkeroituneena

Iikasta teetätin eräällä taiteilijalla lepästä patsaan. Patsasta säilytän olohuoneeni kaapin päällä josta Iikka katselee nykyistä maailmanmenoa. Kuva: O. Nissinen.

perheineen heinäladossa. Iikan elämä meni alkutekijöihinsä. Mutta Iikka ei kuitenkaan lannistunut. Iikka aloitti uudelleen. Hän lähti taas metsätöihin ja myöhemmin hankki hevosen. Hän jatkoi katkennutta savottauraansa vielä vuosikymmeniä.

Maanviljelijä elämä, halu palata ammattiin kuitenkin kyti hänen mielessään. Kun sotien jälkeen valtion maita jaettiin halukkaille, Iikka pani myös hakemuksen saada valtion maata omakseen. Aikanaan hakemus hyväksyttiin ja Iikka sai maata syrjäisestä paikasta, kaukaa kylästä ja niin Iikka alkoi uudelleen maanviljelyksen. Silloin hänellä oli ikää jo runsaasti yli kuusikymmentä vuotta. Iikka teki talon ja tiilinaivan sekä raivasi peltoa.

Tässä työssä häntä auttoi Antti niminen poika. Talvisin Iikka teki savottatöitä hevosen kanssa niin kuin ennenkin. Tilaansa hän hoiti ja siinä sivussa teki savottatöitä liki kahdeksankymmentavuotiaaksi.

Ensimmäisen kerran tapasin Iikan kuusikymmentäluvun alussa, kun esimieheni kanssa liikuimme tarkastusmatkoilla Iikan maisemissa. Menimme Iikan taloon. Sisälle mentyä meitä vastaan tuli pienehkö vanha mies. Iikka heti kysyi, mitä miehiä sitä ollaan. Selvitimme Iikalle keitä me olemme. Siitä Iikka riemastui ja huuteli keittiössä olevalle työlleen. "Kahvit tulelle ja heti, nyt tuli hyviä vieraita" Siinä tutustuminen kävi nopeasti kahvia odotellessa ja sitä juotaessa. kuuntelimme Iikan elämän vaiheita. Meistä tuli kerralla hyviä kavereita. Esimieheni kanssa kävimme myöhemminkin Iikkaa tapaamassa ja vastaanotto oli aina erikoisen hyvä. Iikka oli reipas puheissaan, hän käytti juttunsa terävöittämiseen runsaasti kirosanoja. Erään kerran Iikan kotikylällä järjestettiin kotiseutujuhlat. Tässä tilaisuudessa päätettiin jakaa vanhoille metsätömiehille ansiomerkit. Iikkakin tuli sen saamaan. Kun Iikka oli ansiomerkin saajista vanhin, niin häntä sitten haastateltiin. Haastattelija tiesi että Iikka oli kova kiroilemaan, niin hän pyysi Iikkaa ettei hän kiroilisi haastateltaessa. Iikka vastasi haastattelijalle. En minä s.....na. kiroile. Eikä sitten haastattelussa kiroillutkaan.

Iikan mieltä painoi vielä vanhoilla päivilläänkin se kärsimänsä vääryys tilakaupassa silloin kolmekymmenluvulla. Kerran oltuani hänen luonaan yötä, Iikka muisteli niitä asioita. Hänen muistelmansa niistä talon ostajista eivät olleet mitenkään imartelevia. Muistelunsa hän puki kysymykseen. "Pääsivätköhän ne petturit kuolemansa jälkeen taivaaseen"?

Tähän hän sitten itse vastasi. Jos ne ovat siellä kun hän itse sinne menee, hän pitää huolen siitä että ne lentävät sieltä nopeasti pois.

Iikka sai elää pitkän ja vaiherikkaan elämän, johon sisältyi paljon aurinkoisia vuosia ja myös vuosia jolloin mustat pilvet leijuivat hänen taivaallaan. Hän selvisi kuitenkin vaikeista vuosista, saaden elää viimeiset vuosikymmenet terveenä. Hänen elämänsä kuvaamiseen sopii erään kirjailijan sanonta "hän eli rikkaan elämän" Iikka kuoli 1972, 88-vuotiaana. Yli kolmekymmentä vuotta on kulunut Iikan kuolemasta, mutta vielä nytkin kuulee vanhemman väen muistelevan Iikkaa "Vuosikymmenten Tukinajajana". Siellä syntymäkunnassani Tuusniemellä on elänyt myös samanlaisia Iikkoja, joten tämä muistelu myös heidän elämäänsä kunnioittaen.

*Rovaniemellä kesäkuussa 2005
Olli Nissinen*

Juurikkamäen maa- ja kotitalousseuran historiikki

Naiset ovat olleet seuran kantavia voimia koko sen toiminnan ajan. Naisosaston johtokuntaa 1970 luvulta: Vas. Sisko Räsänen, Tuulikki Keränen, Sirkka Holopainen, Auli Räsänen, Anja Taskinen, Liisa Kokkonen, edessä: Eeva Laukkanen, Hilma Räsänen, Elsa Hyvärinen, pikkutyttö on Tarja Hiltunen.

Laatimansa historiikin esitti Elsa Hyvärinen seuran 80-vuotisjuhlassa 31.07.2005. Lyhennelmä historiikista:

Olen selaillut noita vanhoja pöytäkirjoja ja ihmetellä täytyy sitä intoa ja toimeliaisuutta, jota sen ajan ihmisillä on ollut kun tätäkin seuraa on perustettu. Seuran perustaminen juontaa alkunsa vuodelta 1922. Siitä lähtien Juurikkamäessä on ollut maamiesseuratoimintaa. Tammikuun 17 päivänä edellä mainittuna vuonna päätettiin neuvoja J.A. Tuorin johtaessa puhetta perustaa kylälle Keski-Tuusniemen maamiesseuran alainen piiriosasto, joka olisi maatalouden ammattitaidon kehittäjänä ja toimeenpanevana elimenä.

Päätettiin liittyä piiriosaston jäseneksi

Maaliskuun 22 päivänä samana vuonna oli ensimmäinen tilaisuus liittyä piiriosaston jäseneksi. Juurikkamäen silloinen opettaja Karimo johti puhetta ja piti alustuksen mm. seuran tarpeellisuudesta. Niin syntyi vilkas keskustelu ja yksimielisesti päätettiin liittyä vasta perustetun piiriosaston jäseneksi. Tilaisuudessa oli 40 henkeä, joista 23 kirjoittau-

tui heti osaston jäseneksi. Piiriosaston ensimmäinen toimikunta oli; maanviljelijä Pekka Hiltunen, Juho T. Tirkkonen, Juho Koistinen, emäntä Ester Tirkkonen ja neiti Maija Hyvärinen. Varalla Janne Räsänen ja Otto Laukkanen (Honkamäeltä). Samalta perustettiin myös ns. huvitoimikunta, johon kuului seitsemän miestä ja kahdeksan naista (onpas naisenemmistö, kirjoittajan huomio).

Kokoonkutsujaksi valittiin opettaja Karimo. Piiriosaston ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Pekka Hiltunen ja kirjurihastonhoitajaksi Juho T. Tirkkonen. Mitä piiriosastolle toiminnasta varoja kertyisi, niistä tulee 25 prosenttia luovuttaa Keski-Tuusniemen maamiesseuralle, joka muutenkin valvoo piiriosaston toimintaa. Ja niin osasto lähti vilkkaasti toimimaan. Jo keväällä 1923 ostettiin viljanlajittelija. Lajittelijan pitopaikaksi tuli puheenjohtajan koti, sillä sitä ei anneta kylän kulle. Tämä päätös on sitten myöhemmin peruttu. Lajittelun hinnaksi päätettiin 1 markka hehtolitralla.

Oman seuran perustaminen

Niinpä on arveltu tultavan toimeen ilman Keski-Tuusniemen maamiesseuraa ja alettu keskustella piiriosaston lakkauttamisesta ja oman maamiesseuran perustamisesta. Ja niin tapahtuikin helmikuun 22 päivänä 1925 Juurikkamäen Honkamäessä pidetyssä kokouksessa. Kokouksen avasi aloitteen tekijä Juho T. Tirkkonen. Kokouksen puheenjohtajana oli Väinö Räsänen (Lamminmäki). Esitelmöitsijänä oli Kuopion maanviljelysseuran neuvoja Vihtori Pelttonen. Maanviljelysseuralta hankitut mallisäänöt luettiin ja hyväksyttiin ilman muutoksia. Piiriosaston varat siirrettiin vastaperustetun Juurikkamäen Maamiesseuran tilille. Perustavassa kokouksessa oli läsnä 90 henkilöä. Jäsenmaksuksi päätettiin perheenpäältä 5 markkaa ja muilta 2 markkaa.

Toiminta-alueeksi tuli Juurikkamäen, Miettälän ja Vehmersalmen kylät ja osa Tuusniemen kylää. Ensimmäiseen johtokuntaan kuului Juho. T. Tirkkonen, Juho Räsänen, Janne Räsänen (Lasilasta), Janne Räsänen, neidit Helmi Tirkkonen ja Helmi Räsänen, varalle Väinö Räsänen, Juho

Hyvärinen, Eemil Räsänen (Heikkilästä) ja otto Laukkanen. Ensimmäiseksi esimieheksi valittiin Juho Räsänen (Lamminmäki) ja kirjuri rahastonhoitajaksi Janne Räsänen (Lassilasta).

Kurssit ja kilpailut:

Ensimmäiset kurssit olivat juurikkaanviljelykurssit. Todettiin että juurikasvit ovat hyödyllisiä, sillä ne tekevät karjan ruokinnan terveeksi, luonnonmukaiseksi ja vaihtelevaksi. Samoin on käyty keskustelua viljan viljelyn tehostamisesta, lannoituksesta ja siementen laadusta. On tullutkin ilmi että siemenet tulisi ostaa maataloudellisista liikkeistä ja vaadittava tarkastustodistus oikeasta laadusta. Niin on nämä viljelyasiatkin lähteneet käyntiin terveeltä pohjalta. Monien kurssien ja kilpailuiden johdosta onkin saatu paljon parannuksia aikaan. Vuonna 1926 on aloitettu laitumenhoitokilpailut, joka on ollut kolmevuotinen. Vuodelle 1927 päätettiin ottaa heinäviljelys- ja suonhoitokilpailut ja päätettiin anoa Kuopion Maanviljelyseuralta 500 markan apurahaa kilpailuja varten. Sitten myöhemmin vuosina alettiin kokeilla apulannan käyttöä suon viljelyksessä. Suonviljelyskilpailu on ollutkin 3-vuotinen.

Oman seuran talon hommaaminen

Vuonna 1927 alettiin keskustella oman seuratalon hommaamisesta. Olihan kaikki toiminta tapahtunut kylän taloissa. Asia kyti mielissä ja tuli aina esille kun kurssi ynnä muuta toimintaa laajennettiin. Oli perunanviljelykilpailuja, kodinhoitokursseja. Päätettiin aloittaa ompeluseuratoiminta. päätettiin anoa kunnalta avustusta 2000 markkaa kotitalousneuvojan palkkaukseen. Kunnes vuonna 1932 oli Juurikkamäen Työväen- ja Pienviljelijäyhdistyksen talo tuomittu valtiolle menetetyksi ja niin maamiesseura sai sen talon ostettua ja taloasia ratkesi tällä tavoin. Seura sitoutui maksamaan puolet talon hinnasta ja muista kustannuksista. Talolle valittiin vahtimestariksi valokuvaaja Lehtikoinen. Laadittiin järjestyssäännöt. Juopuneita ei tilaisuuksissa sallittu, heille tuli puolen vuoden porttikielto, uusinnasta tuli ikuinen kielto. Valittiin neljä järeää järjestysmiestä ja heidän käyttöönsä pamput ja niin toiminta jatkui entistä vilkkaampana. Pidettiin tanssiaisia ja ohjelmailtamia, samoin kurssi- ja kilpailutoimintaa.

Naisosasto perustetaan

Vuonna 1934 huomattiin että seura tarvitsee rinnalleen naisosaston ja niinpä perustava kokous oli seuran talolla 15 päivänä helmikuuta 1934. Puhetta johti neuvoja Eemil Kurki. Nimeksi tuli Juurikkamäen maamiesseuran naisosasto, jonka ensimmäiseen johtokuntaan valittiin emäntä Anna Räsänen, neidit Esteri Räsänen, Selma Miettinen (myöhemmin Holopainen) Alma Turunen, Ida Räsänen ja Esteri Laukkanen. Varalle Kaisa Räsänen ja Helmi

Seura järjesti Huttujuhlan syksyllä 1978. Käsijauhinkivet toi paikalle "lerikka" Miettinen Ruskilan Törisövältä vasemmalla ja Elsa Hyvärinen oli myllärinä oikealla.

Räsänen. Toimintasuunnitelmaan otettiin ensimmäisenä juustonvalmistuskurssit ja lopuksi emäntäpäivät, retket naapuriseurojen alueille yhdessä maatalouskerholaisten kanssa. Olihan perustettu maatalouskerhokin. Päätettiin pitää ompeluiltoja. Viimeiset juustonvalmistuskurssit olivat Salonkylän Kerälässä vuonna 1993. Osanottajia oli kahdeksan, joista kaksi oli miehiä.

Paljon sisältyy monivaiheista ja rikasta toimintaa naisosastossa näihin vuosikymmeniin, kuten retket, kilpailut, iltamat, kurssit ja talkootoiminta. Talkootoiminnalla on suuri merkitys seuratoiminnassa. Talkoohenki on ollut vahva, siihen osallistuivat vanhat ja nuoret. Naisosasto ei ole ollut vain aineellisen hyvinvoinnin luojana, vaan se on pyrkinyt edistämään myös henkistä hyvinvointia kylän välle. Selma Holopainen perustavana jäsenenä, seuratalon emäntänä, rahastonhoitajana ym. Pitkäaikaisena naisosaston puheenjohtajana oli opettaja Edith Toivanen. Aina kylän opettajat ovat olleet kiitettävällä tavalla mukana toiminnassa. Naisosasto lakkautettiin vuonna 1990 ja liitettiin ns. "emäseuraan".

Neuvojat

Maatalousseura on ollut vuodesta 1934. Iso joukko nuoria on ahertanut omilla kerhopalstoillaan neuvojan ohjeiden mukaisesti päästäkseen hyvään lopputulokseen. Ensimmäiset

mäinen kerhoneuvoja on ollut oman kylän tyttäriä Ada Pekkarinen. Hän oli käynyt opintonsa Otavan maatalousopistossa. Maanviljelyspuolen pitkäaikaisina neuvojina on ollut Mikko Korhonen ja Pauli Kurki. Kerhotoiminta ei ole ollut vain sen palstan viljelyä, on ollut monenlaisia säilöntä- ym kursseja, yhteisiä illanviettoja joissa kerholaiset ovat esittäneet ohjelmaa. Onpa ollut opintokerhokin, joka on perustettu sotien jälkeen vuonna 1945. Läsäololista kertoo 34 osanottajan ahkeroinnista, opiskelun, laulun ja leikin merkeissä. Ensimmäisen opintokirjan aihe oli: miten nuori ihminen voi kehittää itseään Ohjaajina on olleet koulun opettajat.

Taloasia saa uuden käänteän

Tämä taloasia sai taas uuden käänteän, kun taloa alettiin valtioneuvoston ja oikeusministeriön päätöksellä anoa takaisin Juurikkamäen Työväen – ja Pienviljelijäyhdistykselle. Tämä tapahtui vuonna 1947. Kokous kutsuttiin koolle ja päätettiin anoa korvausta ainakin niistä korjauskustannuksista joita talossa oli tehty. Olihan taloa monin eri tavoin korjailtu mm katto oli uusittu päreillä. Ja niinpä talon luovutus tapahtui vuonna 1949. Vaikka taloa ei ollut toiminta ei pysähtynyt. Käytiin iltamia pitämässä Kosulassa, Litmanien lavalla ja taloissa. Samana vuonna 1949 alettiin suunnitella tanssilavan tekoa Salonkylän ja Juurikkamäen välimaille. Olihan Salonkylässäkin monia toiminnan miehiä ja naisia kuten Pantamäeltä ja Happolan talosta, niinpä hommattiin lavantekopaikalle puita sahattavaksi. Huomattiin että paikka ei ole sopiva ja lava ei ole tarkoituksen mukainen mm seuran toimintaa ajatellen. Vuonna 1951 Mikko Hyväriseltä ostettiin tonttimaakylän keskeiseltä paikalta ja Otto Juutilaiselta vuokrattiin tien pohja tulevan talon paikalle. Lavantekopaikalta siirrettiin sahatut lankut. Puita pyydettiin metsänomistajilta lahjoituksina. Lainaa otettiin 400 000 markkaa.

Uusi talo ja tulipalo

Ja niin alkoi uuden talon rakentaminen. Tuli vuosi 1955 ja seuran 30-vuotisjuhlat. Päiväjuhlat tuli pidettyä arvokkaalla ohjelmalla, mm Juankosken torvisoittokuntakin oli soittamassa ja siten musiikkipuolesta vastaamassa. Iltajuhlaa odotellessa poistuimme talolta. Siivoajat ja soittajat jäivät paikalle. Pian he huomasivatkin talon olevan tulussa. Ja niin talo paloi perustuksiaan myöten. Seuraava kokous on ollut palaneen talon raunioilla. Ei ole vastoinkäymisestä lannistuttu, vaan samalla on tehty päätös uuden talon rakentamisesta samalle paikalle, jonka 80

Maamiesseura esitti lukemattomia kuvaelmia ja näytelmiä. Tässä riihenedusromanssissa soittaa viulua Esko Hyvärinen, tanssimassa Eskon vaimo Elsa ja Lauri Laukkanen.

päinen yleisö yleisessä kokouksessa hyväksyi. Ja niinpä talo oli jo seuraavan vuoden syksypuolella käytössä. Tähän on tarvittu paljon talkoovoimaa ja tehty yksituumaisia päätöksiä ilman soraääniä. On saatu jäsenistöltä ns. jäsenlainaa, otettu pankkilainaa ja naisosastoltakin velkakirjalla 20 000 markkaa. Käytössä oli myös palaneen talon vakuutusrahat. Talon piirustukset on tehnyt silloinen kunnan rakennusmestari Jaakko Pohjolainen. Tämän ajan raskaimpina vastuun kantajina ovat olleet puheenjohtaja Erkki Laukkanen, varapuheenjohtaja Akseli Räsänen ja rahastonhoitaja Uuno Holopainen. Niinpä talo maalattiin ulkoa päin talkoilla. Naisosasto hommasi lavalle esiripun, verhot ikkunoihin, astiaston sadalle hengelle. Mikäpä oli toimintaa jatkaa alla oman kurkihirren. Tehtiin ulkonäytämö, pihakeinu, kappale pisteaitaa. Esitettiin kesäjuhlissa näytelmä AITA, kaiken tämän yllä hulmusi salon päässä sininen lippumme.

Kulttuuritoiminta

Tämän talon seinät ovat kätkenneet suuren joukon ihmisiä kun on kokoonnuttu milloin minkin asian merkeissä. On ollut Kylä elää -juhlaa, Viikatteen Liippajaisia, Velikello kutsuu Juurikkamäkeen, Talakkuna ja tirripaisti. Potattikukon pekkerellit oli näytelmä jonka esittivät koulun oppilaat opettaja Pohjolaisten johdolla. Huttujuhla oli useammankin kerran. Kerrankin sisäänpääsymaksuun sisältyi riihitetystä rukiista keitetty huttu (puuro). Voisilmä ja ryypättävä annetaan ilimaseks. Talo on ollut käytössä myös Juurikkamäen Tapion Pojat metsästyseuralla useidenkin hirvipeijaisten pitopaikkana.

Aurinkokello Lammintakana

Oli Kylä Elää -kilpailu josta tuli palkinnoksi aurinkokello, joka oli kiinnitettyä talon edessä isoon kiveen. Nyt tämä kello on Sisko ja Reino Räsänen kodissa. Tämän talon myynnin jälkeen johtokunnan päätöksellä on katsottu kellon olevan kunniapaikalla nykyisessä olinpaikassaan. Räsäset, Juho, Väinö ja Reino kolmessa sukupolvessa ovat yhteensä 47 vuotta olleet seuran puheenjohtajina. Vuonna 1982 jälkeen puheenjohtajana ovat olleet Lauri Laukkanen, Toimi Kokkonen, Eeva Laukkanen, Eeva edelleen. Eivät yksin nämä mainitsemani henkilöt ole seuraa pysyvässä pitäneet. Mukana on ollut monia toimen ja tarmon ihmisiä, muutama sellainenkin, joka on toiminnassa ollut melkein alkua ajoista lähtien, ainakin vuodesta 1934. Suuren kiitoksen ansaitsee Lassilan emäntä Aliisa Räsänen. 12 vuotta johtokunnan jäsenenä, työmyyränä aina tarvittaessa.

Rukiinleikkuun suomen mestarit ja miss Ursula Lotjake

Sitten oli kunnan järjestämiä kilpailuja, kuten kulttuurij- ja raittiuskilpailut. Niistäkään ei pois jääty. Hiihto-

kilpailujahan on ollut koko toiminnan ajan pitkin matkaa. Riuttalassa pidetyissä rukiinleikkuun kilpailuissa ei muilla muakuntalaisilla ollut jalansijaa. Tämän kyläläiset kahmivat kulta- ja hopeasirpit omalle kylälle. Ja vielä ne yhdet, ne ikimuistoiset missikilpailut. Lavalle asteli puoli tusinaa upeita missejä. Oli juontaja, oli tuomari joka teki tarkkaa työtä kärkivälien mittauksesta lähtien. Yleisökin sai äänestää. Voittajaksi selviytyi miss Ursula Lotjake alias Lauri Laukkanen saaden kutuilleen suomalaisen lenkkimakkaran joka kuorrutettu hopeanauhoin!

Tulevaisuus ja talon uudet omistajat

Eihän tätä tiedä milloinkin se päivä vielä koittaa kun maamies-seuratyö vielä jatkuu, ei ehkä tällaisessa menneessä muodossa. Mutta onhan jäljellä maa, maahan ei mihinkään katoa! Tämä taloja Kaunisharju niminen kiinteistö ei ole enää Maa- ja Kotitalousseuralla, uudet omistajat ovat Sylvi ja Heikki Korhonen. Teille kiitoksemme kun olemme saaneet tänään tulla juhlimaan seuramme 80-vuotista taivalta.

Juurikkamäessä 31.7.2005
Elsa Hyvärinen

Hilja Maria Larismaa 9.7.1909–9.6.2003

Hän on itse esitellyt itsensä seuraavasti: ”Minä, Hilja Maria synnyin heinäntekoaikaan savusaunassa 9.7.1909 Tuusjärven Hoikan kylällä Juho Pekka ja Aada Räsänen perheeseen. Sisaruksia oli kahdeksan. Elossa olevista Annikki asuu Kustavissa. Kerttu Kuopiossa ja Viljo Tuusniemellä. Sukunimeksi tuli 6.2.1932 avioliiton kautta Sikanen. Mieheni kuoleman 29.4.1938 jälkeen nimenmuutoksen kautta 6.12.1942 Seesranta ja toisen avioliiton, 6.6.1948 jälkeen Larismaa. Ammattini on kulkenut lapsuuden maataloustöiden jälkeen 1928 kaupunkiin kauppaapulaiseksi, myyjäksi ja myöhemmin 1939 itsenäiseksi yrittäjäksi, kauppiaksi. Ensimmäisen mieheni kuoleman jälkeen, olin myös raittiusseuran talonmies/vahvistimestari, emäntä ja sihteeri vuosina 1938–1945.”

Hilja Maria ei ollut ”tittelinkipeä” sitä kuvaa hänen oma tekstinsä: ”Lapsena siunauksin saatu siemen johti siunausta pyytäen rakkauden askeleihin palvelemaan heikkonakin työelämässä, missä olen saanut suorittaa palvelutehtäviä. Tämä kohdallani luonut pohjan mietenterveydelle ja pitkälle saavutetulle iälle. On ollut mahdollisuus työntekoon, luoda yhteyksiä ja toimia yhteisöjen tarjoamissa harrastuspiireissä. Kaikki tämä on tehnyt elämän, elämän arvoiseksi.”

Jaakko Seesranta
Kuopio

Uurtaja

Osuusliike Uurtajan myymälänhoitajat v. 1958.

Lähes kolmen vuosikymmenen takaa ja sitä aikaisemmalta yli 50 vuoden ajalta on varsin monella Tuusniemen, Riistaveden, Kaavin, Heinäveden Varistaipaleen ja Outokummun Varsilahden asukkailla muistissa Osuusliike Uurtaja. Laajimmillaan uurtaja oli 1950–1960 luvuilla, jolloin toimipaikkoja edellä mainittujen viiden kunnan alueella oli 19.

Tuusniemeltä myymälöitä löytyi Kirkonkylästä, Paakkilasta, Ohtaanniementä, Loukeiselta, Laukka-ahosta, Koi-vulahdesta (siirtyi Tuusjärvelle) Salonkylästä, Ruskilasta ja Kosulasta. Heinävedeltä, Varistaipaleesta, Outokummun Varislahdesta, Kaavilla Maarianvaarasta, Niinivaarasta, Sivakkavaarasta, Rasimäestä ja Retusesta. Riistavedellä Melalahdesta, Summasta ja Kotasalmesta. Eräiden myymälöiden toimintakausi ei tosin ollut kovin pitkä.

Tuusniemen keskustoimipaikalla oli ruoka- ja sekata-varamyymälä, rautaosasto, ruokakahvila, keskusvarasto, yhteen aikaan jopa kolme myymäläautoa. Olipa 1950-luvulla, kun valtatie 17 oli rakenteilla, työmaaruokalakin. Melko mittava yritys. Työpaikkoja oli enimmillään yli 100. Moni nuori, jopa aikuisempikin aloitti liikemiesuran harjoittelijana jossakin Uurtajan toimipaikassa. Olipa myös pystymetsästä lyhyellä koulutuksella otettuja myymälänhoitajia. Uurtajassa, pitkän yli 30 vuotta päivätyön tehneitä ovat mm. Otto Räsänen, Abraham Pöyhönen, Martti Hartikainen, Lauri ja Toini Antikainen, Saimi Heiskanen Anja Hassinen, Hilikka Happonen, mahdollisesti muitakin edellä mainitut vain muistinvaraisesti.

Uurtajan, alkujaan Tuusniemen Työväen Osuuskauppa toiminnan alkamisesta tuli tämän vuoden alussa kuluneeksi 85 vuotta. Alun perin oli tarkoitus saada Tuusniemelle Kuopion Työväen Osuuskauppa myymälä. Sitä varten oli 7.12.1919 kokoon kutsuttu kokous, johon oli tullut 98 henkilöä. Vossikkakyydillä Kuopiosta tuleva Savon Osuuskauppapiirin ja Kuopion Työväen Osuuskauppa edustaja

Antti Rantanen oli myöhästynyt pari tuntia. Rantasta odotellessa isäni Ananias oli esittänyt ajatuksen oman osuuskaupan perustamisesta. Aluksi esitykselle oli naureskeltu, mutta kokouksen kuluessa mieli muuttui ja lopuksi yksimielisesti päätettiin perustaa Tuusniemen Työväen Osuuskauppa. Isäni oli myös ensimmäinen toimitusjohtaja n. 1/2 vuotta. Kulutusosuuskuntien Keskusliiton suosittelema Artturi Kannel oli toimitusjohtajana heinäkuusta 1920 alkaen seuraavan vuoden syksyyn saakka, mutta asunto-olojen heikkouden takia siirtyi muualle.

Siitä se yhteinen yritys sinnitteli eteenpäin, välillä huonoja välillä parempia aikoja kokien.

Nimi muutettiin Osuusliike Uurtajaksi 1932

Sotavuodet ovat luku sinänsä. Alueen väestö lisääntyi Karjalasta tulleella väellä. Inflaatio muutti arvoja. 1960-luvulla alkaneet maaseudun muutokset, autioistuminen, maaltapako ym. sellainen tuntuivat myös Uurtajan toiminoissa. Toimintaa jouduttiin supistamaan mm. lakkautamalla kannattamattomaksi käyneitä sivumyymälöitä. Saneeraustoimenpiteistä huolimatta koko liikkeen tulos muuttui tappiolliseksi. Vuonna 1977 Uurtajan edustajisto teki päätöksen sulautumisesta Osuusliike Kallaan 1.1. 1978 lukien, liikkeen jonka myymälän perustamiseksi tuusniemeläiset olivat kokoontuneet 58 vuotta aikaisemmin.

Näin kunniakas yhteistoiminnalla mittaviin saavutuksiin yltänyt OL. uurtaja r.l. poistui yritysluetteloista. Osuusliike Kalla sulautui vajaa kuusi vuotta myöhemmin valtakunnalliseksi E-osuuskunta EKA:si joka silloin oli vielä vakaalla taloudellisella pohjalla. EKA ja SOK olivat lähes tasavahvoja. Esitinkin Kallan viimeisen edustajiston kokouksen tauolla ajatuksen EKAN: ja SOK:n yhdistämisestä valtakunnalliseksi osuustoimintayritykseksi. Eu-direktiivikään eivät sitä olisi vielä estäneet. Ajatus ei saanut vastakaikua. Kaksi vuosikymmentä myöhemmin Helsingin Osuuskauppa ja Osuusliike Elanto yhdistyivät yhdeksi liikkeeksi.

E-liikkeen kohtalokkaaksi erehdykseksi koitui Kansa-yhtiön johdon junailema voitontavoittelu menemällä USA:n vakuutusmarkkinoille. Tuloksena oli miljarditappio, joka lankesi takaajana olleen E-liikkeen syliin. Nykyisin EKAN:n toiminta tapahtuu Tradekan ja hotelli toimintaa harjoittavan Restellin kautta. Nykyaikaa ovat yritysmaat. Mitä tuleva 10-vuotiskausi tuo tullessaan on vielä arvoitus. Osuusliike Uurtajan historiaa löytyy Tuusniemen Pitäjänkirjan sivuilta 253–258.

Lauri Happonen

Jäätsalonsaari

Voimalinja Laitasaaressa. Tästä avautuu näköala Jäätsaareen. Korkeat sähköjännitepylväät ovat vielä tässä paikallaan. Monta vuotta sitten on jo kaadettu ja purettu pois. Maisema muuttui eikä ollut enää entisensä. Tiesi jo ohikulkija kaukaa minne on menossa, kun näki korkeat pylväät. Muistissani on minulle kerrottu että ne on rakennettu vuonna 1930 ja tuomaan Imatralta sähköä valtakunnan verkostoon. Vaikka ne oli kauan kylmänä linjana. Kuva: Marjatta Holopainen (Lauri Heiskasen tytär).

Saari keskellä Juojärven, asumaton erämää ollut ennen. Kunne lännestä sinne miehet sous, he tulivat Vehmersalmelta tuolta majapaikkaa katselemaan. Koistiset sinne kotinsa laati. Alkoivat peltoja perkaamaan.

Anti asettui saaren länsipäähän. Paavo keskelle saarta majansa laati. Nimet taloille tuli Antila ja Paavola. Eipä tiedossa ole mulla kumpi Paavoloista vanhempi on. Paavoloita oli myöhemmin kaksi. Ylä- ja Alapaavoloiksi nimitettiin.

Siellä veljekset peltoja raivaamaan ryhtyi. Kasket aivan ensin kaadettiin. Siellä harmaana kaskan savut taivaalle leijailemaan nousi. Kun kaski oli vierretyksi saatu, alkoi raadanta raskaampi. Kyntäminen kyllä taitoa ja tarmoa vaati. Mutta esi-isämme periksi antaneet ei.

Näin esi-isämme uurastivat siellä Juojärven keskellä aution saaren mailla, leipää haalaten. Sileimmät alueet jätettiin sitten pelloiksi, joita alettiin jatkuvasti kyntää ja kylvää. Näin esi-isämme valloitti monet korpimaat.

Eipä paikka mitään korpea ollutkaan, vaikka sumatta aiemmin oli jäänyt. Saari oli suurimpia Juojärvessä. Kyllä siihen kelpasi kotinsa laittaa. Vesi oli ympärillä, lähtipä mihin suuntaan tahansa. Eipä nykyaikaisilla kulkuvälineillä tekisi asukkaille haitta.

Paljon pienempiä saaria ympärillä sun. Ole kuin lintuemo, joka ottaa poikasensa siipiensä suojaan. Huomattavimmaksi mainitsen Laitasaaren, joka Punkaharjulle vertoja vetää.

Siellä kun astelet saaren harjulla. Saat katsella kauas Juojärven kaunista pintaa. Se lohduttaa mieltä ja lämmitää rintaa. Mistäpä paikan kauniimman löytää voit. Täällä kesäisin lintujen laulut hyvin kutsuvasti soi.

Jäätsalon talot vaurastui taitavasti. Viljaa tuotti runsaasti vierretty kaski. Aitan seinää nostaa pitää että viljat sopisi kaikki sisään.

Ylläpä Koistisen suku levisi saarella, siellä rakennettiin uusia taloja lisää. Seitsemän taloa sinne tuli. Torppia vielä kaksi lisää. Asukkaita näissä oli kuutisenkymmentä miestä ja naista. Kaikki ne söivät aina talossaan samasta vaista.

Nytpä saari on tyhjäksi tullut, ei siellä lainehi enää kauniit viljapellot. Ei soi laitumella karjan kellot. Petäjän härkimet pellon pinnan peittää. Ei tuo Tuulikki maitoa kotiin mistä velliä keittää.

Näin jää esi-isiemme raadannat huonoon valoon. Eipä vastata hyvään päivään jos poikkeaa taloon. Huvila-asukkaita siellä kesällä tapaa. Siellä ne kauniilla hiekkarannoilla makaa. Näin on peitetty esi-isiemme jälki. Ei möyhennä enää peltoja auran kärki.

Lauri Heiskanen
Tuusniemi, Kojanlahti
(Lauri Heiskasen omaperäistä tekstiä vuodelta 1982)

Muistikuvia saarella elämisestäni

Jäätsaarelaisten elämä ei poikennut mantereella asuvien olemisesta muusta kuin järven ylityksessä. Siihen täytyi jo lastenkin oppia, niin kesällä kuin talvellakin.

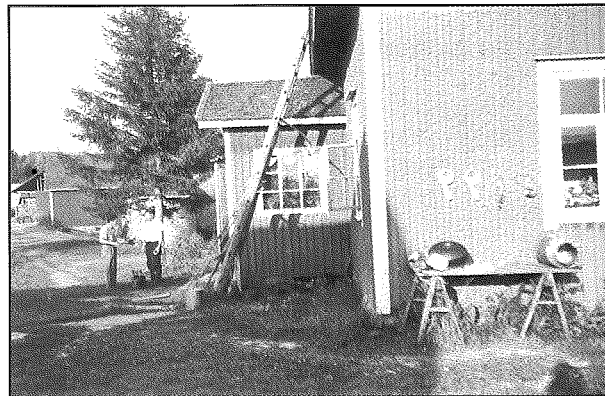
Saarelaisten elinkeino oli maanviljelys, metsätyöt ja tietysti kalastus. Minäkin jouduin olemaan isän kaverina kalastamassa. Ehkäpä sen vuoksi minua ei nykyisin tahdo saada kalakaveriksi. Ja oliskohan ollut kalaa liian usein pöydässä, kun sekään ei ole minun herkkuruokaani.

Siihen aikaan ainoat koneet olivat hevosvetoisia, joten käsin täytyi tehdä kaikki hommat. Maito separoitiin ja kurnuttiin voiksi. Myöhemmin isä kuskasi maidon Kojanlahteen "maitoautoon". Kelirikon aikana maito piti laskea kermäksi. Silloin meijeri otti vastaan myös kermää. Millähän perusteella sekin hinnoiteltiin? Talvella täytyi nostaa jäitä sahajauhojen alle kesää varten. Sieltä niitä lohkottiin maitojen jäähdykkeeksi. Työtä siinäkin oli, mutta pysyihän tuo laatuluokka ykkösessä. Ja silloin piti lehmien lypsää mahdollisimman rasvaista maitoa. Ei silloin tutkineet valkuaista, soluja eikä bakteereita. Eihän nuo ihmiset olleet niinkään sairaita, kuin nykyisen terveysintoilun aikaan.

Teuraseläimet piti kesällä viedä mantereeseen kahden veneen päälle laitetun pilttuun varassa ja silloinhan ei saanut olla tuulinen ilma. Oliko omavaraisuus syynä vai myytävien tuotteiden vähyys, kun kauppaan ei ollut asiaa enempää kuin kerran viikossa. Vaikka ei ollut pakastimia, ei kauppooja tarvinnut pyhinä auki pitää. Maljasalmelta käytiin posti 3 kertaa viikossa vuoron perään. Ja sieltä sai kauppa-asiatkin toimittaa itselle sekä naapureille.

Jäätsaaren koululaisia vuonna 1957.

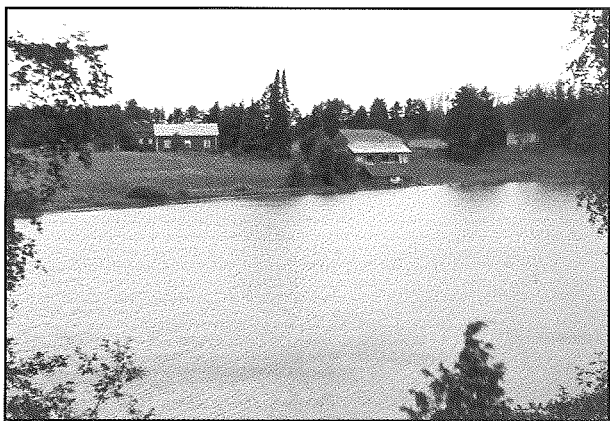

Martti Miettisen talon pihassa, Martti ja Maljasalmen kauppias Pennanen.

Kojanlahdessa käytiin koulua. Toisesta päästä saarta kertyi koulumatkaa n. 8 km. Järvimatka oli lyhimmillään reilut 2 km. Sulan aikana vanhemmat kuljettivat oppilaita veneellä ja talvella kuljettiin suksella. Ei silloin koulukyydistä kukaan valitellut. Kelirikkoaikana oltiin mantereella kortteeria ja joskus jäätiin saareen ns. mottiin. Kerran tällöisen motin jälkeen isä oli tutkinut jään kestävyys ja lupasi aamulla lähteä potkurilla kouluun. Meitä oli sinä aamuna tarkoitus lähteä 5 oppilasta koulumatkalle. Mutta uskon, että varjelus puuttui peliin, sillä minä en lähtenyt matkalle houkutteluista huolimattakaan. Sinä yönä oli revennyt piilorailo jäähän, siihen oli jäänyt ohut kerros riitettä. Semmoinen railo ei näy päivälläkään, saati sitten hämärässä. Ja tähän sitten Rauno ja Erkki ajoivat. Siskoni Eeva on saanut kiskottua pojat jäälle ja sitten eikun nopeasti takaisin saareen. Reput ja potkuri jäi avantoon pojilta kuitenkin. Jos minä olisin silloin lähtenyt kouluun, olisi

Antti ollut kolmantena avantoon putoavassa potkurissa. Ja ehkäpä joku olisi jo silloin hukkunutkin. Juojärveen hukui joka vuosi vähintään yksi henkilö niihin aikoihin, mutta saarelaisia ei miesmuistiin yhtään. Piti oppia jo lapsena seikkailemaan vesillä kesällä ja talvella.

Minä kävin koulua mantereella vajaat 3 vuotta. Siihen aikaan isä oli koululautakunnassa ja hän sai touhuttua saareen supistetun kansakoulun. Koulukkaita oli enimmillään 12 oppilasta. Kojanlahdesta toivat pulpetit ja muuta tarpeellista tavaraa. Naapurissa oli miniänä Inkeri Tiilikainen. Hän oli ollut aikaisemmin

Mietilän talo lammen takaa kuvattuna.

opettajana usealla koululla. Niinpä hän oli meille opettajana kaikkien muiden töiden lomassa. Välitunnin aikana hän mm. alusti ja hieroi leivät ja saattoi tarpeen vaatiessa käydä poimimassa lehmän tai porsittamassa emakon.

Se vähän häiritsi minua, kun Veikko Koistinen tuli "salavamaan" porsaita. Tämä homma silloin tehtiin isossa tuvassa. Tämä porsaiden rinkuminen ei kuulostanut mitenkään hyvältä minunkaan korvissa.

Talvi-iltoina piirrettiin öljylampun valossa, kun ei ollut nykyaikaisia laitteita eikä harrasteita. Oli meillä sentään radio. Siitä kuunneltiin mm. Pekka Lipposen ja Kalle-Kustaa Korkin seikkailuja. Ja isä piti huolen siitä, että meidän tyttöjenkin oli kuunneltava hiljaa jumalanpalvelukset. Eikä se pahaa tekisi nykyisinkään tekaistun kiireen keskellä.

Näin elellen minäkin vartuin aikuiseksi ja menin naimisiin Leon kanssa. Leokin ehti asua saarella noin 3 vuotta tehden savottatöitä. Sitten muutettiin mantereelle asumaan kiirastorstaina 1971. Saarella oli minun aikaan 8 taloutta ja asukkaita noin 50 henkilöä. Sitten väki väheni, mikä minnekin suuntaan. Niin, että kun meidän 4-henkinen perhe muutti pois, jäi saareen enää 2 henkilöä. Heistä Jaako kuoli muutama vuosi meidän lähdön jälkeen ja Mimmi muutti Heinävedelle. Ja näin saaresta tuli vain kesäasukaiden asuttama kohde lukuisine hiekkarantoinen. Minullakin on siellä kotipaikka nimissäni. Mieheni Leo pitää siellä rakennukset asiallisessa kunnossa ja tekee siellä myös kesällä metsätöitä.

Nimensä saari on saanut, kun siellä on asunut "Vaino Venäläisiä". Ja kun heidät on ajettu saaresta pois, he ovat huutaen toistelleet: "Jäi Salo, Jäi Salo". Siitä on ensin muodostunut Jäätsalo ja myöhemmin nimi Jäätsaari. Mainitta-

Martti Miettinen.

koon vielä, että saaren karjalanpuoleisessa päässä on yksi Täyssinän rauhan rajamerkeistä, sekä savonlaitasaarella on ikivanha hautausmaa.

Että tämmöistä oli elämä saarella, kun minä olin lapsi ja nuori.

Riitta Juvonen

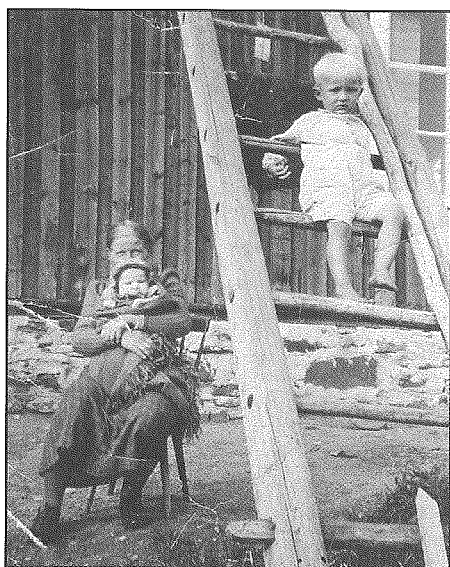

Jäätsaaren asukkaat äitienpäivillä vuonna 1958.

Saunaniemen talo alkuperäisenä 1920-luvulla. Kuvassa sen aikaista talon väkeä. Kuva: Olli Nissisen arkisto.

Ikivanhoja asuinpaikkoja Saunaniemellä

Kirjoittaja tikkailla vas. istumassa siskonsa Liisa Maikki Leppäsen sylissä.

1. Saunalahti

Saunalahdessa on rakennuksen pohja, joka vielä nytkin näkyy hyvin. Siitä on siirretty hirsinen rakennus Suojaharjun lähelle, jossa se on ollut asuntona ja myöhemmin sepän pajana. Siirtäminen on tapahtunut joskus 1900 luvun alkupuolella. Asukkaista ei ole jäänyt ainakaan kirjoittajalle nimitietoa.

2. Saunaniemen nykyisestä talosta luoteeseen.

Noin 100 metrin päässä on ollut talo ulkorakennuksineen. Talo lienee joskus "tuhopoltettu" 1870 luvulla. Asukkaina on ollut Hyväriset, jotka ovat äitini sukua. Nykyisen Saunaniemen paikalla on ollut noin kuusi metriä pitempi talo (pohja oli näkösällä vielä neljäkymmentäluvulla). Se pitempi talo paloi 1910. Asukkaina olivat Koistiset. Nykyinen talo on rakennettu palaneen tilalle lyhyempänä mitä aikaisempi talo. Isäni osti talon marraskuussa 1913 ja tuli asumaan maaliskuussa 1914.

3. Seppä Karvosen torppa.

Torppa oli vuokramökki / kansakoulu / vuokramökki / autiomökki Martti Happonen ja Kalle Julkunen purkivat talon polttopuiksi. Seppä Karvosen oli torppa mökin paikalla 1780 luvulla, sekä paja rannassa. Karvonen valmisti järvimalmista rautaa. Malmikuonaa tuli esille kynnettäessä pajan seutuja. Tuli myös esille muutamia rahoja. Muistelen rahan

Saunaniemi 1960-luvulla, kun pellot olivat vielä metsittämättä. Takana Kaasilansalmi, myös Pahkasaaren pellot ovat metsittämättä. Kuva: Olli Nissisen arkisto.

valmistusvuodeksi 1802. Pentti Rahunen kertoi samasta paikasta löytyneen rahan jossa vuosiluku oli ollut 1700 luvun puolella.

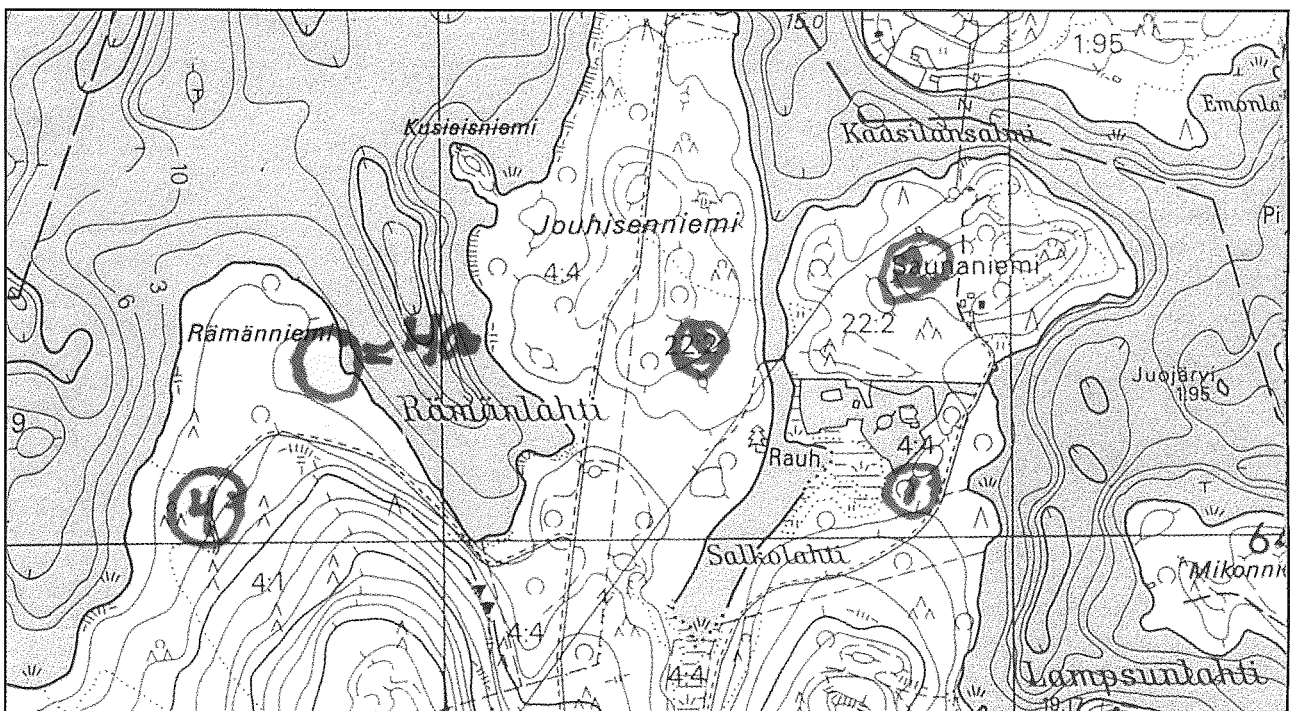
Karvosen torpan paikalle rakennutti isäni ennen sotia mökin, joka rakennettiin vanhasta puretusta Saunaniemestä tuodusta saunasta. Alkujaan mökissä asuivat Pirskaset ja Tirkkoset. Sodan jälkeen mökki kunnostettiin kouluksi. Saunaniemen koulu toimi siinä muutaman vuoden. Opettajina toimivat mm. Ilmi Narinen, Maikki Makkonen, Klaudia Siilonen, Lyyli Oguloff, Anni Sannikka ja Sakari Pitkänen. Koulun siirryttyä Korpelaan ja Koivuharjuun mökissä asui Erkki Törrönen perheineen. Häneltä oli vuokraa yksi kuukausi töitä vuodessa. Mökki

oli autiona vuoteen 1975 jolloin se purettiin. Nykyään on mökistä jäljellä vielä tiiliuuni.

4. Antinraivio

Sijaitsee Jouhisenniemen vasemman haaran päässä, lähellä Rämänniemeä. Paikan omistaa veljeni Martin perikunta. Kuka oli Antti joka peltotilkun raivasi siitä ei ole tietoa. Ei myöskään siitä milloin se on raivattu. Se on varmaa ettei isäni omistusaikana sitä ole raivattu. Rämänniemen eräässä pienessä lahden poukaman rannalla on merkkejä asuinpaikasta. (4 a)

*Olli Ierikan poika Nissinen
Rovaniemi*

Miettisten sukuseura ry:n X sukukokous ja -juhla järjestettiin viihdekeskus Hojohojon tiloissa. Paikka osoittautui sopivaksi kesäisten suurtapahtumien järjestämiseen. Kuva: Ville Aarnio.

Miittiset kohtasivat Tuusniemellä

Tuusniemen kylänraitilla Miittinen saattaa kohdata Miittisen koska tahansa. Näin on voinut tapahtua jo lähes neljän vuosisadan ajan, sillä ovathan Miittiset yksi ensimmäisistä Tuusniemen asuttajasuvuista sen jälkeen, kun raja siirtyi v. 1617 solmitussa Stolbovan rauhassa kauas itään. Heinäkuun 24. päivänä Miittisiä oli kuitenkin tavallista enemmän, silloin muut kuin Miittiset olivat vähemmistönä Tuusniemen kirkonmäellä. Miittiset olivat kokoontuneet runsaslukuisesti X sukukokoukseen ja -juhlaansa Tuusniemelle.

Vehmersalmelta Tuusniemelle

Niistä ajoista alkaen, kun väestöä on rekisteröity, tiedetään Pohjois-Savossa asuneen Miittisiä. Vanhimmat maininnat on Kustaa Vaasan aloittamassa verokirjanpidossa 1500-luvulla. On mahdollista, että Miittisiä olisi asunut Pohjois-Savon alueella aikaisemminkin, ainakin tilapäisesti. Vanhin varmaksi tunnettu Miittisten asuinpaikka sijaitsee Tervassalon saarella Vehmersalmella. Pekka Heikinpoika Miittinen hankki mainitun tilan omistukseensa vuonna 1566 ja siitä alkaen Miittisten suku on jatkunut ja kasvanut Vehmersalmella le-

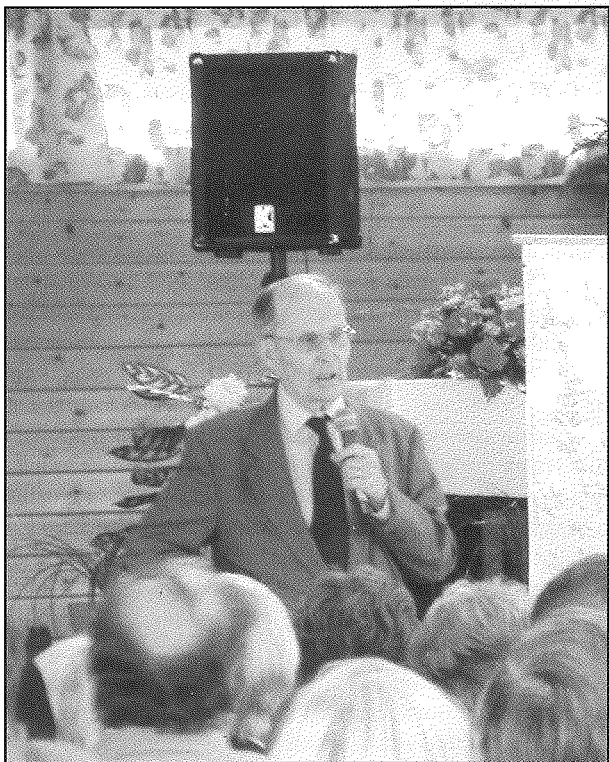
viten sieltä mm. Tuusniemen Ohtaanniemelle 1630-luvun alussa. Silloin Heikki Pekanpoika Miittinen muutti perheineen paikkakunnalle. Heikki Miittisen kolmesta pojasta jatkuvat Miittisten Tuusniemen Ohtaanniemen sukuhaarat. Valmistumassa oleva Juhani Miittisen kirjoittama sukukirja, Miittisten suku III, tarkastelee laajasti Ohtaanniemen Miittisten vaihteita 1600-luvulta osin nykypäivään saakka. Teos sisältää myös uutta tutkimustietoa Pohjois-Savon asuttamisesta ja asuttajasuvuista 1500-luvulta.

Kaskitaloutta ja sotapalvelua

Miittiset kuten muutkin Tuusniemen asuttajat olivat tyypillisiä erä- ja kaskitalouden harjoittajia. Tämä talousmuoto vaati laajoja alueita, joten kiinnostus uusien alueiden kohtaan oli luonnollista. Kaskiviljely oli pitkäjänteistä ja paljon työtä vaativaa. Uudisraivaajien yhteistoiminnan muoto. Se lisäsi sosiaalisia taitoja, mutta aiheutti toisaalta myös kiistoja, joita ratkottiin käräjillä.

Kunnanvaltuuston puheenjohtaja Terttu Kolari esitti sukujuhlassa Tuusniemen kunnan tervehdyksen ja luovutti samalla Miettisten sukuseuran kirjastoon "Tuusniemen Pitäjän kirjan". Matti Miettinen kiitti Tuusniemen kuntaa lahjasta ja hyvästä yhteistyöstä sukujuhlan järjestämisessä. Kuva: Ville Aarnio.

Prof. Veijo Saloheimon juhlaesitelmän aiheena oli "Rajaseudun asuttaminen". Laajan ja monipuolisen esitelmän aikana hän totesi ilokseen havainneensa sukututkijoiden nostavan esiin jatkuvasti uutta tietoa rajaseutujen asuttamisesta 1500- ja 1600-luvuilla. Kuva: Ville Aarnio.

Professori Veijo Saloheimo tarkasteli juhlaesitelmässään rajaseudun asuttamista 1600-luvulla. Edellisen vuosisadan loppuja 1600-luvun alkukin olivat hyvin levoton aikaa ja hävitysretkiä tehtiin rajan yli puolin ja toisin. Rajan siirryttyä v. 1617 nykyisen itärajan paikkeille olot rauhoituivat, mutta samalla Ruotsin suurvallan ote tiukkeni. Valtakunta kävi jatkuvia sotia ja tarvitsi vero- ja miehistötäydennystä. Valtiovallan kasvavat vaatimukset aiheuttivatkin jossain määrin vero- ja sotilaskarkuruutta. Miettisten tiedetään 1600-luvulla palvelleen Ruotsin joukoissa rajalinnoituksissa Baltiassa ja kenties Saksassakin. Erilaiset kulkutaudit verottivat varuskuntapalvelussa joukkoja enemmän kuin varsinaiset taistelut. Saloheimon mukaan kenties vain kolmannes sotilaista palasi palveluajan päätyttyä. Muutamat Tuusniemen uudisasukkaista siirtyivät Pohjois-Karjalan puolelle Liperiin ja muualle rajaseudulle, missä pakko-ottoja ei suoritettu. Suurvalan kannalta oli tärkeää, että uusi rajaseutu oli uskollisten alamaisten asuttama.

Miettisten sukuseura ry

Kuopiossa vuonna 1978 perustetun Miettisten sukuseura ry:n tarkoitus on vaalia suvun perinteitä, edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta suvun jäsenten keskuudessa ja kunnioittaa menneiden sukupolvien muistoa, työtä ja kiintymystä kotiseutuun ja isänmaahan. Sääntömääräinen sukukokous ja -juhla järjestetään joka kolmas vuosi. Tarkoitustaan sukuseura toteuttaa julkaisemalla Juhani Miettisen kirjoittamaa sukukirjasarjaa. Miettisten suku I ilmestyi vuonna 1990 ja Miettisten suku II vuonna 1998. Ensin mainittu teos käsittelee Pohjois-Savon Miettisiä 1500-luvulta 1700-luvulle ja on perusteos seuraaville julkaisuille. Miettinen suku II käsittelee Tervassalmen, siis kantatilan, sukuhaaroja, jotka "itsenäistyivät" kantatilaa-jaettaessa isojakotoimituksessa 1700-luvulla. Nyt valmistumassa oleva Miettisten suku III sisältää Miettisten Tuusniemen Ohtaanniemen sukuhaarat. Myöhemmin vuorossa ovat vielä Miettisten Vehmersalmen ja Pöljän sukuhaarat sekä Pohjois-Karjalan sukuhaarat. Kaikkia jo ilmestyneitä julkaisuja on edelleen saatavissa.

Matti Miettinen

MIETTISTEN SUKUSEURA ry

Esimies:

Toivo E.O. Miettinen,
Sammalpolku 6, 71310 Vehmersalmi,
p.0440-372121

Sihteeri:

Matti Miettinen,
Vierumäentie 4 B 2, 71310 Vehmersalmi,
p. 040-5154104

Surullinen tarina liito-oravan joulusta

Elettiin 1940-luvun loppua. Oli syystalven alkua, ehkä marraskuuta. Isä ilmoitti, että nyt lähdetään kaatamaan se suuri haapa Tuuslahden kotirannalta. Se oli niin suuri haapa, että kahden aikuisen miehen sylet eivät yltäneet toisiinsa. Haavassa oli paljon mielenkiintoisia koloja, eikä siinä enää ollut hyvin montaa tervettä oksaa.

Lunta oli hyvin vähän, siksi hevosreellä oli ihan mukava ajella. Olin mukana reessä ja muistan kuinka isä suunnitteli puun kaatoa menomatalla apumiehen kanssa. Puu oli aika hankalassa paikassa. Ihan naapurin rajan tuntumassa, hie-
man kallellaan naapurin maalle päin. Isä oli jo muutamaa päivää ennen teroittanut justeerin hyvään kuntoon ja tehnyt työntöpuun valmiiksi. Eihän meidän justeerin ollut riittävän pitkä niin suuren puun kaatamiseen. Isä kuitenkin arveli, että haapa on onttolaho, joten kaadon pitäisi onnistua ympäri sahaamalla.

Siinä matkalla muistelin mennyttä kesää. Olimme serkkupojan kanssa innokkaita räkättirastaiden, harakoiden ja varisten metsästäjiä. Siihen innosti palkkio, jonka valtio maksoi näiden niin sanottujen vahinkoeläinten pyydystämisestä. Räkättirastaitahan sitä enimmäkseen saatiin, kun ainoat aseet olivat omatekoiset ritsat. Samana kesänä aivan lähellä tätä suuren haavan kasvupaikkaa oli alue, jossa kasvoi useita normaalin tukkipuun kokoisia haapoja. Niissä oli useita tikkojen tekemiä koloja. Siellä näin ensimmäisen kerran liito-oravia. Eräällä retkellä ollessamme yhden haavan onkalosta kuului omituista piipitystä. Uteliaana tietämään, mikä elikko tuollaista ääntä pitää aloimme koputella puun runkoa oletteen tikan lennähtävän kolosta. Yllätys oli aikamoinen nähtyämme otuksen. Se syöksi meitä kohti kun olimme siirtyneet puusta hieman kauemmaksi nähdäksemme paremmin kolon suulle. En muista kumpi meistä huudahti, että sehän on lepakko. Lepakot olimme oppineet tuntemaan - niitähän asusti paljon riihen puimalassa. Ihmetys oli suuri, kun otus kaarsi juohevasti naapuripuun oksalle jääden sinne mollottamaan valtavan suurilla silmillään rauhansa häiritsijöitä. Silloin tajusimme, että ei varmaan tuo ole mikään lepakko.

Ei muuta kuin ritsat esille. Muutaman hutilaukauksen jälkeen otus syöksi taas meitä kohti ja oikaisi syöksyn kotipuhunsa. Sitten otus painui koloonsa, eikä tullut enää ulos. Meitä askarrutti valtavasti, mikä mahtoi olla moinen olio. Minä joka olin innokas kirjaston käyttäjä jo silloin pienenä poikana, menin sinne ja katsoin eläinkirjasta, mikä näkemämme otus mahtaakaan olla. Sieltähän vastaus löytyi. Sehän oli siipiorava, tai liito-orava. Muistaakseni siinä kirjassa oli otuksen nimeksi mainittu nimenomaan siipiorava. Tämän uuden tuttavuuden luona kävimme aika usein. Oravien luku-

Liito-orava kuvattuna päiväsaikaan. Kuva: Tarja Vänskä-Kauhanen.

määrästä ei saanut kunnon selvyyttä. Joskus niitä oli kaksi, joskus neljä tai viisi.

Kesää muistellessa matka kaadettavan puun luokse oli jo loppuillaan. Mikäpä oli matkaa tehdessä hevosen eväsheini-
en päällä istuessa, lämpimät vaatteet päällä. Pakkastakaan ei ollut kuin muutama aste vaikka oli mukavan kirkas ilma. Oikein mukava työkelo, kuten isä oli hieman aiemmin maininnut. Siinä matkan aikana oli jo laadittu hyvä suunnitelma kuinka puu saadaan kaadettua omalle puolelle. Ettei vaan naapurille tule sanomista meidän kaatotouhuista, jos puu sattuisi rysähtämään väärään suuntaan. Kaiken lisäksi raja-aitakin särkyisi. Siitä tulisi varmasti sanomista, vaikka sen aidan helposti keväällä korjaisikin vähintään yhtä hyvään kuntoon kuin se ennen särkymistä olikin. Siihen aikaan raja-aidat olivat useimmiten niin sanottuja pisteaitoja, jotka tehtiin kokonaan riukupuista. Ne olivat työläisiä tehdä, mutta kunnolla tehtyinä kestivät hyvinkin vuosikymmenen. Raja-aidoista syntyi naapurusten kesken joskus pahojakin riitoja. Siksi isäkin suunnitteli puun kaadon huolellisesti.

Isä ajoi hevosen turvalliselle paikalle ja minä annoin Anttoole heiniä syötäväksi. Sitten isä ja mukana ollut apuri ryhtyivät kihnuttelemaan justeerilla puuta poikki. Isä oli ollut ihan oikeassa puu oli ontto. Kierrättämällä sahaten ja kiiloja

asetellen olimme valmiina työntöpuun käyttöön. Minua ainakin jännitti mitenkä tässä mahtaa käydä. Puu huojui eikä millään suostunut kaatumaan. Huomasin, että isääkin jännitti koska ei uskaltautunut ensimmäisellä kerralla sahata riittävän paljon. Lisäsahauksen ja pienen tupakkatauon jälkeen kaato sitten onnistuikin oikein hyvin. Raja-aitakaan ei särkynyt, mitä kaikkein eniten oli pelätty. Puuvanhus kaatui ryskyen maahan. Lähes kaikki oksat katkeilivat ja tynkiä vain jäi jäljelle.

Sitten isä apurin kanssa ryhtyi katkomaan puusta pölkkyjä. Minä syöksyin innokkaana tutkimaan puussa olevia koloja. Ja mitä ihmettä! Eräässä kolossa oli naavasta ja sammaleesta tehty pesä. Minulta pääsi melkein itku kun tajusin, että tässä tuhoutui pikku oravan pesä. Vielä suuremman yllätyksen koin kaivellessani pesän sisustaa. Siellä kun tuntui jotain lämmintä. Otin sen lämpimän käteeni ja pesästä ulos. Sittenpä sitä katseltiinkin ihmeissään, että eihän tämä olekaan mikään tavan orava. Mutta minullehan se olikin ihan tuttu menneeltä kesältä. Tuntui mukavalta sanoa vanhemmille että siipioravahan tämä on, kesällähän näitä näkyi vaikka kuinka paljon. Isäkään ei ollut moista otusta ennen nähnyt. Aluksi luulimme että se kuoli kun rysäytimme sen kotipuun nurin niin valtavalla paukkeella. Käden lämmössä hetken oltuaan orava rupesti liikkuttelemaan räpylöitään. Aikamme ihmeteltyämme panin sen takaisin pesäänsä. Sanoin isälle ottavani sen elätiksi, koska se ei kuitenkaan selviäisi kaadettuamme sen kotipuun. Isä ei pitkään miettinyt ja lupasi sillä ehdolla, että itse hoidan sitä. Minusta tuntui hirveän mukavalta, aivan kuin olisin saanut joululahjan ennakkoon. En malttanutkaan jäädä enää odottelemaan puun pätkimistä ja kuorman tekemistä, vaan läksin jalan mennä viputtelemaan kotiin. Oravan pesä sylissä ja rakkain aarre sen sisällä ei kotimatka, vajaat kaksi kilometriä, tuntunutkaan pitkällä.

Heti kotiin tultuani ryhdyin tekemään oravalle uutta kotia. Tein rimoista kehikon ja katiskaverkosta ympäryksen. Tietysti myös pikku oven, jonka sai rautalangalla kiinni. Sitten teelmä tuvan nurkkaan ja orava pesineen sisälle. Jännittyneenä sisarusten ja vanhempienkin kanssa seurattiin osaako orava tulla ulos pesästään. Evääksi olin sille varannut lukemani perusteella lepännorkkoja ja haavan pieniä oksan päitä. Nimenkin olin jo oravalle antanut: siitä tuli Sipi. Nyt Sipi ei kuitenkaan suostunut tulemaan kaikkien töllisteltäväksi ulos pesästään. Olinhan minä sen jo aiemmin esitellyt kaikelle kotiväelle. Niinpä annettiin Sipin olla rauhassa ja kun valot oli puhallettu sammuksiin, minä toivoin että Sipi tointuisi ja elämälle elpyisi.

Aamulla huomattiin, että Sipi oli ainakin liikutellut ruokiaan. Varmuutta ei saatu oliko se syönyt. Niinpä aika kului. Sipi oppi syömään ja minä rakensin sille oravanpyörän. Usein iltaisin Sipi pyöritti pyörää aivan kuin nauttien siitä. Isä toi kerran kaupasta maapähkinöitä ja niitä Sipi nakerteli hyvin mielellään. Sipistä tuli koko perheen rakastama lemmikki.

Joulu lähestyi tuskastuttavan hitaasti, kuten lapsena aina tuntui. Minä olin jo ostanut vähillä rahoillani Sipille joululahjan. Ette arvaakaan, mitä? No tietysti Sipin herkkua, maapähkinöitä. Vihdoinkin jouluaatto tuli. Meillä oli joulusauna lämmitetty ja kuten tapana oli, naiset ja pienet lapset kävivät

ensin saunassa. Sen jälkeen me miehet, minäkin miesten joukossa. Velimies nuorempana kuului vielä naisten porukkaan, koska ei vielä osannut pestä tukkaansa kunnolla. Häntä vähän kiusasinkin joskus siitä. Saattoi syntyä pikku tappelujakin, kun riittävästi hämäsi.

Meillä oli silloin kissa, kuten aina. Se oli ahkera pyydystämään navetasta hiiriä. Kissa jäi loikoilemaan uuninpankolla miesporukan lähtiessä saunaan. Saunottiin oikein kunnolla vastan kanssa. Peseydyttiin ja sitten juostiin paljasjaloin kirpeässä pakkassäässä ne muutamat kymmenet metrit sisälle tupaan.

Mielessä oli joulupukin tulo. Mitähän lahjoja pukki mahtaa tuoda? Minähän en enää joulupukkiin uskonut, mutta lahjoja olin jokaiselle perheenjäsenelle hankkinut, useimmiten omatekoisia. Mutta Sipille olin ostanut maapähkinöitä. Sipihän oli kaikkein rakkain ainakin minulle. Ajatuksissani olin jo usein pohtinut kuinka raaskin sitten keväällä luopua Sipistä ja laskea sen luontoon, etsimään omaa uutta kotipuutaan. Näissä mietteissä tulin tupaan ja panin vaatteet päälle.

Sitten jäätin odottamaan joulupukkia. Pianhan se pukki tulikin, vaikka isä ei ollut vielä saunasta tullutkaan. Lahjat jaettuaan ja kiireitään valiteltuaan pukki poistui. Sitten isäkin tuli saunareissulta tupaan. Kissa makoili edelleen tyytyväisenä pankolla.

Lahjoja ryhdyttiin innokkaina availemaan. Ensimmäiseksi avasin Sipille ostamani paketin. Sipi oli hetkeksi unohtunut omaan nurkkaansa lahjoja availla. Läksin viemään Sipille pahkinöitä. Ihmeekseni huomasin ettei se ollutkaan häkissään, vaan pikku ovi oli auki ja Sipi kadonnut. Minne se on mahtanut joutua? Kaikki ryhtyivät etsimään, minä kaikkein innokkaimpana itku kurkussa hätäntyneenä. Joka sopukan, verhot ja kaapin päällyset tutkin tarkasti. Sipiiä ei löytynyt mistään.

Sitten syyttämään nuorempia, oliko joku heistä avannut häkin oven ja laskenut Sipin häkistään? Kukaan ei kuitenkaan tunnustanut näin tehneensä. Itku silmässä ryömin vielä sänkyjen alusia, sillä pienenä eläimenä Sipi voisi piileskellä pimeässä nurkassa. Kuinka ollakaan käteeni sattui jotain. Otin senja tulin sängyn alta öljylampun valopiiriin. Kun näin mitä kädessäni oli, pääsi todella kova itku. Kädessäni oli osa Sipin räpylästä. Kyllä suru oli suuri kun tajusin, että Sipi ei koskaan tule syömään joululahjapähkinöitään. Eikä se koskaan liitele uudessa kotihaavikossa puusta puuhun, niin kuin olin jo usein ajatellut. Jotain peruuttamatonta oli tapahtunut. Lapsen mieli oli valtavassa myllerryksessä. Miksi juuri jouluna kävi näin, kun kaikille toivoo hyvää ja mukavaa joulua?

Mutta niin julmalta kuin se tuntuikin, oli tuvassamme yksi hyvin tyytyväinen otus. Kissa loikoili uunin pankolla ja kehräsi.

Sitä aikaa muistellessa vieläkin silmännurkat tahtovat kostua.

Pekka Mustonen
Välkky, Tuusniemi

Tuusniemeläisiä Lottia ensiapu- ja lääkintäkursseilla 30-luvulla. Kuva Kaisa Hyvärisen kokoelma.

Kansakunnan kivijalka rakoili

Jatkosota on päättymässä. Kesän 1944 suurtaistelut osoittivat Neuvostoliitolle, että Suomen valtaaminen siinä vaiheessa asevoimin, vaatisi liian kovan hinnan. Moskova olikin luopunut kevään -44 ehdottoman antautumisen vaatimuksistaan. Tie rauhanneuvottelujlle oli nyt mahdollinen.

Aselepo astui voimaan 4.9.1944, klo 7.00. Väli rauha solmittiin 19.9.1944, klo 12.00.

Tuon rauhan ankarien ehtojen toteuttaminen oli edessä. Liittoutuneiden Valvontakomissio, jota johti suvereenisti Neuvostoliitto, tulkitsi rauhanehdot ja määräsi niiden täyttämisen. Suomen poliittista todellisuutta hallitsi enemmän Valvontakomissio, kuin maan hallitus. Komissio toimi, kuin miehitysjoukkojen esikunta.

Yhteiskuntaamme ryhdyttiin rapauttamaan sisältäpäin. Kansallista identiteettiämme pyrittiin murtamaan. Kymmeniä kirjoja julistettiin pannaan, poistettiin kaupoista, kirjastoista ja kouluista.

Rauhanehtojen 21 artiklan nojalla Komissio määräsi monia yhdistyksiä lakkautettaviksi. Ensimmäisinä lakkautuslistalla olivat IKL ja AKS. Tiedettiin, että lakkautusvuoroon tulee Suojeluskunta. Lakiin perustuvan

Suojeluskunnan lakkauttaminen ei ollut yksinkertainen asia. Käytännön vaikeuksien lisäksi se aiheutti psykologisia ongelmia. Niinpä hallitus suunnitteli SK:n naimiointia miliisiperiaatteen pohjalle toimivaksi järjestöksi. Näin ei rohjettu, vai eikö ehditty toteuttaa. Valvontakomission puheenjohtaja kenraali Andrei Zdanov vaati 30.10 -44 jyrkkäsanaisessa kirjelmässään SK -järjestön lakkauttamista 7.11-44 mennessä. Eduskunta kumosi lain Suojeluskunnista 3.11.1944.

Edessä oli suururakka purkaa tuo maan kattava järjestö. Omaisuus pyrittiin lahjoittamaan niin, ettei Valvontakomission kynnet siihen yltäisi. Varsinkin maaseudulla suojeluskuntatalot, joita oli n. 300 lahjoitettiin maamiesseuroille, manttaalikunnille, nuoriso- ja urheiluseuroille. Järjestön alasajo tapahtui muutamassa kuukaudessa varsin hallitusti. Siviiliin päästyäni olin mukana kotikylämykyläosastoa hajoittamassa. Hallussani on muistoesine kopitijäni SK:n jäämistöstä.

Tuskin voidaan nyt käsittää, kuinka suuri merkitys Suojeluskuntajärjestöllä oli tätä maata puolustettaessa. SK:n merkitys oli huomioitu myös Moskavassa, sillä kesäkuun lopulla 1944 laaditussa antautumissopimuksen luonnoksessa kaikki suojeluskuntalaiset määrättiin internoitaviksi.

Seuraavaksi oli lakkautusvuorossa maailman suurin vapaaehtoisuuteen perustuva naisten maanpuolustusjärjestö, Lotta Svärd -järjestö. Lainaus Paasikiven päiväkirjasta 20.11.1944: "Walden luonani valtioneuvostossa. Savonkov on katsonut, että Lotta Svärd on lakkautettava. Walden katsoo, että ei ole muuta tehtävissä, kuin menetellä näin. Mannerheimkin on samaa mieltä, kuin Walden. Walden on puhunut Hillilän kanssa, joka on luvannut ottaa ensi torstaina asian esille. Minä olen samaa mieltä. Ikävä asia, mutta minäs sille voi".

Lotta Svärd -järjestöstä ei ollut lakia, joten lakkautus tapahtui valtioneuvoston päätöksellä 23.11.44. Lakkautuspäätöstä seurasi välitön kotiuttamiskäske palveluksessa oleville Lotille. Sairaalat oli täynnä haavoittuneita sotilaita. Tuolla kotiuttamismääräyksellä Lottia nöyrytettiin; ennen kotiuttamista oli lottapuvuista riisuttava pois kaikki merkit. Monilla lotilla tuo lottapuku oli ainoa puku, eikä siviilivaatteita ollut saatavissa. Sairaaloihin ja muille tärkeille paikoille Lotat jäivät pakkoriisuttuina työpaikoilleen. Järjestö oli tuolloin suurimmillaan, pikkulotat mukaanlukien jäsenmäärä oli 240 000 jäsentä.

Jo 1920 ja -30 luvulla Lotta -järjestö loi pohjan toiminnalleen. Lotilla oli tarmokas johtaja, "lottakenraali" Fanni Luukkonen. Hänen johtamastaan järjestöstä tuli niin luja, että se kesti ja toimi niin rauhan, kuin sodankin aikana. Kaatui sitten vieraan vallan mahtikäskyllä. Lotta Svärd järjestön työ oli aitoa omaperäistä suomalaisuutta ja isänmaallisuutta ilman ulkoisia esikuvia. Tuon työn mittavuutta, määrää ja merkitystä maamme kohtaloihin, on varsinkin tämänpäivän ihmisen vaikea tajuta.

Ohje Pikkulotille: "Elä lähimpiesi apuna, ympäristösi ilona, kansallesi kunniaksi. Lotat valmistavat ruokaa jatkosotaan lähteille tuusniemeläisille. Kuva Kaisa Hyvärisen kokoelma.

Veteraanien järjestötyökin sai tuomionsa. Talvisodan jälkeen. 4.8.-40 perustettu Suomen Aseveli Liitto lakkautettiin 25.1.1945. Suuren vastuun kantaneita kansalaisia tuomittiin sotasyllisinä. Ihmisiä pakeni maasta sotasyllisyysoikeudenkäyntejä karkuun. He joutuivat jättämään isänsä maan, jota olivat vuosia puolustaneet.

Tällaisten suurten, yllätyksiä täynnä olevien tapahtumien ympäröimänä lähestyimme Joulua 1944. Menetimme paljon rakentamaamme Suomalaisuutta. Kun jokin entinen häviää, tulee tyhjiys. Tunsimme tuon tyhjiyden. Kysymys oli vaikeista asioista, syvistä tuntemuksista, joiden tulkitsemiseen sanataan eivät tahdo riittää. Suomi horjui syvän kuilun partaalla. Horjui mielestäni vakavammin, kuin sodan loppuvaiheen suurtaisteluissa. Toivon tämän lehden lukijoille vanhanajan kiireetöntä Joulurauhaa.

Onni Rynnänen

Joulunvietto

Muistan ensimmäisestä joulunvietostani sanat: "Savon Sanomat" ja "Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha ihmisten kesken, joihin Hänellä on mielisuosio". Aattoiltana isäni kanto kuusen tupaan ja etsi Savon Sanomat. Otti kerihimet ("sakset") ja leikkasi lehden valkoiset reunat, ompeli niitä yhteen. Saikin pitkän liuskan. Kirjoitti sanat: "Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa ja maassa rauha ihmisten kesken, joihin Hänellä on mielisuosio." Kirjoitus oli selvää ja paksusti näkyvää. En muista käyttikö hän hiiltä. Kuudessa ei muita koristeita ollut. Se omassa vihreydessään ja julistuksessaan antoi meille iloa ja tyydytystä. Menimme saunaan kelkassa. Me lapset pärevakkaan ladottuina pakkastuiskussa peiton alla. Lämpimässä saunassa sitten

puhuttiin vain joulupukista. Tulimme saunasta. Pukki oli käynyt tuvassa ja jättänyt kuusen alle paketit. Lahjoina oli paperitötteröissä rusinoita ja punaisia mansikkakaramellejä. Sitten minulle. Olin vanhin tytöistä, oli pukki jättänyt kirjeen, jossa valitti: "Ettei ehtinyt tehdä lupaamaansa tokkaa (nukkea), mutta lupasi lähettää sen Kuopion Tammi-markkinoille. Isälläsi on varmaan siellä käynti, niin sitten saat. Muista olla kiltinä, pian se aika menee". Sitten syötiin jouluateria, jonka jälkeen isä luki joulu-evankeliumin. Soitti kannelta ja laulettiin joululauluja. Aikuiset menivät vielä navettaan ja talliin antamaan eläimille jouluruokia.

Hilja Maria Larismaa

Sijainti: Pahkalinna, Iso-Pahkasalo, Kivenniemi
Omistaja: Eero Rauhamäki
Rakennettu: 1996

Sijainti: Pieni-Pahkasalo (Pivonsaari)
Omistaja: Vuodesta 1974 Eero Rauhamäki
Rakennettu: 1930-luvulla

Sijainti: Matkailumaatila Wiitakko, Talvisavusauna
Omistaja: Antti ja Eerik Nissinen
Rakennettu: 1978

Tuusni savu

*Olemme nyt julkaisseet
savusaunan kuvat ja tiedot
nykyisin kylpykunnossamme.*

Savusaunat on kuvanneet: Pekka Mustonen

Sijainti: Vääkky, Tuusniemen kk.
Omistaja: Pekka Mustonen
Rakennettu: 1928

Sijainti: Vihtaniemi, Apajakallio
Omistaja: Raija ja Pertti Huuonen
Rakennettu: 1999

Sijainti: Hiidenniemi, Olkivedenranta
Omistaja: Helena ja Matti Räsänen

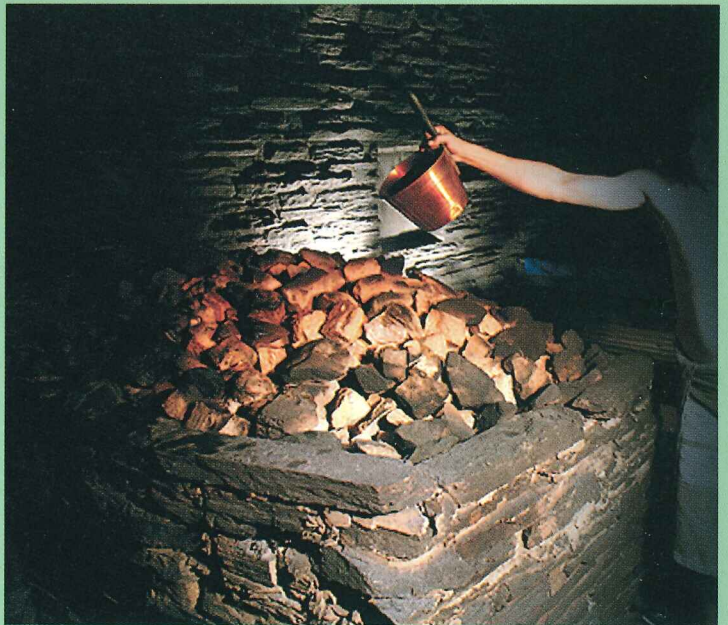

Sijainti: Ukko-Poika, Kojanlahti
Omistaja: Anja ja Erkki Hottinen
Rakennettu: 1920

meläisiä unvoja

...ymmenen Tuusniemeläisen
...ssa numerossa. Lähes kaikki
...saunat on siten tallennettu.

...mäki, Anna-Liisa Happonen ja Valto Holopainen

Sijainti: Mykkypuro, Ranta-Kosula
Omistaja: Timo ja Sirpa Pelkonen
Rakennettu: 1920-luvulla

Sijainti: Ranta-Kosula
Omistaja: Martti Huttunen

Muisteluksia Tuusniemen keväästä ja kesästä 1940

Maaliskuun lopulla vuonna 1940, joitakin aikoja talvisodan päättymisen jälkeen, tuli tieto Liperin Kiessaloon, jossa olimme evakuoituna, että jo seuraavana päivänä tulisi evakkojen olla ”tien poskessa” kyytiä odottelemassa suuntaa uusi evakkopaikka Tuusniemi. Sotaväki perääntyi rajoilta venäläisten ottaessa hallintaan Karjalan ja kotiseutumme. Sotilaat majoitettiin nyt näihin taloihin, joista evakot lähtivät.

Iltahämärissä ruotsalaisten vapaaehtoisten linja-auto poimivat meidät vähäisine tavaroinemme autoon, joka tulikin sullottua täpötäyteen. Korkeat lumikinokset peittivät tien varret ja taisi siinä olla tielläkin lapioitavaa, lisää lunta tuli koko ajan. Matkan teko sujui hitaasti, väki istui alakuliosena ja hiljaa paikoillaan – vain kuiskeita kuului, että mikäähän meitä odottaa siellä Tuusniemellä? Moni oli joutunut edellisessä paikassa ynsäinkin kohtelun alaiseksi. Koko yö meni matkan tekoon. Aamulla noin kello kuuden aikaan autot kaarsivat oikealle puolelle kirkonkylässä, ehkäpä seurojen talolle? Siellä kokoonnuttiin isoon saliin perhekunnittain odottelemaan aamun valkenemista ja kylän emäntien tai isäntien ilmaantumista katsastamaan ja valikoimaan, kuka minnekin kelpasi. Meidän perheessä oli kuusi henkeä, isän ja äidin lisäksi lapset Terttu 10 vuotta, Irma 12 vuotta, Aarne 14 vuotta ja minä Mirjam 16 vuotta.

Sali alkoi pikkuhiljaa tyhjetä, mutta meidän perhe odotti vielä ottajaa. Eikö kukaan huolisi näin suurta joukkoa nurkkiinsa – ajattelimme. Vaan kas, salin tyhjentyessä seisoi keskilattialla pieni, valkohapsinen vanha mies, lakkia pyöritellen käsissään hän hiljaisella äänellä tiedusteli, lähtisimmekö hänen mukaansa hänen rekeensä. Me tartuimme onnellisina nyytteihimme ja läksimme hänen perässään ulos. Joku kyläläinen suhautti korviimme ”älkää sinne menkö siellä on hermoheikko emäntä” Emme pelästyneet moisia puheita ja kohta istuimme koko porukka reessä. Kulkusten helkyttäissä hevonen suuntasi alasmäkeä ja kohti Salmenkylää.

Iso, pitkä maalaistalo seisoi mäen päällä, emme joutaisi mihinkään pieneen torppaan vaan ihan isoon taloon. Tunnelma nousi. Aamutoimet olivat talossa meneillään

Taiteilijaryhmä Metkan näyttely Rauman Taidemuseossa 1998. Jäsenet Rauman karjalaisia, jotka kuuluvat Rauman taiteilijaseuraan. Kuvassa Mirjam ja hänen maalauksiaan.

meidän työntyessä tupaan. Nuori nainen, talon tytär, oli juuri tullut lypsyltä ja tuore maito tuoksui tuvasa. Siinä käteltiin ja esittäydettiin, vanha emäntä oli vuoteessa uunin takana tuvan perällä. Arastelen lähestyimme vuodetta, että millainen se ”hermoheikko emäntä on? Vaan meitä tervehti puhdaspiirteinen, etten sanoisi hienon näköinen naisihminen, joka puhui kaunista pudasta kieltä ja oli muutenkin hyvin valistuneen tuntuinen. Sellaisena hänet opimme tuntemaan myöhemmin, päivän tapahtumiin tutustuen ja niistä puhuen.

Talossa oli ennestään Pitkärantalainen Siimeksen perhe, jonka jotenkin tunsimme. He siinä kuiskivat että hyvään taloon tulitte. Meille osoitettiin talon paras huone, Sali, jossa oli ainakin kolme ikkunaa ja kaakeliuuni. Tulimme kuin taivaaseen. Liperissä olimme asuneet tuvan nurkassa jakaen sen toisen evakkoperheen ja talon väen kanssa.

Nuori nainen, joka aamulypsyltä juuri palasi, oli talon tytär Helmi, joka hoiti talon töitä veljensä Eskon ollessa vielä sotapalveluksessa. Helmi oli ujon puoleinen, katseli vaihviikkaa alta kulmien uusia tulokaita. Juttuakin hän yritteli, miten savolainen huumori pilkisteli hänen harvoissa puheissaan. Riuskasti työt häneltä sujui, ihaillen seurasin hänen liikkeitään. Olin joitakin vuosia häntä nuorempi, mutta kohta ”leimauduin” häneen ja pyrin puheille. Talon väen puheissa toistui usein Eskon nimi. Hän oli säilynyt hengissä rintamalla ja odoteltiin koska tahansa kotiin palaavaksi. Emännän puheissa kuului selvästi ylpeys pojasta, ainoasta. Ja ennekuin huomasimmekaan, rupesimme mekin odottelemaan Eskon kotiin paluuta!

Pikkuhiljaa sopeuduimme talon tavoille ja elämä alkoi taas tuntua elämisen arvoiselta. Meitä arvostettiin ja me arvostimme isäntäväkeä. Vanha isäntä herätti minussa ”helliä” tunteita, hän oli puolittain sokea – harmaa kaihikko – hiljaisella, nöyrällä olemuksellaan hän oli sydämeen käypä. Myöhemmin saimme kuulla miten hän oli menettänyt omaisuutta takausjutuissa, hyväuskoinen kun oli ollut. Siitäkö se emännän sairaus sai alkunsa? Kuuliainen se Helmikin oli, miten hän palveli äitiään sinne vuoteeseen, pesi ja syötti. Ei voinut kuin ihmetellä. Talossa valitsi har-

monia, jonka me kaikki vaistosimme ja pyrimme elämään sen mukaan, liikoja ääniä korottelematta. Helmin kanssa ystävystyimme kevään aikana. Olimme saunakavereita ja seurasin häntä navettaan, vaikka apuni lieene ollut minimaalista, enemmänkin seuran kaipuuta. Muistan, kun lehmän piti vasikoida. Helmi vietti koko yön navetassa, aamulla hän silmät loistaen tuli kutsumaan Irmaa ja minua navettaan. Siellä oli syntynyt kaksoisvasikat. Tyttö ja poika, oli huhtikuu ja Vilhelmiinan nimipäivä. Siitä Helmi ristimään tulokkaita, ”olkoon Ville ja Vilhelmiina”. Tämä kuvastaa hyvin Helmin terävää oivallusta ja huumorintajuja. Kyllä hän oli ylpeä vasikoistaan.

Koitti se sekin keväinen päivä, kun nähtiin sotilaan reppuineen kävelevän mäkeä ylös. Vähän väsyneen ja reisuinen oloinen mies, mutta ah, niin kaunis. Siitä pihaan kaartoi, katsellen ja pysähdellen ja me häntä seuraten sivusta. Juoksimme toki sisälle kertomaan, että nyt se Esko tulee! Siitä emäntä kapsahti istualleen ja sukien hiuksiaan yritti tähyillä ikkunasta, mutta Esko tulikin jo sisään ja me koko joukko seurasimme hänen perässään. Esko oli jo kätellyt meitä siinä pihalla, mutta nyt oli kotiväen vuoro. Oli se hellyttävä hetki, peräännyimme pihalle, näimme että se hetki kuului vain näille kolmelle. Esko oli todella komea nuori mies, mutta kuulin Helmiltä, että Eskolla oli jo morsian meijerillä, Mirja hänkin.

Tahdoin ihailla Eskoa koko kuusitoistavuotiaan sydämellä ja olin ihan onnellinen, kun hänen morsiamensa nimi oli sama kuin minulla. Olin niin lapsi vielä. Esko häipyikin hiljaa kylille kohta illan suussa, emännän silmät muuttuivat hitusen kylmemmiksi. Helmi kertoi ettei morsian ollut emännän mieleen, olisi pitänyt olla ison talon tytär... Niinhän ne äidit kautta aikain... Lavatansseissa näin sitten nuoren parin tanssivan onnellisina ja miten kaunis oli morsian. Mikä pari! Olisin katsellut heitä vaikka kuinka kauan. Toivoin niin että emäntä hyväksyisi tämän liiton.

Pikkuhiljaa Esko alkoi ottaa ohjat käsiinsä ja samalla varmaan Helmin työ helpottui. Oli kylvön ja kynnön aika. Esko otti veljeni Aarnen mukaansa töihin, mistä Aarne oli vallan ylpeä. Nukkuivatkin samassa aitassa kesän. Aarne oli ollut heikko ja hontelo lapsena, eikä hän vielääkään ollut vahva varteenotettava. Esko pani pojan ratsastamaan hevoseiä ja viemään sen talliin, katselimme kateellisina vierellä, tuli tallin ovi vastaan eikä poika ylpistyneenä huomannut päättään nöyränä alentaa vaan otsa kopsahti oven yläosaan ja poika putosi alas. Ei siinä kuinkaan käynyt, mutta kyllä me tytöt vähän salaa naurettiin.

Ylpeys käy lankeemuksen edellä... Lempeä mies se Esko, oliko liian hyvä tähän maailmaan? On se ollut hirveä suru kotiväelle sitten jatkosodan aikana, kun Esko kaatui. Saimme mekin siitä aikanamme kuulla ja kyllä häntä surtiin ja kaivattiin.

Kävin rippikoulun Tuusniemellä. Sain vanhemmalta sisareltani Helsingistä valkoisen pitkän puvun, hänen häipukunsa, jossa sitten ehtoolliselle menin. Kun ylitimme salmen veneellä, seisoin veneessä helmoja kannatellen,

etteivät likaantuisi. Se oli hyvin yksinkertainen leninki. Muistan sen, että paikkakuntalaiset tytöt olivat pukeutuneet mustiin ja me evakot, joita oli aika monta, me koreilimme valkoisissa! Herkkää aikaa nuorelle tytölle. Muistan elävästi kirkon, sen valoisuuden ja tuoksun ja tuoksun ja kirkkoväen ilmeet ja hartauden, koko tunnelma painui mieleeni.

Kesällä oli nurkkatansseja, tansseja kun ei saanut virallisesti pitää. Nuorilla oli kova tanssihalu, sotilaat olivat palanneet ja tyttöjä teki mieli tapaamaan. Eräs lauantai Helmi kertoi, että illalla kalliolla on tanssit. Sinne on metsäpolkua myöten tosin noin viiden kilometrin matka, mutta että lähettäiskö? Minä en osannut tanssia ja pelkäsin poikia, mutta lupasin lähteä seuraksi. Ei paljon puhuttu tuvassa, kun iltalypsyn jälkeen läksimme kiireesti kinttupolkua myöten menemään ties minne. Sieltä tallin takaa kuusikosta se polku alkoi... Aarne piilotellen seurasi meitä. Perillä haitari soi ja väkeä oli jo pyörrähtelössä kallion päällä. Vaatimattomat ne puitteet tanssille oli, mutta nuoret eivät nähneet kuin toisensa. Sota oli ohi ja iloita piti. Katselin sivusta, Helmiä haettiin tanssiin, mutta ei hänellä ketään mielitettyä ollut. Kahdestaan me palasimme kotiin puolen yön jälkeen ja menimme aittaan nukkumaan.

Sunnuntaisin iltapäivällä otimme veneen ja soudimme pieneen kariin, jossa kasvoi yksi ainoa käkkyrämänty. Siellä keitimme nuotiolla kahvit ja söimme vähäiset eväämme. Siimeksen Niina, joka oli noin Helmin ikäinen, oli mukana. Uimme ja nautimme siitä, että olimme nuoria ja terveitä ja koko elämä edessä! Nuotallekin pääsin kerran, Esko veti porukkaa, oli miehiä ja naisia, oli nuoria ja vanhoja. Yö oli tyyni ja upea, hyttysset söi, mutta tunnelma oli upea. Keitimme veteen muikkusoppaa, paljon enempää ei sillä kertaa nuotalla tullutkaan, mutta väki sai. Olimme onnellisia siellä Tuusniemen kesässä, emmekä surreet paljon huomista. Kesä jouti ja vilja pellolla kypsyi. Olenko elämässäni mitään kauniimpaa nähnyt, kuin vanhan isännän viljapellon pientareella, kasvat kohti aurinkoa nostettuna, vehnäntähkä käsissään pyöritellen – hieroen tunnustellen, joko se oli kypsä leikattavaksi. Siinä näyssä oli sellaista hartautta että minun matkani pysähtyi, en halunnut häiritä ja särkeä tuota tunnelmaa.

Heinä leikkuussa ehdimme mukaan olla talkoolaisina. Miten ihanalta maistui kirnupiimä pellolle tuotuna janoisten talkoolaisten nautittavaksi. Silloin oli vielä ruokaa saatavana eikä nälkä hätyytellyt, kuten myöhempinä vuosina. Väki sai syödäkseen lihakeittoa ja kalakeittoa kaikki Helmin käsistä valmistuneena. Kyllä hän oli ehtoinen emäntä, kuka hänestä vain emännän nappaisi? Sauna lämpisi päivän päätteeksi ja saunasta kipaistiin uimaan. Ympärillä ihana maisema järvineen ja peltoineen!

Elokuussa alkoi maisemassa liikkua sotilaita, usein ratsain. Tarkastellen paikkoja, mitä niillä mielessä? Sitä niillä mielessä, että evakot taas matkan selkään ja sotilaita tilalle. Taas jouduimme lähtemään sotilaiden tieltä ja jättämään tämän rakkaaksi käyneen talon ja talonväen, nämä maisemat ja kaikki. Ei tuntunut hyvältä. Haikaa oli

hyvästellä nämä hyvät ihmiset, olimme olleet niin onnellisia täällä ja melkein unohtaneet mitä olimme menettäneet. Olimmeko panneet vain päämme pensaaseen ja kieltäytyneet ajattelemasta sitä mitä olimme menettäneet. Olimme vetäneet sen onnellisuuden hupun päämme peitoksi, ettei tarvitsisi ajatella kotia Karjalassa.

Päivät alkoivat jo viiletä. Oli lähdettävä jälleen liikkeelle ties minne? Haikeat jäähyväiset ja lupaus kirjoittaa... Palasin vielä kerran Tuusniemelle. Kesällä 1943, Olin jo hakeutunut työelämään Helsinkiin Kiuruvedeltä, olin lomalla Liperissä, missä kotiväkeni oli taas evakossa Pitkärannasta käsin. Jatkosota oli meneillään, kotiväkeni oli palannut Pitkärantaan joka oli pian vallattu takaisin. Pommitukset olivat ajaneet kotiväen vanhaan tuttuun kyläpaikkaan ja minä olin heidän luonaan vierailulla. Sain päähani lähteä pyörilemään Tuusniemelle, bussithan eivät tuohon aikaan sinne kulkeneet. Ei muuta kuin tädiltä pyörä lainaksi ja kohti Tuusniemeä. Päivä oli kuuma ja matka taittui. Uin välillä järvissä, helle oli paahtava.

Ja tulin kuin tulinkin iltapäivällä Salmenkylään ja yllä-

tin Helmin. Oli ihana tavata vielä kerran. Otin valokuvan Helmistä ja pollesta. Matka onnistui, oli onni ettei pyörästä kumi puhjennut, mutta sehän ei käynyt edes mielessäni. Helmi hoiteli tilaa entisellä varmuudella, evakkoja ei enää ollut. Jälleen hyvästit ja kumpikin jatkoi omaa kohtaloaan kohti.

Mirjam Kivinen (o.s. Puhakka)

Toimituksen selvennys:

Oheinen artikkeli jossa Mirjam Kivinen muistelee kevättä ja kesää Tuusniemellä 1940 tapahtui Salmenkylällä talossa jota sittemmin asuttivat ja viljelivät Sulo Hanttu vaimonsa Helmin kanssa. Helmillä onkin tärkeä osuus tässä muistelussa. Talo sijaitsee nykyäänkin uudelleen rakennettuna samassa paikassa. Taloa asuttaa nykyään Helmin tytär Mirja oman tyttärensä kanssa. Tielle näkyvä vellikello on varmaankin vanhasta talosta.

Joulun alla

Talvinen päivä ei näytä valkenevan ollenkaan. Maiseman päällä makaa harmaa pilvikupu. Olen tapani mukaan puita pilkkomassa, se on minun joululomahommaani. Eilen tulin koulupaikkakunnalta kotiin keskinkertaiset numerot mukana. Liiterissä ovat syksyn mittaan sotkeneet kaikki pinot keskenään, hella-puut ja uunipuut. Mutta tähän on minun hommaani, laitan täsmälleen pinot suoriksi. Pihassa on valmiiksi tuotuja rankoja ja isä ajaa vielä lisää. Pihaan kohahtaa yhtäkkiä reki ja hevonen, hevonen puuskuttaa ja isä purkaa kuormaa, menee taas.

Tätä hommaa olen tehnyt niin kauan kuin muistan. Isä vaan kerran toi pinolle ja siitä asti tässä on oltu loma-aikoina. Sahan poka on karkeasti puista tehty, raskas ja kömpelö. Tiedän että on olemassa jo rautakaarisahoja. Mutta ei meille osteta. Koulukortteerissa talon poika pyysi avukseen puuliiteriin pitelemään puita ja soitteli moottorisahalla niin pirusti. Puut lentelivät niin että pelkäsin vammoja. Edellisessä koulukortteerissa leski yksin pilkkoi puita. Hän tuli äkkiä tupaan kun veri lensi jalasta. Jalkaan oli lentänyt pieni metallinsiru. Verenvuoto lakkasi ilman lääkäreitä. Sitten leski pyysi minua pilkkomaan niitä halkoja, ne olivat aika kovia. Palkaksi leski laitto setelin kahvikuppi alle.

Päivä ei ala valjeta ollenkaan. Kolmen ja neljän välillä on jo niin pimeää että pitää lopettaa. Kintaat ja rukkasetkin ovat aivan märät, kun on melkein nuoskakeli. Menen tupaan makailemaan ja odottamaan ruokaa. Tuvassa haisee valopetrooli. Isä tiirailee Savon Sanomia öljylampun valossa, myöhemmin minä saisin lukea. Jouluksi isä hankkii aina kuusen. Vintiltä haetaan kuusenjalka, siinä on vain kaksi lankunpätkää ristiin ja keskellä reikä. Nyt kuusessa ei vielä ole koristeita, se on sis-kon hommaa.

Joulutunnelma tulee meillekin, vaikka ei ole enää pientä lapsia. On valoja, kuusi, hyvää ruokaa. Lahjoja ei enää anneta, vielä muutama vuosi sitten äiti heitti uuden sukkanparin minulle. Radiosta kuuluu jouluista ohjelmaa. Herkistelen mielessäni että voisiko tapahtua sittenkin jokin ihme, että meidän perheen asiat noin vain tästä parani-sivat, varsinkin raha-asiat ja isän terveys. Yksi ainakin nauttii kuusesta vilpittömästi. Vanha ikäloppu kissa ma-joi tuu kuusen alle, missä lie metsässä olevinaan. Sieltä se hyökkää jalkaan jos sattuu kulkemaan läheltä. Se on muutenkin erikoinen, keväällä se aina häviää metsään ja palaa vasta syksyllä pirttiin. Kesällä se näyttäytyy vain lypsy aikaan maitoannoksella ja joskus käy pihassa näyt-tämässä saalistaan. Nauttikoon nyt sekin jouluna niin kau-an kuin jaksaa.

Tapaninpäivänä kohahtaa pihaan hevoskuorma väkeä, sukulaisia vallan Kosulasta asti. Mukana on pikkuserkku, pieni mustatukkainen pojanväkärä, jota en ennen muis-tanut nähneeni. Hänellä on samanlaiset silmät ja nauru kuin isällään.

Aikuiset alkavat puhua omiaan, minä lähen pojan kans-sa vehtaamaan mäkeen vesikelkan kanssa. Kelkasta joskus huomautetaan, ettei sitä saa särkeä, nyt ollaan vähän vallat-tomasti, mutta ei sitä ajateltu. Sisko poikkeaa katsomassa ja kertoo tietysti tuvassa, mutta kukaan ei tule mitään sano-maan. Illan hämyssä kuorma ajaa takaisin Kosulaan. Minä mietin että sitä poikaa olisi mukava tavata uudelleen. Illalla kynttilän tuikkeessa tuvassa on mukava olla.

Tapio Räsänen

Puutavaraliike Tauno Räsänen Oy

Tauno on Salonkylän poikia. Hänen isänsä Albin ja äiti Iida olivat muuttaneet Salonkylään Taunon pienenä ollessa. Tauno on syntynyt Konttimäessä Paloharju-nimiselle tilalle v. 1939. Kansakoulunsa hän kävi Salonkylän koululla. Isä Albin oli räätäli ammatiltaan –nuorena ollessaan Tauno auttoi isäänsä ompelutöissä, mutta rakennushommat kiinnostivat enempi. Taunon kotinaapurina oli Aapeli Juutilaisen kauppa – siihen aikaan kauppiaat hakivat talvisin tavaransa hevosilla Kuopiosta. Taunokin jo 15-vuotiaana ajoi isänsä hevosella kauppatavaraa Minna Canthin perillisiltä ja Saastamoiselta. Riisit, sokerit, ryynit ja jauhot olivat säkkitavarana.

Minäkin muistan, kun hyvin tuiskuisena iltamyöhänä odottelimme tavaroiden saapumista kauppaan, kun tiesimme hakupäivän. Varmistimme, että saisimme edes muutaman kilon riisiä. Tauno tulikin lumisena retokkareki säkkejä kukkurana. Taunolla oli iso turkki päällä. Aapeli sanoi meille, että pojulle annan ensin ryynit että pääsee piiraan tekoon – ja niin Tauno pääsi lämmittelemään kotiinsa.

Kesällä Tauno kävi Aapelin kanssa laivalla Kuopiossa ostoksilla. Taunolla oli ollut iso reppu täynnä voita ja Aapeli vaihtoi tiskin alta voille pakkatavaraa (kangaspakkoja) ym. Siihen aikaan ei saanut voita viedä vapaasti, mutta pieniä poikia ei tarkastettu ja Taunon voit meni hyvin tarkastusten läpi. Talvella kauppareissuilla hevosella vietiin mennessä kaupunkiin pajunparkkia ja vastoja.

Tauno läksi Tuusniemen Puu Oy:n töihin kirkonkylälle. Vuonna 1954 meni yritys konkurssiin. Taunolla oli

Juojärven Puu Oy vuokralla vuoden päivät ja sen jälkeen Tauno osti sahan itselleen v. 1959. Kymmenen vuotta sen jälkeen paloi verstaas/kuivaamo, mutta höyläämö säilyi tulipalolta. Vakuutukset olivat olemattomia.

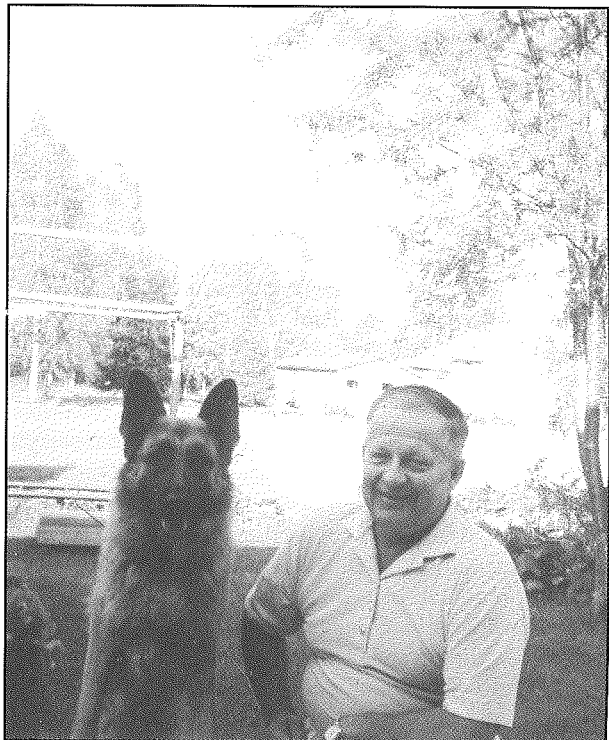
Avioliittoon Tauno meni Veera Räsänen kanssa v. 1959. Lapsia heille syntyi 3 poikaa ja tytär. Tulipalon jälkeen heti syksyllä Tauno rupesi rakentamaan nykyiselle paikalle, verstaaspuoli ensiksi, sitten höyläämö, sahauskatos, puruvarasto, kuivaamo ja konesuoja. Asuinrakennus rakennettiin v. 1975 uudelle paikalle. Alussa Tauno ja Veera työskentelivät yrityksessä kahdestaan. Yritys laajeni ja työvoima kasvoi 21 henkeen. V. 1994 tehtiin sukupolvenvaihdos. Nykyisin on yrityksessä kaksi Taunon poikaa osakkaina.

Laadulla on päästy markkinoille. Höylätavarasta runsaat puolet menee vientiin. Yritys ostaa puutavaran kotimaisilta sahoilta. Se kuivataan ja höylätään omana tuotantona Tuusniemellä.

Veera-vaimo kuoli v. 2001. Tauno on töissä edelleen poikiensa kanssa.

Hyvää jatkoa sinnikkäälle yritykselle! Rauhallista Joulua ja Onnellista uutta vuotta.

Tuulikki Keränen

Kuvat: Tuulikki Keränen.

Tuusniemen Yrittäjät 1975–2005

Perustaminen

Tuusniemen Yrittäjäyhdistyksen perustava kokous pidettiin Ravintola Tuushovissa 24.3.1975 alkaen kello 18,00 Paikalle oli kutsuttu myös Savon Yrittäjien toimitusjohtaja Aarni Paljakka ja 16 Tuusniemeläistä yrittäjää. Päätettiin perustaa yrittäjäyhdistys myös Tuusniemelle, olihan se jo moniin naapurikuntiin perustettu. Yrittäjät katsoivat sen hyvin aiheelliseksi. Olihan esim. maataloustuottajilla ja eri ammattijärjestöillä ollut jo pitkään hyvin aktiivista toimintaa. Yrittäjäyhtä kohtaan kaivattiin myönteistä asennetta. Niinpä otettiin valittiinkin yhdistyksen ensimmäinen hallitus käytännön toimintaa hoitamaan. Hallitukseen valittiin kirjakauppias Riitta Miettinen, taksiautoilija Taisto Kröger, kauppias Aaro Auvinen, seppä Pertti Rissanen, koneurakoitsija Leo Voutilainen ja Matti Haavisto

Yhdistyksen pitkäaikainen sihteeri ja puheenjohtaja Varpu Korhonen oikealla kahvitauolla Yrittäjien Lapin matkalla 1982. Kahvikaverina Happolan emäntä Lyyli Happonen vasemmalla. Kuvaaja: Taidevalokuvaaja Jean-Francois Rospape 1882 ranskasta. Kuvan omistaa Unto Siili.

Tuusniemen Yrittäjäyhdistyksen toimintaa

Vuonna 1975 laadittiin kannanotto kunnan päätöksiin, joissa päätöksissä kunta kielsi keskioluen myynnin kunnan alueella. Yhdistys vaati kiellon poistamista, ohjasihan se tuusniemeläisiä ostoksille naapurikuntiin. Yhdistys on järjestänyt vaalipaneeleita ja elinkeinoparlamentteja. Yhdessä kunnan kanssa on valmisteltu kunnan elinkeinostrategiaa, varsinkin silloin kun kunnan suhtautuminen yhdistyksen toimintaan on ollut myönteistä. On järjestetty eri koulutustilaisuuksia yksin ja yhdessä naapuriyhdistysten ja Savon Yrittäjien kanssa. Virkistystoiminta on ollut ajoittain hyvinkin vilkasta.

Vuosittaiset pikkujoulut kuuluivat asiaan, naamiaiskarnevaalit, rantakalaillat, pilkkikilpailuja, hiihto- ja vaellusmatkoja Lappiin. Ulkomaillakin on käyty. mm. Lenin-gradiin, Tukholmaan ja Kreikan Kosille. Teatterimatkoja on järjestetty Kuopioon, Joensuuhun ja Jyväskylään, konserttimatkoja, koskenlaskumatkoja. Vuosittain on osallistuttu maakunnallisiin yrittäjäjuhliin, sekä valtakunnallisiin

sille yrittäjäpäiville. Tuusniemen Yrittäjien järjestämät kesämessut neljänä vuonna ovat saaneet suuren suosion ja tuoneet yhdistykselle hyvää mainetta. Juojärven Uistelukisat saivat alkunsa yrittäjäyhdistyksen pitäminä vuonna 1987. Silloin kisat olivat kaksipäiväiset, ja ne pidettiin soutamalla. Kisaan haastettiin runsaasti, jopa maakuntatason vaikuttajia.

Vuoden Yrittäjä

Vuodesta 1983 alkaen on yhdessä kunnan kanssa valittu Vuoden Yrittäjä. Ensimmäiseksi vuoden yrittäjäksi valittiin Puusepäntiike Tauno Räsänen. Vuonna 1984 Piirosen Leipomo Ky. Vuonna 1985 Paakkilan Konepaja K. Huhtinen Ky. Vuonna 1986 A. Auvinen Ky. Vuonna 1987 Tuusniemen Raivaus. Vuonna 1988 Teboil-Huolto L. Miettinen Ky. Vuonna 1989 Tuusniemen Rakennus Oy. Vuonna 1990 Kuorma-autoliike Reino Kulajoki. Vuonna 1991 Tuusniemen Lomakoti Gasthaus Nissinen. Vuonna 1992 Tuusvene Riekkinen Ky. Vuonna 1993 Tuusniemen Tilitoimisto Varpu Korhonen. Vuonna 1994 Autoilija Eino Tirkkonen. Vuonna 1995 Ravintoloitsija Elsa Tikkanen Tuushovi. Vuonna 1996 Tuusniemen Kuntoutus Ky Asta Tirkkonen-Hersio. Vuonna 1997 KRM-Pentti Auvinen. Vuonna 1998 Juojärven Metsä Oy Kari Puustinen.

Tuusniemen yrittäjien joukkue Ohtaansalmen soudussa v. 1989. Edessä mm. Jari Belov, Asta Tirkkonen-Hersio ja Pirkko Tervo. Keskellä venettä missinä Vesa Immonen, takana seisomassa Seppo Sollo.

Vuonna 1999 Tuusniemen Lämpö ja Vesi Aimo Poutiainen. Vuonna 2000 Semin Pojat Oy Harri Semi. Vuonna 2001 Viihdekeskus Hojo Hojo Virva ja Jarmo Pöntynen. Vuonna 2002 Keramiikkapaja Savetar Ky Minna Rajamo. Vuonna 2003 Tuusniemen Apteekki Eeva Nousiainen. Vuonna 2004 Karvosen puutarha Riitta ja Pekka Karvonen. Ja tänä kuluva vuonna 2005 Maaseutumatkailutila Loma-Jussila Arja ja Pentti Kekäläinen.

Yhdistyksen hallitus

Yhdistyksen hallituksessa ovat toimineet hyvin monetkin jäsenyrittäjät, mutta puheenjohtajan rooli on ollut aina hyvin merkittävä. Toiminta on muotoutunut kulloisenkin puheenjohtajan mukaan. Hallituksen puheenjohtajina ovat toimineet:

Ravintoloitsija Martti Törrönen Tuushovista vuosina 1975- 1977. Taksiautoilija Taisto Kröger vuosina 1978-1981. Ravintoloitsija Eljas Tikkanen Tuushovista vuosina 1982-1985. Tilitoimistoyrittäjä Varpu Korhonen Tuusniemen Tilitoimistosta vuosina 1986-1991. Tuusniemen Teollisuuden toimitusjohtaja Hannu Kaikkonen vuonna 1992. Tilitoimistoyrittäjä Varpu Korhonen uudelleen vuonna 1993. Valokuvaamo Tuusfoton omistaja Seppo Sollo vuosina 1994-1995. Monialayrittäjä Risto Heiskanen (mm Hiihtorinne Tuusmäki) vuonna 1996. Pesulayrittäjä

Jari Belov Laatupesusta vuonna 1997. K-kauppias Vesa Immonen Pihlajasta vuosina 1998-2001. Fysioterapeutti-kuntohoitaja Asta Tirkkonen-Hersio Tuusniemen Kuntoutuksesta vuosina 2002 ja edelleen.

Muuta toimintaa: Yhdistyksen jäsenmäärä on ollut parhaimmillaan noin 70 jäsentä. Tällä hetkellä jäseniä on 33. Vuodesta 1991 yhdistys on luovuttanut Yrittäjästipendin koulunsa päättävälle lukion ja peruskoulun oppilaalle.

Yhdistyksen puheenjohtaja toimii aluejärjestö Savon Yrittäjien hallituksen jäsenenä. Savon Yrittäjät taas on jäsenenä valtakunnallisessa Suomen Yrittäjissä.

Suomen Yrittäjät on keskusjärjestö, jonka tarkoitus on parantaa yritysten ja yrittäjien kannattavan toiminnan edellytyksiä, lisätä yrittäjien painoarvoa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja luoda myönteistä asennetta yrittäjyydelle.

Kaikki Tuusniemen Yrittäjät luovat monenlaista hyvinvointia ja toimeliaisuutta paikkakunnalle. Paikallisten yrittäjien palveluksiin käytetyt eurot hyödyttävät myös veroina oman kunnan taloutta. Tämä Tuusniemen Joulu lukin julkaistaan hyvin pitkälle yrittäjien kustantamien ilmoitusten tuella.

Asta Tirkkonen-Hersio

Matkalla häissä Saksan maalla

Toukokuu 2005

Korvissa tuntuu lentokoneen laskeutumisen jyminä. Katseen ikkunasta saksalaista maisemaa. Tuossa ylitettiin juuri Saksan valtasuoni, Rein-virta. Keväisten viljapeltojen keskellä uinuu pikkukaupunkien rykelmiä. Haja-asutusta ei näy. Laskeudumme Frankfurt Hahnin kentälle. Vuokraamme auton lentokentällä ja tämä yli kymmenes matkaseikkailu mieheni Eeron kanssa Saksan maalla voi alkaa.

Matkan tarkoituksena on osallistua ystäväperheen pojan häihin eteläisellä Reinillä Freiburgin lähellä. Olemme varanneet menomatkaan pari päivää, joten saamme katsella rauhassa turistin silmin Hunsrückin valtavia metsäisiä selänteitä ja Mosel-jokea Luxemburgin kohdalla. Toukokuinen maisema on vihreä, sireenit ja rhododendronit upeasti kukalla. Matkan jatkuessa näemme Saarbrückenin valtavat terästehtaat Ranskan rajalla ja idempänä Blieskastelin vanhoine linnoineen. Lämpötila ulkona näyttää +17 astetta. Seuraavana päivänä ylitämme Reinin, ohitamme Karlsruhen ja Freiburgin kaupungit ja saavumme pieneen viiniviljelijöiden Schallstadtin kaupunkiin Schwarzwaldin viinirinteiden kupeessa. Olemme perillä Heinken perheen luona.

Ruth-rouva tulee iloisesti vastaan. Hän elää nyt yksin, vanhempi poika ja perheen isä menehtyivät vaikeaan sairauteen 90-luvulla. Sen vuoksi hän on iloinen siitä, että Tobias saa tulevan vaimonsa suuren perheen elämänsä tueksi.

Hääpäivä, helluntain lauantai 14.5.2005 näyttäytyy saiteisen sumuisena ja viileänä. Hääjuhlallisuudet alkavat klo 12 naapurikaupungin Ebringenin raatihuoneella pormestarin suorittamalla vihkimisseremonialla, jossa Tobias ja Melanie saavat toisensa. Läsnä ovat hääparin perheet ja lähimpiä ystäviä.

Raatihuoneen ala-aulassa tarjotaan kutsuvieraille vähän syötävää ja juotavaa. Torvisoittokunta soittaa pihalla häämusiikkia hääparille. Sen jälkeen siirrymme kävellen viereiseen Ebringenin katoliseen kirkkoon hääjuhlaan, joka alkaa klo 14. Katolinen kirkko mykistää aina luterilaisen runsaalla koristeellisuudellaan. Koska sulhanen on luterilainen ja morsian katolinen, tarvitaan kaksi pappia suorittamaan ekumeenista palvelusta. Puheiden ja rukousten lisäksi kuulemme kaunista musiikkia nuoriso-orkesterilta, missä myös Melanie on soittanut huilua sekä ~kuorolaulua Tobiaksen omalta kuorolta.

Hääpari istuu alttarin edessä, koska hääseremonia kestää lähes tunnin. Vaikuttavan seremonian jälkeen on taas tarjolla syötävää ja juotavaa kirkon pihalla kaikille kirk-

Hääpari tulossa raatihuoneelle.

koon tullee ystäville ja häävieraille kuorolaulun säestyksellä. Tämän jälkeen lähdetään autoilla, hääpari ensimmäisenä, ajelemaan pitkin teitä torvet toittottaen läheiseen kaupunkiin, missä on hääparin asunto, pysähtyen heidän talonsa kohdalle hetkeksi. Sitten ajetaan Freiburgiin kauniisti oranssisin värein koristeltuun ravintolaan, minne koontuu perheet, sukulaiset ja lähimmät ystävät. Pöydällä komeilee ystävien leipomat viisitoista hääkakkua.

Tuntuu hyvältä juoda kuumaa kahvia ja syödä mitä ihanimpia kakkuja Ruthin sukulaisten seurassa. Myöhemmin illalla nautitaan hääillallinen monine ruokalajeineen. Tämä osa juhlaa noudattaa samoja perinteitä kuin suomalainen hääjuhla ohjelmanumeroineen. Minullekin oli

Burg Eltz -linna Mosel-joen varrella.

varattu viulu, jolla esitän mm. säveltämäni valssin "Mökkilahden laineilla" Ruthin kitaran säestyksellä, muistoksi Tobiaksen viettämistä monista hetkistä mökillämme. Illan vanhetessa on häävalssin vuoro ja jokainen halukas saa pyörähdellä illan mittaan parketilla. Hääjuhlaa kestää osaltamme yli puolen yön, mutta nuoret jatkavat hääparin kanssa juhlintaa aamun sarastukseen asti.

Seuraavana päivänä kertaamme Ruthin kanssa onnistunutta hääjuhlaa. Nostalgisen näistä häistä tekee muisto, kun perheen edesmennyt isä Manfred osallistui mieheni Eeron ja minun häihin 1960-luvulla Nilsin Raatilla. Ja osallistuihan Ruth-rouva vanhemman tyttäremme häihin 90-luvun loppupuolella.

Maanantai on Saksassa toinen helluntaipäivä. Lepäilemme, vaihdamme kuulumisia ja käymme tervehtimässä Ruthin ystävätärtä Lindeä Ranskan puolella. Illan suussa siirrymme Melanien kotiin hänen perhettään tervehtimään. Samalla näemme viereisen tontin, mille hääpari aloittaa pian oman kodin rakentamisen. Olemme onnellisia heidän puolestaan.

Paluumatkalla haluamme ehdottomasti ajaa Reinin kauneimpien viinialueiden kautta rantatietä välillä Mainz-Koblenz. Suosikkipaikkani on Rüdesheim, mistä olen löytänyt ihanan soittorasiakaupan. Sieltä lapsenlapsemme ovat saaneet kauniita soivia soitto-rasioita. Pistäydymme Reinin varrella Marksburgin linnaan tutustumassa. Ritarien haarniskat tekevät vaikutuksen.

Moselin alue Reinin ohella on suomalaisen silmin katseltuna kappale kauneinta Saksaa. Moselin sivujoen Elzbachin varresta syvältä laaksosta löydämme 1100-luvulta peräisin olevan linnan Burg Eltz. Se on ihastuttavin Saksassa näkemämme linna lukuisine torneineen. Sitä ovat asuttaneet kolme eri sukua, joista jokainen on rakentanut ja sisustanut itselleen oman siipensä torneineen.

Matkamme alkaa olla lopuillaan. Yövyttyämme Zelin kauniissa pikkukaupungissa Moselilla on aika siirtyä lentokentälle ja palata Suomeen, missä koivut ovat saaneet vihreän huntunsa.

*Matkaterveisin!
Riitta Hämeen-Anttila*

Koiran osa

"Hekku on koiran nimi ja Pekka Puurunen on sen omistaja. Hekku on tavallinen pystykorva, tosin kuuro ja vähän muutenkin huonokuntoinen. Ikää kun on jo kertynyt neljatoista vuotta. Tämä juttu liittyy Juurikkamäen kyläkuvaukseemme sen johdosta, että sillä on elämässään ollut todellinen "koiran osa" Hekku vietti nuoruusvuosiaan Kiuruvedellä Pekka Puurunen siskon kasvattina. Silloinen koti syttyi tuleen ja koira oli yksin sisällä. Se alkoi kovan haukunnan, minkä hälyttämänä saapui paikalle sammutusväkeä ja talo saatiin pelastetuksi tulen tuholta. Tämä ei suinkaan jäänyt Hekun viimeiseksi tulipaloelämykseksi, sillä Juurikkamäkeen muutettuaan ja siellä eläessään se joutui toiseen tulipaloon.

Kotitilan navettarakennus syttyi tuleen ja koira oli sen ylisillä riimuissa kiinni. Se pääsi hyppäämään ulos, mutta jäi tällöin kaulastaan riippumaan palavalle seinälle. Toinen kylki tuleessa se huusi kammottavalla äänellä ja niin eräs sammutusväkeen osallistunut säälistä koi-

raa kohtaan löi sitä kaksi kertaa kangilla. Mutta Hekun elonpäiviä ei vielä ollut laskettu, sillä kaulapanta rapsahti poikki ja Hekku pakeni - vaivalloisesti tosin - metsään. Seuraavana päivänä kovaonninen koira palasi arkana kotiin toinen kylki palaneena ja pää pahoin murskana. Elämä näytti kuitenkin loppujen lopuksi valkenevan jälleen. Mutta niin ei käynyt. Viime syksynä Hekku jäi auton alle, mutta henkikulta säilyi. Siinä on Juurikkamäen Hekun kova tarina. Nyt se viettää vanhuudenpäiviään ja vaivaisista askeleistaan huolimatta käy joka ilta kierrokseilla huoneissa katsoen, että kaikki muut ennen sitä ovat asettuneet yölevolle."

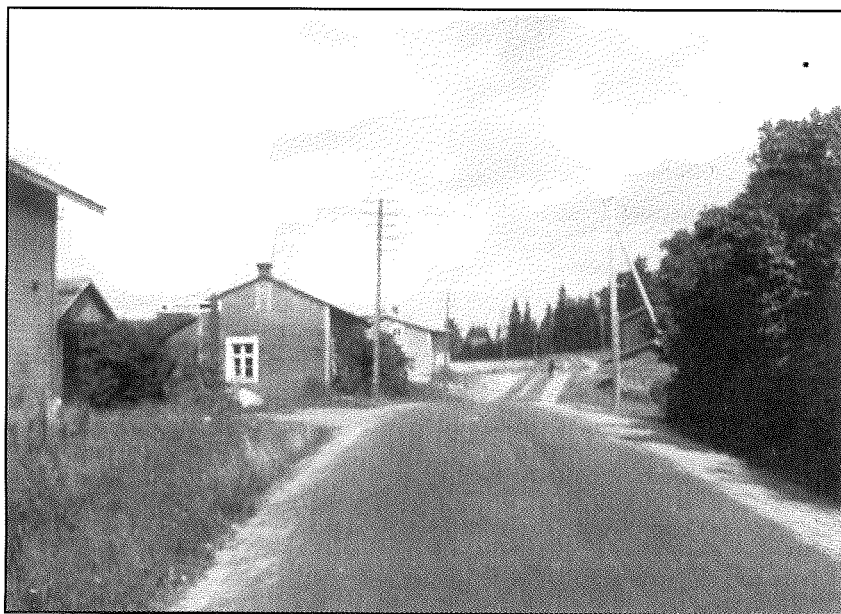
Tämä kertomus löytyi vanhasta Savon Sanomien sivun kappaleesta. Kun Soitussa purettiin Patjan talon aittaa. Patjan tytär Kerttu toimitti lehden riekaleen Elsa Hyväriselle ja Elsa lehdellemme. Lehdessä ei näkynyt päivämäärää, mutta on todennäköisesti ilmestynyt kuusikymmenluvulla. Toimitus kiittää asianosaisia.

Kun Tuusniemi nimismieheensä kyllästyi

Sata vuotta sitten Suomessa elettiin kuohuvia aikoja. Vuoden 1905 loka-märskuun vaihteen suurlakko oli ollut kansalta sellainen yhteinen ponnistus, etteivät sen jälkimainingit hetkessä laantuneet.

Suurlakon tai kansallislakko kosketi läheltä myös tuusniemeläisiä, sillä pitäjän nimismies Otto Anders Vilskman oli sortovuosien aikana menettänyt täydellisesti luottamuksensa kansan keskuudessa.

Vilskmania pidettiin aluksi tolkun miehenä, kunnon perustuslaillisenä virkamiehenä, mutta kuntalaisten selän takana hän oli kuitenkin kallistunut myötäilemään venäläistä sortovaltaa.

Kirkonkylän raittia 1900-luvun aalkupuolelta, vas. Happolan nurkka. Kuva kirjasta: Tuusniemi valokuvin.

Nimismies haki turvaa Kuopiosta

Kun lakko sitten alkoi lokakuun 30. päivänä 1905, tuusniemeläiset nousivat joukolla nimismiestään vastaan ja vaativat tämän eroa. Kansan napistessa Vilskman joutui niin hankalaan välikäteen, että katsoi parhaaksi lähteä pyytämään suojelusta Kuopiossa toimivalta keskuslakkomitealta.

Lakko oli käytännössä jo loppunut ja lakkotoimikunta oli ryhtynyt purkamaan toimintaansa, kun Vilskman ehti sen tykö Tuusniemeltä. Suurlakon vaiheet tuoreeltaan ylöskirjannut Sigurd Roos kertoo tapauksesta hauskaasti teoksessaan Kansallislakko Suomessa 1905, Kuopion kaupunki lääni. Kirja julkaistiin heti 1910, joten lakon sattumukset olivat vielä hyvin kaikkien muistissa.

Tiistaina 7.11.1905 lakkotoimikuntaan kuulunut rakennusmestari P.J. Pitkänen oli tyhjentämässä työhuonetta Kuopion kaupungintalolla, kun hän ”kaupungintalon eteisessä tapasi erään vanhemman herran, joka etsi lakkotoimikunnan kansliaa”.

Myllynkivi kaulaan ja mereen!

Roosin selostuksen mukaan tuo vanha herra valitti, että Tuusniemellä oli kansa tullut ihan hulluksi, niin että se

luuli, ettei enää ole lakia eikä virkamiehiä. Sen tähden oli hän tullut kaupunkiin hakemaan jotain viisasta henkilöä selittämään tuusniemeläisille, että laki ja virkamiehet ovat kuten ennenkin.

Roos jatkaa

Herra Pitkänen vastasi: - Laki on meillä kyllä, mutta osan virkamiehistä olemme me erottaneet. Ja teidänkin olisi Tuusniemellä pitänyt sitoa myllynkivi sen siunatun nimismiehenne kaulaan, ja upottaa hänet meren syvyyteen.

Vieras otti askeleen taaksepäin ja tuijotti kauhuissaan herra Pitkäseen, joka hämmästyneenä kysäisi:

- Kuka te olette? - Minä olen - nimismies Vilskman.
- Ja minä olen rakennusmestari Pitkänen. Hauska tavata herraa, sillä nimeltä tunnemme me kyllä toisemme. Herra Vilskman astui vieläkin askeleen taaksepäin. Pitkänen:
- Kuulkaa, miksi vangitsitte te sen nuoren Savolaisen? Vilskman käänsi salaa takkinsa

Pitkäsen kysymys nuoren Kalle Eemil Savolaisen kohtalosta oli kaikkein kuohuttavin niistä tapauksista, joilla nimismies Vilskman oli tuusniemeläisensä suuttanut. Mutta ennen kuin kerrotaan siitä, kannatta-

nee mainita sanoa ensiksi muutama sana nimismiehen persoonasta.

Sigurd Roos kertoo, että kuvernööri Krogiuksen aikana Vilskman oli esiintynyt vielä ankarana perustuslaillisena. Kun Krogius vaihtui venäläismieliseen Martti Alexius Berghiin, "niin katsoi nimismies Vilskman parhaaksi muuttaa kantaansa ja ruveta uuden hallituksen kannattajaksi".

Aluksi hän teki sen aivan salakähmäisesti, niin että bobarikoffilaista komentoa vastustavat perustuslailliset tuusniemeläiset eivät osanneet varoa puheitaan ja tekojaan.

Näinpä käveli nuori kuopiolainen kirjansitoja Kalle Savolainenkin suoraan suden kitaan, kun hän tuli tuomaan Tuusniemelle kiellettyä kirjallisuutta, jonka avulla vastustettiin laittomia asevelvollisuuskutsuntoja.

Kenenkään arvaamatta nimismiehen kaksinaamaisuutta Savolainen kierteli aivan julkisesti kylästä kylään kirjakontteineen, jonka päälle hän oli lumeksi pistänyt nipun henkivakuutusosakeyhtiön kaavakirjoja.

Vuoden 1905 kesällä Savolainen oli kontteineen tavannut sitten maantiellä itsensä nimismiehenkin, joka pidätti hänet, tutki kontin perin pohjin ja otti takavarikkoon kielletyn kirjallisuuden. Eikä siinä kaikki: nuori kirjansitoja passitettiin Kuopion lääninvankilaan "kuvernöörin lähempiä toimenpiteitä varten".

Taistelu piirongin laatikosta

Toisen mieltä kuohuttaneen temppunsa nimismies Vilskman teki kauppias J. Turuselle, vanhalle tuttavalleen ja poliittiselle "uskonheimolaiselleen".

Entisiltä peruiltä Vilskman tiesi, että Turusellakin oli kotonaan perustuslaillista kirjallisuutta. Niin sitä oli nytkin ja aivan avoimesti pöydällä, kun nimismies tuli kauppiasta tervehtimään.

Vilskman ei näyttänyt ensin olevan huomaavinaanakaan kirjoja ja oli jo lähdössä pois, kun kääntyikin yks' kaks takaisin ja pisti painotuotteet taskuunsa.

Mitä sitten tapahtui? Annetaan Sigurd Roosin kertoa: "Herra Turusen kysyttyä, miksi hän otti ne itselleen, vastasi Vilskman kuivasti, että kuvernööri oli käskennyt. Suuremmitta selityksittä meni hän nyt Turusen kirjoituspöydän luoja kiskaisi auki yhden laatikon, mutta herra Turunen, joka oli tullut perästä ja istunut pöydän ääreen, työnsi sen heti takaisin kiinni.

Nyt seurasi näytös, joka olisi ollut omiaan tapahtumaan kahden kinastelevan pienen lapsen kesken. Sanaa sanomatta veti nimismies yhä uudestaan ja uudestaan auki saman laatikon ja joka kerta tyrkkäsi herra Turunen sen silmänräpäyksessä takaisin kiinni. Mahdolli-

sesti olisi herra Vilskman vielä kauan jatkanut tätä kilpailua, ellei herra Turunen, joka alkoi kyllästyä vieraan häikäilemättömyyteen, jokseenkin äkkiä olisi noussut ylös tuoliltaan. Se säikäytti siihen määrään kutsumatonta vierasta, että hän, merkeistä päättäen peloissaan arvoisan persoonansa tähden, kiiruhti talosta, muassaan vieden sen saaliin, minkä oli ehtinyt saada. Myöhemmin ei hän enää koskaan näyttäytynyt herra Turusen portin sisäpuolella."

Kauppias Turunen ei ollut ainoa, jonka luona nimismies kävi kotietsinnöillä. Samanlaisen kohtelun saivat ainakin maanviljelijät Pekka Tiilikainen ja Juho Smolander. Vilskmanin sanottiin esiintyneen tuossa vaiheessa "aivan häikäilemättömänä väkivallan kätyrinä", minkä seurauksena niin Tiilikainen kuin Smolanderkin joutuivat vankeus- ja kostouhkausten pelottamina luovuttamaan nimismiehelle kaikki hallussaan olleet kielletyt kirjoitukset.

Kotietsinnässä löytyi vain sapeli

Nämä temput tuusniemeläisillä oli mielessään, kun he suurlakon alettua ryhtyivät vaatimaan nimismiestään häränsavuille ja vastuuseen tekosistaan. Kauppias Turusen luona pidettiin kokous, jossa päätettiin, että Vilskmanilta otetaan pois arkisto, aseet ja halveksittu virkapuku.

Päätös haluttiin myös panna heti täytäntöön. Vilskman oli kuitenkin saanut vihiä tulevasta ja lähtenyt pyssy mukanaan "metsästäämään", kuten asia talossa ilmaistiin. Kotietsintä pantiin kuitenkin toimeen – tutkittiin kaikki sängytkin – mutta saaliiksi saatiin vain vanha sapeli, jonka nimismiehen rouva etsijöille toimitti. Sapeli takavarikoitiin.

Nimismiehen palattua illalla "metsältä" parinkymmenen tuusniemeläisen joukko palasi kauppias Turusen johdolla Vilskmanin talolle. Kansankokouksen päätökset luettiin tiedoksi nimismiehelle ja kysyttiin, oliko tämä tyytyväinen niihin.

Vilskman sanoi hyväksyvänsä ne, mutta pyysi saada pitää aseensa ja virkapukunsa. "Tämä myönnettiinkin hänelle ja hän kunniasanallaan lupasi, ettei hän enää koskaan ryhdy toimeensa", Sigurd Roos kirjoittaa.

Vilskmanilta takavarikoitu sapeli toimitettiin Kuopioon keskuslakkotoimikunnalle ja samaan aikaan katosi nimismieskin Tuusniemeltä Kuopioon, kuten myöhemmin havaittiin.

Käynti Kuopiossa oli lisännyt niin paljon Vilskmanin itseluottamusta, että hän esiintyi komeasti virkapuvussaan, käytöstään mitenkään häpeämättä, Tuusniemen viimeisessä suuressa lakkokokouksessa marraskuun 9, päivänä. Kansa antoi olla nimismiehensä rauhassa, mutta "toimitettiin siihen suuntaan, että hän pian sai uuden piirin".

Seppo Kononen

Joulu saapuu

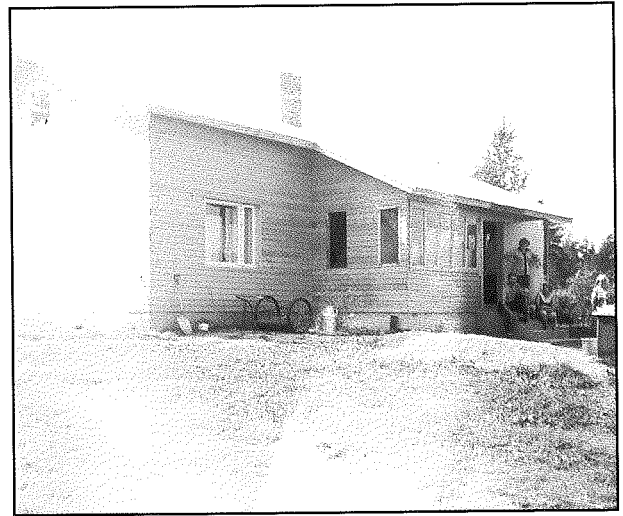
Talvi tuli hyvissä ajoin ennen joulua, ankarine pakkasineen ja voimakkaine lumipyryineen. Liekö ollut lapsuuteni ajan kylmimpiä talvia? Asuimme Savossa Tuusniemellä Kojanlahden kylällä räjäisessä mökkipahasessa. Mökkirähjää asusti pieni perhe; isäni Petteri, äitini Elina ja kolme lähes peräkkäin syntynyttä pellavapäätä; sisareni Riitta ja Ulla sekä meikäläinen, Matti.

Kotimökkimme oli harmaa pitkäsalvoksinen rakennus, siinä oli tupa, kamari, porstua, ruokahuone, konttuuri sekä ulkoeteinen. Tuvan puolta pidettiin kylmillään talviajat, koska se oli niin hatara ja huonokuntoinen, että lämpö olisi mennyt harakoille lämmitettäessä. Talvet asuimme pikkukamarissa, jossa oli korkea pönttöuuni lämmön lähteenä. Jouluksi äiti kuitenkin lämmitti tuvan ja sehän meistä lapsista oli juhlavaa. Tilaa oli, iso temmelyskenttä käytettävänämme, sisätiloissa voitiin leikkiä vaikka kuurupiiloo. Navettaa asusti muutama lehmä, hevonen, lampaita, kanoja sekä sikapossuja, tietysti äidin ja isän hoidettavina.

Joulupöytään saatiin maito, voi ja liha hoitoeläimistä. Jouluaatto oli torstai, pakkasta parikymmentä astetta, yöllä oli pyryttänyt uutta puhdasta lunta. Äiti oli aikaisin aamulla ennen heräämistämme hoitanut eläimet navetas-
sa ja vetänyt isän kanssa hevosella eläimille pyhien ajaksi juomaveden navetan sammioon lämpiämään. Äidin tultua navetatöiltä sisälle, hän lämmitti ison tummuneen tuvan sekä kamarin korkean peltikuorisen uunin. Aattoruoksi valmistettaisiin uuniin kypsymään ohrapuuroa ja sianlihapataa. Isä valjasti aamulla hevososen ja pakkasi meidät

Remontin loppuvaiheessa. Talon omistaa nykyään Raija ja Vilho Karhunen. Kuva: Matti Poutiainen.

Turulan talon remontti alkaa 1975. Kuva: Matti Poutiainen.

lapset vällyihin liisterekkeen. Lähdimme hevosella metsään seikkailulle sopivaa joulukuusta etsimään. Ajellessamme ympäri metsää, löysimme vihdoin mieleisemme kuusen, jonka me lapset valitsimme. (Jälkeenpäin tosin selvisi isän katsoneen kuusen valmiiksi jo sulanmaan aikana.)

Illalla koristelimme kuusen itse leivotuilla vehnäpölkylillä, pipareilla, sekä sinisiksi ja valkoisiksi maalatuilla kuivilla kuusenkävyillä. Jäätäneelle ikkunalle asetimme edellisellä viikolla kolme lampaanrasvasta valmistamaamme kynttilää. Veimme isän kanssa pihapiirin linnuille sianihraa puunoksaan roikkumaan. Aaton lähestyessä iltaa äiti kertoi tarinoita joulupukista ja saunatontuista, jotka illan hämärtyessä liikuskelivat ihmisiä tarkkaillen ja toivat sitten jouluaaton tienoilla lahjoja kaikille kilteille ihmisille. Isä jäi tupaan meidän lasten ja äidin mennessä lumista kinttupolkua pitkin savusaunaan. Saunaan saapuessamme olimme hieman peloissamme, mutta kun tonttua eikä haltijaa lauteiden alla millään löytynyt rohkenimme kylpeä. Äiti vastoi meidät juhannuksen jälkeen tehdyllä koivuvastalla, jonka huumaava tuoksu laskeutui alalautaille saakka.

Saunasta tultuamme luki isä pöydän päässä sanomalehteä. Isä pisti rivakasti lehden syrjään aloittaessaan kertomaan juuri kokemaansa tapahtumaa. Jännittyneenä kuuntelimme häntä silmät selkosen selällä. Isän käydessä eläinten luona navetalla ja tallilla olivat tontut vierailleet tuvassa tuoden lahjasakin ja yhden ison paketin mukanaan. Isän mennessä joulusaunaan jäimme pohtimaan tonttujen vierailua. Ne siis todella osaavat meille ja ovat tarkkaileetkin. Siinä sitä meille riitti ihmettelemistä. Jännityksen vallassa, joulun saapumista odotellen sytytimme oksien haaroihin rihmalla kiinnitetyt kuusenkynttilät ja ikkunakynttilät. Vilkuilimme tämän tästä hämärässä nurkassa odottavia paketteja.

Ikkunalla olevien kynttilöiden valo heijastui jäätyneeseen ikkunaruu- tuun. Ihailin taideteokselta näyttävää satumaista ikkunaa. Höyrytin hengi- tyksellä ikkunalasia ja lisäsin pienellä etusormellani muutaman viivan. Pel- lavaliiainen pöytä katettiin yhdessä tuumin. Sieltä löytyi kotikaljaa, lam- paan- ja sianlihapaistia, peruna-pork- kana- sekä lanttulaatikkoo, kinkkua ja ohrapuuron lisäksi marjasoppaa. Jänni- tys tiivistyi tiivistymistään. Maltoimme tuskin syödä kunnolla, mieli teki kovas- ti lahjoja avaamaan. Oli kuitenkin kuu- liaisesti toteltava ja tehtävä niin kuin äiti ja isä sanoivat ja syötävä ruoka lop- puun. Juhla-aterian jälkeen sain minä avata pakettini ensin, vieläpä sen ison paketin, jonka sisältöä olin illan aika- na mielessäni pohtinut moneen kertaan. Sieltäpä löytyikin puuhevonen, jolla oli pyörät allaan ja polkimet etupyörissä! Se oli ihanin näkemäni hevonen. Tontut olivat ihan minua varten tuoneet tän- ne metsän perukoille asti hepan. Olin mielettömän onnellinen, joulukuoli oli sittenkin tullut meil- le, vaikka välillä tuntui, ettei se koskaan tule. En tiennyt mitä sanoisin.

Siskot saivat avata pakettinsa, kukin vuorollaan. Kää- röistä löytyi villalapasta, villasukkaa ja jotain muuta pien- tä. Molemmille siskoille ja minulle olivat tontut jättäneet lahjaksi ihan suutarin tekemät uudet nahkakengät. Sitten oli vielä karamellipaketit meille lapsille. Äiti oli pistänyt

*Joulupukki navetan tikapuilla.
Kuva: Matti Poutiainen.*

omatekoisia karkkeja pakettiin. Muuta- ma ilta sitten olin nähnyt hänen sulat- tavan kattilassa sokeria ja muotoilevan niistä tikkunekkuja. Äidin ja isän pa- keteissa oli nahkarukkaset, isä sai vielä villalapasetkin.

Illan kuluessa leikimme kuusen ym- päriillä ja minä tietysti ajelin innoissani ympäri tupaa upouudella puuhevosella- ni. Pikkuhiljaa uni alkoi voittaa jouluaa- ton viettäjiä. Siskotyöt vaipuivat un- ten maille lahjaksi saamiensa räsynukkejen kanssa. Minun sänkyyn ei heppa mah- tunutkaan, vaikka kuinka yritin. Pistin sen sitten sängyn viereen nukkumaan ja nukahdimme molemmat, käteni roikkui hevosen kaulalla. Isä ja äiti jäivät tyy- tyväisinä valvomaan.

Miettiessäni tätä kyseistä joulua, en voi olla ihmettelemättä kuinka vähäiset- kin asiat nykymittapuun mukaan, voivat saada ihmiset onnellisiksi. Nykymaail- man lahjatoiveet ovat määrältään ja laa- dultaan suuria ja vaikka kaikki toiveet toteutuisivatkin, eivät ihmiset vaikuta kovinkaan onnellisilta. Onnellisuus syntyy mielestäni muusta kuin suurista lahjapaketeista.

Minulle se on yhdessä oloa ja yhdessä tekemistä, kun- pa sen vain muistaisin!

*Matti Poutiainen
Savonlinna*

Tämän päivän tuntemuksia Turulasta

Kesällä v. 2005 sain ohikulkevana matkaajana poiketa Turulan tupaan. Pihapiiri otti minut vastaan luonnonkau- neudeijaa ja tunsin olevani kuin lapsi karamellihiyllyjen luona. Käänsinpä katseeni mihin suuntaan tahansa aina jäin ihastuksissani tovin katsomaan näkemääni.

Talonväki ohjasi minut sisälle ja avatessani tuvan oven astuen sisään jähmetyin paikalleni ja polveni notkahti. Mi- nua pyydettiin istumaan ja tunne oli, että olisin voinut istua keskelle tuvan lattiaa. Aivan ihana koti kaikella tavalla. Kiertelimme katsomassa lammen rannalla olevan saunan ja ihanan vanhan maitolaiturin, joka oli sanut uuden käyt- tötarkoituksen toimien näin helpon kohteena ”hädän” kohdatessa saunojaa. En ole koskaan kokenut ja tuntenut näin voimakkaana paikan ja kodin ilmapiiriä.

On siinä edellinen omistaja tehnyt remonttia täydellä sydämen rakkaudella tuota kotia kohtaan. Siitä huokuu

sukupolvien työ ja sen arvostaminen niin kotia kuin luontoa kohtaan. Mieleeni nousee väistämättä ajatus joulunvietosta uoollaisessa paikassa. Luonnon rauha ja kauneus ympärillä sekä tuon kodin henki, joka on yhtä kaiken kanssa.

Tuntematta sen enempää isäntäväkeä, olen vilpittömän iloinen tuon paikan puolesta, kun sinne on löytänyt tiensä ihmiset, jotka arvostavat tuota kaikkea ja osaavat nauttia aidosti kaikesta, mitä ympärillä on. Tunsin heidät lup- sakkaina ja mukavana parina.

Kaikkea hyvää ja antoisia elämänhetkiä edelleen isän- täväelle, Raija ja Vilho Karhuselle ja heidän jälkipolvil- leen. Kiitos, kun sain astua kotiinne ja kokea kaiken tuon. Sydämellä elämän matkaa

*Pirkko Miettinen
Savonlinna*

Onko työmme mennyt hukkaan?

Ystävämme kotiseutuimmeinen Kusti Poutiainen pohdiskeli usein viime vuosina oman ikäluokkansa työn arvoa ja merkitystä. Hänen mieltään painoi se että, rankalla työllä ja huonoin työvälinein raiva-
tut pellot ovat tarpeettomia. Hänen aikalaisensa kokivat monenlaisia yhteiskunnallista muutoksia: oli kovaa työntekoa, sotaa, sotakorvausten maksamista, maaseudun asuttamisen ja -alasajon, peltojen raivausta ja -paketoimista.

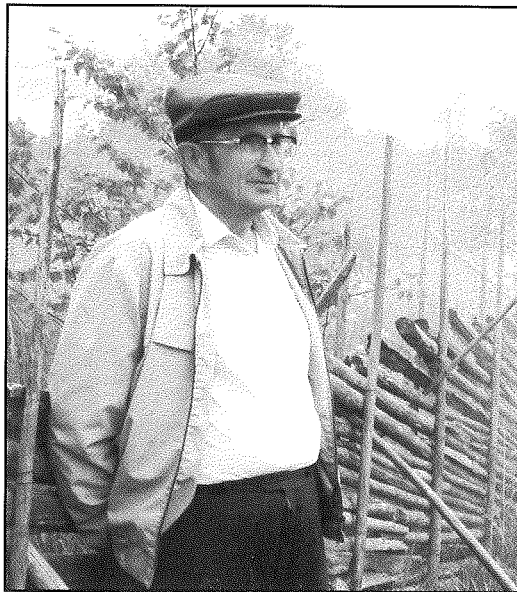
Näin joulun seutuun voimme jokainen hiljentyä kiireittemme keskellä muistelemaan ja kunnioittamaan menneitten ja vielä joukossamme olevien ihmisten työtä ja elämän vaihteita.

Kusti Poutiainen oli syntynyt Tuusniemen Juojärven kylässä (Kojanlahdessa) Ahokaarten talon uudessa saunassa toukokuun 20 päivänä 1920. Perheeseen kuului kahdeksan lasta. Kusti oli toiseksi nuorin. Elämä tuolloin oli köyhää, jopa niin, että hänelle ei ollut päälle laittaa housuja, vanhemmilla siskoilta oli pieneksi jäänyt mekko, joka sitten Kustille puettiin. Hän on kertonut jälkipolville, että monista puutteista huolimatta suoranaista nälkää ei tarvinnut nähdä, mutta mitään herkkujakaan ei tuolloin saanut.

Kusti Poutiainen elämä on ollut työntäyteistä lapsuudesta asti. Nuoruusvuosina maa- ja metsätaloustöiden lisäksi oli postin kuljetusta Ruskila - Kojanlahti välillä sekä kesällä kansimiehenä Tapiolaivalla. Sodan jälkeen muutto Pajumäkeen ja oman kodin perustaminen ja rakentaminen. Pajumäessä maa- ja metsätyöt jatkuivat, uutta tulivat kaupanhoitajan ja taksimiehen sekä puusepän tehtävät Vuonna 1972 Kusti aloitti Pirosen leipomon autonkuljettajana, jossa tehtävässä hän jatkoi vuoteen 1985. Kusti Poutiainen toimi kirkonkylässä myös talonmiehenä ja kansalaisopistossa tuntiopettajana neuvoen verkonpauloitusta ja tuohitöitä.

Kustin perheeseen kuului Aino-vaimo ja neljä lasta. Kihlautuminen oli tapahtunut sota-aikana lomareissulla. Varsinainen yhteen muuttaminen Pajumäkeen tapahtui sodan jälkeen. Oma talo valmistui vuonna 1950. Lapset varttuivat ja koulututtuivat sekä muuttivat työn perässä maailmalle.

Tuon sukupolven haasteellisin, raskain ja vaikein tehtävä oli osallistua sotaan. Niinpä Kusti Poutiainen kutsuttiin maaliskuun 21. päivänä 1940 alokkaaksi ja siitä edelleen monien tehtävien ja vaiheiden jälkeen autonkuljettajaksi 7:een divisioonaan. Kusti kertoo muistelmistaan "retkistä"

Kusti maitopäivillä Haalilassa 15.7.1993.

Pälkäjärvi-Hämeikoski-Harlu-Kirjavalahi-Rytty-Impilahti-Sortavala-Aunus-Tokari-Syväri jne. Näissä "savotoissa" kuten Kusti itse mainitsee, meni neljä vuotta seitsemän kuukautta ja kaksikymmentäkahdeksan päivää.

Kusti oli käsistään taitava. Hän valmisti harrastuksenaan erilaisia puu- ja tuohiastioita, pauloitti verkkoja, katiskoita jne. Eräs pieni, mutta merkittävä asia oli, että Kusti hoiti kirkonkylässä Koistilan kalastuskunnan kalastusmerkkien myynnin. Kustin harrastuksiin kuului myös kalastus, kotiseutumuseossa oppaana toimiminen, metsänhoitotyöt. Hän toimi myös Savon Sanomien asiamiehenä ja kirjoitti Savon Sanomiin ja Koillis-Savo -lehteen entisistä ajoista ja työtavoista. Yhteinen harrastuksemme oli Tuula vene, jolla kiertelimme tutustumassa Juojärven nähtävyyksiin, rauhoitetut puut, luolat ym. Kusti oli asiantunteva opas. Ajoittain oli Tuulassa enemmän moottorinhuoltoa kuin ajoa, mutta korjaaminenkin oli mieleinen harrastus.

län myötä sairaudet alkoivat vaivata viimeisinä vuosina ja hän pääsi kaipaamaansa lepoon 11.11.2004.

Kustille oli tärkeitä perhe, koti, kotiseutu ja isänmaa, jotka näkyivät ja tuntuivat niin jokapäiväisessä elämässä kuin niissä keskusteluissa joita vuosien varrella kävimme. Mielestäni Kustin ja aikalaistensa elämäntyö on ollut arvokasta niin kotiseudulle kuin koko kansalle.

Seppo Hallman

Joulu-iltako?

Pukin saapuessa kuuluvat ulkoa haukut piskin, samalla kun isä avaa vieraille viskin.

Lapset iloisissa lahjojen kanssa peuhaa, myös juhlaväki pikkuhiljaa alkaa reuhaa.

Ei menon paranemista nyt voi estää, kunhan äidinkin hermot vain kestää.

Ei ilolle loppua näkyvän näy, kun pukki uudelleen matkaan jo käy.

Toni Mononen

Kevään 2005 ylioppilaskirjoituksia

Maalaiselämää

Olen maalainen ja ylpeä siitä. En häpeä kertoa asuvani maaseudulla keskellä metsää, kaukana taajama-alueen hälinästä. En tunne tuskaa tai turhautumista polkiessani pyörällä kahdeksan kilometriä lähimpään kauppaan ostaakseni jäätelöä. En koskaan kadehdi ystäviäni, jotka asuvat kaupungissa palvelujen äärellä pakokaasujen humallutamina. En koskaan halua tulla kaupunkilaiseksi, pienessä kerrostalokaksiossa kituvaksi urbaaniksi olioksi.

Ystäväni ihmettelevät usein, miten ihmeessä voin viihdyä kotona niin hyvin, eihän maalla – 35 kilometrin päässä koulusta ja ystäväistä – voi olla mitään tekemistä. Vastaan ihmettelijöille aina samalla tavalla: mitä ihmettä ihmiset tekevät kaupungissa tai edes pienemmissä taajamissa? Eihän siellä voi nauttia puhtaasta ja raikkaasta ulkoilmasta, vaan lähes kaikki aktiviteetit tapahtuvat sisätiloissa. Pidän mielelläni kaupunkilaisystävilleni havainnollistavia luentoja maaseutuelämän ihanuudesta. Joskus jopa saan heidät myöntämään, ettei maalaiselämä olekaan niin kurjaa, mitä he ovat kuvitelleet. Silloin tunnen itseni voittajaksi, maalla voi todellakin olla mukavaa!

Olen asunut koko elämäni maatilalla vanhempieni ja isovanhempieni kasvattamana. Jo parivuotiaasta saakka olen aina ollut heidän mukanaan maataloustöissä. Mitä vanhemmaksi olen tullut, sitä enemmän olen oppinut arvostamaan lehmänlypsy-, heinänteko- ja traktorilla ajotaitojani. Harva ikäiseni nuori pystyy samaan. Kaupungissa nuoret oppivat vain nuokkumaan torin kulmalla olutpullo kädessään ja tappelemaan keskenään. Työntekoon heitä ei ole opetettu.

Minulle työnteko on samalla harrastus. Sen takia nautinkin elämästäni maalla niin paljon. Mikä onkaan nautinnollisempaa kuin herääminen aamuviideltä noutamaan lehmä-aitumelta usvan seasta lypsettäväksi tai metsätöiden tekeminen luonnon läheisyydestä iloiten. Vapaa-aikani – jos sitä edes voi selvästi erottaa työajasta – lähdän uimaan läheiselle järvelle tai talvisin hiihtämään pelloille ja metsään, nauttimaan yksinäisyydestä ja rauhasta. Pelkkä kaupungin melussa ja vilinässä asumisen ajattelemisenkin tuntuu vastenmieliseltä.

Vaikka vierastankin kaupunkielämää, käyn usein shoppailemassa tai viettämässä iltaa ystäväni kanssa, niin kuin normaalin nuoren elämään kuuluukin. Osaan nauttia ajastani kaupungissa, mutta vielä enemmän nautin kotiini palaamisesta ja rauhoittumisesta. Silloin tällöin päivä kaupungin hektisessä elämässä on tarpeeksi. Se riittää saamaan minut vakuuttuneeksi siitä, että maaseutu on todellakin oikea paikka minulle.

Muutto kaupunkiin ensi syksynä on ehdoton edellytys, jos haluan jatkaa opiskeluani. Tietenkin haluan, haluan yliopistoon opiskelemaan metsätieteitä – hyvin luonnollinen valinta minulle. Muutto herättää sekavia tunteita. Toisaalta odotan innolla, että pääsen perustamaan oman kodin ja elämään itsenäisesti, mutta toisaalta pelkään, etten viihdy kaupungissa. Toki alussa sopeutuminen tuntuu vaikealta, mutta haluan uskoa, että ajan myötä opin tuntemaan myös kaupunkielämän hyvät puolet. Ainakin tieto siitä, että viikonloppuna pääsen taas kotiin maalle, auttaa jaksamaan.

Myönnän, että suhtaudun kaupunkilaisiin ja kaupunkielämään jopa liian kielteisesti ja kriittisesti. En voi estää itseäni ajattelemasta, että kaupunki kasvattaa pelkkiä ”pullamössöpoikia” ja maalaisista kasvaa puolestaan vahvoja ja tasapainoisia ihmisiä. Tietenkin olen väärässä, tunnenhan itsekin useita hyvin mukavia paljasjalkaisia kaupunkilaisia. Käsityksiäni on kuitenkin vaikea muuttaa, ja luonnollisestikin haluan puolustaa joka asiassa meitä maalaisia niin kuin kaupunkilaisetkin itseään ja elämäntyyliään. Vaikka maaseutualueita uhkaakin autioituminen, uskon, että aina tulee olemaan paljonkin kaltaisia ihmisiä, joille maalaiselämä tarjoaa todellisen nautinnon. Ainakin minä vannon palaavani vielä uudelleen asumaan maaseudulle!

Maria Karvonen

Minun jouluni

Puhtaan valkoiset hanget,
ihmisten tyytyväiset, hymyilevät kasvot.
Lämmin ja iloinen tunnelma perheen ja
sukulaisten seurassa.
Kaunis ja tuuheaa kuusi, koristeltu monin
erivärisin koristein.
Rauhallinen, kirpeän raikas talvi-ilta,
pulkkamäki, laskettelu.
Kynttilät, perinteinen joulusauna.
Mitä muuta jouluun voi kuulua?
Kunnon ruoka, juhla-ateria, paljon punaista.
Jännittynyt ilmapiiri; saako lahjoja vai ei?
Hangen narskuminen kenkien alla jouluaamuna
Tämä on minun joulu!

Martti Pakkanen

Yhtä en vaihda

Olen aina asunut maaseudulla. Suuri maalaistalo ja sen piha ovat olleet oiva kasvuympäristö. Syksyn tullen muutan kaupunkiin opiskelujeni vuoksi.

Vastoin yleistä mielikuvaa maaseudulla ei ole tylsää. Huveja ei ole tarjolla yhtä paljon kuin kaupungissa, mutta harrastusmahdollisuuksia löytyy. Omalla noin kolmen tuhannen asukkaan paikkakunnallani palvelut ovat säilyneet kiitettävän hyvin, suuremmat hankinnat on tosin tehtävä kaupungista.

Mielikuvani kaupungista asuinympäristönä ei ole erityisen positiivinen. Rauhaan tottuneena ruuhka ja väenpaljous tekee minut ärtyneeksi. Pienessä yksiossää kärsin tilan puutteesta. Jatkuva liikenteen melu häiritsee yöuntani, ja naapurin television ääni kantautuu seinien läpi. Tuntemattomaan kaupunkiin pelkään eksyväni. Palvelut ovat kaupungissa lähellä, mutta oma rauha on minulle korvaamatonta.

Mikäli asuisin kaupungissa, saisin heittää unholaan rakkaan harrastukseni, ratsastuksen. Hevosen ylläpito kaupungissa olisi minulle taloudellisesti mahdotonta, kuten myös ratsastustunneilla käyminen. Ei hevosen ylläpito maaseudullakaan ilmaista ole, huomattavasti edullisempaa kuitenkin. Koen kaupungissa elämisen kalliiksi, sillä niin asuminen kuin harrastuksetkin maksavat kaupungissa asuvilla ystäväilläni enemmän kuin minulla täällä maaseudulla.

Olen huolissani maaseudun autioitumisesta. Nuoret ja työikäiset muuttavat kaupunkiin koulu- ja työpaikkojen perässä, ja harva heistä palaa takaisin. Pienillä paikkakunnilla eläkeläisten osuus väestöstä on suuri. Jotta välttyttäisiin suurilta sosiaalisilta ja taloudellisilta ongelmilta, tulisi koko maa säilyttää asutettuna.

Ihailen maatalouden parissa työskenteleviä ihmisiä. Euroopan Unioniin liittymisen myötä maatilojen asema Suomessa on huonontunut, pienimmät tilat ovat joutuneet lopettamaan toimintansa. Maatalous toimii pitkälti tukien varassa, eikä maanviljelijä ainakaan rikastumaan pääse. Maatalouden alasajo on saatava loppumaan, ettemme joudu siirtymään tuontiruoan varaan.

Maaseudulla lähes kaikki tuntevat toisensa, ja naapureita sekä tuttavien autetaan tarpeen tullen. Kaupungissa taas seinänaapurin saattaa tuntea vain sukunimeltä, jonka senkin on voinut lukea postiluukusta. Toisaalta pienillä kylillä juorut saavat helposti alkunsa, ja yleensä tarina muuttuu kulkiessaan ihmiseltä toiselle. Kateutta esiintyy myös, ja lojaaleja ollaan vain lähimmille ihmisille. Joskus on vain suljettava korvansa pahoilta puheilta ja ajateltava, että itse tietää totuuden parhaiten.

Luonto on tärkeä osa elämääni. Kesäisin on rentouttavaa käydä läheisellä järvellä mato-ongella. Saaliin vien

kotona odottaville kissoille. Koirien kanssa kävelen usein metsässä pieniä metsäautoteitä tai kinttopolkuja pitkin. Näitä teitä ja polkuja riittää kymmeniä kilometrejä, joten mahdollisuudet on vaikkapa pitkälle ratsastusvaellukselle. On kaupungissa toki puistoja ja viheralueita, mutta aitoa metsää ne eivät vastaa. Kirpeän pakkasyön tähtitaivas on kaunista katseltavaa. Kaupungissa sitä ei valoilta valitettavasti näe.

Huveja kaupungissa on maaseutua enemmän. On erilaisia tanssipaikkoja ja ravintoloita, elokuvia, teatteria ja musiikkitapahtumia. Kaikki eivät tosin kaipaa tällaista sykkettä ja menoa elämäänsä. Toisille riittää, kun voi saunoa ja pyörähtää hangessa kaikessa rauhassa, syödä perheen kesken tai viettää illan ystävien seurassa. Ja ainahan rientoihin halutessaan pääsee – maaseudultakin.

Agrologiopintojeni päätyttyä aion muuttaa kaupungista heti takaisin maaseudulle, kotitilalleni. Se on ollut sukuni koti jo kahdeksan sukupolven ajan ja tulee olemaan vastakin.

Hanna Miettinen

Joulumuistoni

Kun olin pieni tyttönen, odotin joulua innolla ja kärsimättömänä, joskus saatoinkin jopa aukaista joulukalenterista seuraavankin päivän luukun ja pistellä sen suklaan tyytyväisenä napaani.

Parhaat muistoni kuitenkin sijoittuvat edellisvuosiin, niihin on liitetty niin vanhat, kuin uudetkin jouluperinteeni. Ostan edelleen itselleni joulukalenterin ja katson tietoenkin Samu Sirkan joulutervehdyksen. Mutta parasta kuitenkin on, kun aattona herään aikaisin, laitan villasukat jalkaan ja suuntaan kohti tallia. Avaan oven ja tunnen, kuinka tusina suuria silmiä katselee minua, kuin odottaen jotakin. Annan jokaiselle hevoselle aamukaurat ja suuntaan kohti varustehuonetta, kipaisen sieltä heppäni suitset ja kiiruhdan takaisin talliin. Heppäni odottaa jo kärsimättömänä lähtöämme pitkälle maastolenkille.

Nenänikin alkaa olla jo jäässä, mutta jatkamme kuitenkin heponi kanssa vielä vähän matkaa, sillä en tiedä parempaa kuin antaa polleni tallustella pitkin ohjin metsässä, minä selässäni, ja vielä jouluaattona.

Henna Julkunen

Nykyajan nuoret – enkeleitä vai piruja?

Nuori 15-vuotias tyttö, lapsi vielä – ainakin vanhempien mielestä – ottaa itselleen lävistyksen, sitten toisen ja kolmannen. Kohta kasvot ovat täynnä koruja, nenässä, huulessa, silmien välissä. Äiti ja isä ajattelevat, että antaa tytön kokeilla rajojaan. Kyllä hän vielä tulee järkiinsä. Perheen 70-vuotias mummo ei ole kuitenkaan mielissään. Tyttö saa kuulla häneltä kunniansa.

Ennen, niinä vanhoina hyvinä aikoina, nuoret kasvatettiin kristillisten periaatteiden mukaisesti. Lapsen tuli olla kuuliainen, ahkera ja siveellinen. Vanhemmille ei saanut väittää vastaan, saati muille aikuisille. Nuorten keskuudessa jopa pohdittiin, onko tanssiminen syntiä. Kymmenen käskyä muistettiin varmasti ulkoa etu- ja takaperin.

Tämän päivän nuorista enemmistöä ei ehkä kasvateta niin vahvasti kristinuskon sääntöjen mukaisesti. Rippikoulun useimmat kyllä käyvät, mutta luultavasti suurimmalla osalla on ensisijaisesti mielessään lahjaksi saatavat rahat. Kasvatuksella on aina suuri merkitys nuorten arvomaailmaan. Jos perheessä on ongelmia, se näkyy lapsen käyttäytymisessä. Kaikilla on kuitenkin jossain vaiheessa nuoruuttaan kapinavaihe, riippumatta kasvatuksesta. Silloin vanhempien ja koulun asettamat säännöt ja rajoitukset tuntuvat turhilta. Joillain se ilmenee tappeluna ja huutamisena, toisilla lievempänä, kuten mökötyksenä. Nuorten pitää päästä kokeilemaan rajojaan, ja silloin saattaa välillä vaikuttaa siltä, ettei mikään ole heille syntiä. Sanonta ”kaikkea pitää kokeilla ainakin kerran” vaikuttaa voimakaimmin ehkä juuri noihin kapinallisiin.

Jokaisella on tunnetusti jonkinlainen arvomaailma, jopa villeinä nuoruusvuosina, joten silloinkin jonkin täytyy olla jokaiselle syntiä. Mitä nykyään nuoret sitten pitävät syntinä? Enää ei edes harkita, olisiko tanssimisessa jotain pahaa. Enää ei yritetäkään pitää sormia erossa paikoista, joihin aikaisemmin ei saanut koskea ennen naimisiin menoa. Enää ei ole kauhean ihmeellistä, jos 16-vuotias tyttö ilmoittaa olevansa raskaana. Tuntuu, että ehkäisyn käyttö on kiellettyä nuorten keskuudessa, aivan kuten joissain uskonnoissa. Tatuoinnit, lävistyksiset ja hurjat kampaukset ovat yleistyneet. Niillä sitten järkytetään vanhemmat perinpohjaisesti. Viina, huumeet ja autolla hurjastelu liitetään aina vain nuorempiin. Voisi melkein olettaa, että kaikki se, mikä ennen oli syntiä, on nyt nuorten mielestä sallittua, kun taas sitä, mitä aikaisemmin pidettiin suotavana, pidetään nyt syntinä. Ainakin ihmisille, jotka käyvät ahkerasti kirkossa ja auttavat muita ihmisiä, nauretaan räikeästi päälle. Joidenkin nuorten mielestä on siis syntiä olla tekemättä syntiä.

Kaikki nuoret eivät kuitenkaan ole samanlaisia käytökseltään, ja se usein unohdetaan. Huonosti käyttäytyvät ovat kovaaänisimpiä ja heidät huomiodaan helpoimmin. He leimaavat silloin koko nuorten ikäryhmän hulluiksi. Etenkin vanhat ihmiset pitävät yleensä suurinta osaa

nuorista huonosti käyttäytyvinä, koska heidän arvomaailmansa on aivan toisenlainen. Vielä on kuitenkin paljon sellaisia nuoria, joiden käsitys hyvästä ja pahasta on samanlainen tai ainakin lähes samanlainen.

Hyvin käyttäytyvät nuoret tulevat perheistä, joissa kasvatatus on kristillistä, tai lapsille opetetaan jotenkin muuten, mitä ei saa tehdä. He ovat oppineet kuuntelemaan omaa tuntoaan, ja siksi he eivät kapinoi niin vahvasti sääntöjä vastaan. Heille syntiä on se, mitä niin sanotut hullut pitävät sallittuna. He kieltäytyvät viinasta ja huumeista, ratkaisevat ongelmat tappelemisen sijasta puhumalla eivätkä suostu lakanoiden välissä peuhaamiseen ennen avioliittoa. Osa heistä saattaa pitää jotain näistä, esimerkiksi parin siiderin juomista silloin tällöin, sallittuna, mutta tietävät kuitenkin, missä liiallisuuden raja kulkee.

On selvää, että nykyään nuorten käsitykset synnistä vaihtelevat suurestikin. Kodin lisäksi kaverit vaikuttavat heidän mielipiteisiinsä ja valintoihinsa. Voisi sanoa, että arvomaailmojen välillä on menossa kilpailu hyvästä ja pahasta. Vaikka vaikuttaisikin siltä, että paha on voittamassa, ei kannata olla huolissaan. Yleensä nuoret järkiintyvät, kunhan ensin vähän kasvavat.

Laura Räsänen

Joulumuistoni

Monen monta vuotta sitten, kun olin vielä lapsi, oli minun paras jouluni. Se ei ollut monella tavalla mistään edellisistä jouluista poikkeava. Ainut poikkeavuus oli tunnelma. Se oli vain jotenkin aivan erityinen. Leikin sisarusten kanssa, kuten lapsena oli tapana, ja vanhempani katsoivat telkkaria. Ainut keskeytys illassa oli syönti, sauna ja joulupukin vierailu. Monelle tämä olisi kovin perusjoulu, mutta minulle tämä vain jäi mieleeni.

Niko Luostarinen

Jouluaattoamu

Imurin ääni,
äiti jo sivouksensa parissa häärii,
pikkuveli itkee,
hän lahjoja piiloista kitkee,
isä hakemassa joulupuuta,
kohta koristellaan kuusta.

Janne Räsänen

Lukion viestintäkurssin joulukirjoituksia

Jouluaamu

Jouluaamuna saa nukkua pitkään. Kun sitten lopulta herää, mieli on iloinen ja olo rento. Ei ole kiire minnekään, ei ole pakko tehdä mitään. Saa vain olla ja syödä. Telkkaritakin tulee rauhallisia ohjelmia. Kaikki on hyvin. Lähes kaikki meistä viettävät joulua, ja ainakin toivon, että heillä on silloin yhtä hyvä olla kuin minulla. Joulukuukauden aika. Silloin ei kenenkään tulisi aiheuttaa toiselle pahaa mieltä tai muuta ikävää. Nauttikaa olostanne ja toisistanne! Hyvää joulua kaikille!

Juho Järvinen

Lukion viestintäkurssilaiset Martti Pakkanen (vas.), Saara Räsänen, Jaana Mäkelä, Janne Räsänen, Niko Luostarinen, Teija Pelkonen, Tiia Antikainen, Hanna Tikkanen, Juho Järvinen (edessä) ja Toni Mononen. Kuvasta puuttuvat Hanna Pentikäinen ja Henna Julkunen.

Pertin jouluaatto

Aamulla huomasin heränneeni Raunon asunnosta. Päässäni jyskytti ja silmiäni kirveli. Taisi tulla liikaa eilen juotua jouluolutta juhliessani jouluaaton aatto. Rauno makasi kuola valuen suupielestä olohuoneen lattialla. Päätin jättää hänet rauhassa jatkamaan uniaan.

Lähdin kävelemään kohti Siwaa. Olin sytyttämässä tupakkaa, mutta huomasinkin, että askistani oli tupakat loppu. Ei auttanut kuin kauppareissulla ostaa lisää tupakkaa. Kaupassa ostin krapulaani tuoremehua ja tupakkaa. Kun lähdin kävelemään kohti toria, huomasin, että minulla oli nälkä. Pahaksi onnekseni huomasin myös sen, että minulla oli vain enää kaksi euroa rahaa. Rahani taisivat mennä eilen viinoin. Kyllä se lihapiirakkaan riittäisi, mutta mitäs minä illalla söisin. Ajatus nälässä koko yön olemisesta ei viehättänyt.

Olin ostamassa lihapiirakkaa. Torilla oli paljon ihmisiä. Oli paljon lapsiperheitä, jotka varmaankin olivat menossa ostamaan lahjoja ja jouluruokaa. Mieleen tuli oma lapsuteni. Ei sitä minun aikanani lahjoja saatu ja ruokia syöty, kun Jöröisen mäellä asuin. Karuja olivat ne ajat. Juhlaruokana oli korkeintaan riisipuuroa. Kyyneleet alkoivat valua silmiini. Yritin vain tyytyä ajatukseen, että onneksi joillakin on asiat paremmat.

Tein sen taas. En ostanutkaan lihapiirakkaa, vaan ostin kiljua sillä kahdella eurolla. Minulla oli kylmä ja nälkä, kun istuin puiston penkillä. Eteeni tuli yhtäkkiä joku keski-ikäinen nainen. "Mitenkäs se jouluaatto sujuu?" nainen kysyi. "Eipä tässä kurjuttaa kummempoo", humalaisesti mongersin. "Vai niin. No haluaistkos sinä tulla tuonne meidän seu-

ratallolle, kun siellä olis ilmastahernekeitto?" hän kysyi. "Paljokos se maksaa?" minä utelin. "Ei mitään", nainen sanoi hymyillen. Sitten me lähdimme sinne. Siellä laulettiin joululauluja ja tunnelma oli lämmin. Hernekeitto oli hyvää. Minä sain nukkua siellä yön yli. Ei tämä joulu ollutkaan niin huono, miltä se aluksi näytti.

Janne Räsänen

Minun jouluni

Aina jouluisin meillä on ollut tapana mennä isovanhempien luo. Ukki on aina hakenut kuusen, jonka minä saan sisareni kanssa koristella. Sen jälkeen on vuorossa kahvitte-

lua ja jouluohjelmien katselua. Itselleni illan kohokohta on mummin laittaman herkullisen jouluaterian nauttiminen, jonka jälkeen on vuorossa saunominen. Kun kaikki ovat käyneet saunassa, odotetaan tietenkin joulupukin vierailua. Lahjojen jakamisen jälkeen ne tietysti avataan, ja katsellaan mitä kukakin on saanut. Sen jälkeen alkaakin olla kotiin lähdön aika, ja haikeana sisareni kanssa mietimme, että menikö joulu tosiaan taas niin nopeasti ohi.

Tiia Antikainen

Joulumuistoni

Muistan kun joskus todella pienenä meillä kävi joulupukki. Joka joulu isäni hävisi ulos, kun tuli ilta. Pian joku jo koputti oveen ja minä tietysti menin avaamaan oven. Siellähän se pukki sitten olikin isojen lahjapakettien kanssa ja jäljessä tuli isä. Ohjasin pukin istumaan olohuoneeseen sohvaan ja lauloin joululaulun, sen jälkeen pukki alkoikin jakaa paketteja. Minulle oli tietysti kaikki isoimmat ja hienoimmat ja äidilleni ja isälleni sekä meidän koirallemme Miralle kaikki loput. Siinä me sitten lahjoja jo availimme ja pukki istui vain sohvassa ja jutteli isäni ja äitini kanssa, enhän minä sitä vielä silloin tiennyt, mistä he puhuivat, mutta jo muutaman joulun päästä aloin tajuta. Kun joulupukki oli lähdössä, annoin hänelle pussin, jossa oli pipareita ja karkkeja, sillä jos joulupukille tulisi nälkä, hän voisi syödä piparit. Ihmeellistä: aivan kuin olisin tavannut sen saman pukin jossakin muualla, ilman pukin asua...

Joka joulun alla vein äitini kanssa meidän postilaatikkoon kirjeen pukille, koska äitini oli sanonut, että tontut tulevat yöllä sen sieltä hakemaan ja vievät pukille. Ja niin kai sitten

kävikin, koska aina sain melkein juuri niitä lahjoja, mitä olin toivonutkin. Yhtenä jouluna halusin nähdä joulupukin porot, mutta niitä ei ollut, koska oli kuulemma liian vähän lunta, ja niin joulupukin oli täytynyt tulla autolla meille. Silloin minä aloin jo aavistella asiaa, että mikäs pukki se sellainen on, jolla ei ole edes poroja.

Eräänä jouluna sitten pukki tuli taas ja toi hienoja lahjoja. Vanhempani seurasivat vierestä, kun minä avasin paketteja ja käskin heitäkin avaamaan omansa. Pukki istui vielä sohvalla ja jutteli vanhempieni kanssa, ja silloin minulla alkoi raksuttaa päässä, että tuo pukki on nyt aivan liian tuttu. Sitteen kun siinä olimme availleet lahjoja, pukin oli aika lähteä ja minä annoin hänelle piparipussin ja vanhempani menivät saattamaan pukin ulos. Kun äitini tuli sisälle, minä huusin: "Ei se ollut joulupukki, vaan Pertti se oli!" Äitini katsoi vain minuun ja nauroi, ja tuota juttua vanhempani ovat muistaneet kertoa sukulaisille vieläkin, vaikka olen nyt jo kuusitoista.

Jaana Mäkelä

Mitä joulu merkitsee minulle?

Itse asiassa joulu merkitsee minulle todella paljon, koska perheemme ja sukulaiset kokoontuvat mummin ja ukin luokse jouluksi maalle. Siellä on todella rauhaa ja oikea joulutunnelma. Ensimmäisenä koristelemme yleensä joulukuusen ja sitten pelaamme korttia yhdessä. Illalla käymme joulusaunassa, sen jälkeen syömme. Syönnin jälkeen laulamme joululauluja ja odotamme pukkia. Loppuilta meneekin lahjoja avatessa ja sukulaisien kanssa rupatellessa.

Hanna Tikkanen

Mitä joulu minulle merkitsee?

Lapsena joulusta ajatteli vain, että saa paljon lahjoja, joulupukki tulee käymään ja saa paljon suklaata, mutta nykyään joulua ajattelee aivan eri tavalla.

Joulu on rauhan ja antamisen aikaa. Minulle joulussa on hirveän tärkeää, että saa olla rakkaitten ja läheisten ihmisten luona, syödä yhdessä hyvää jouluruokaa, käydä joulusaunassa ja tietenkin sekin on vieläkin tärkeää, että ollaan yhdessä lahjoja jakamassa. Ainahan niitä lahjoja haluaa ainakin vielä tässä iässä. Ei pidä myöskään unohtaa pois menneitä läheisiä ihmisiä ja eläimiä, haudalle on aina hyvä viedä kynttilä jouluna. Se on merkki siitä, että ihmiset muistavat ja välittävät. Se on yksi minulle tärkeimmistä asioista joulussa.

Joulu on iloinen perhejuhla, joka ei ole kuin kerran vuodessa ja siitä pitää nauttia ja iloita rakastamiensa ihmisten kanssa.

Joulu ei ole mitään ilman joulukuusta ja sen pitää olla aito kuusi, koska muuten ei ole sitä joulun tuoksua ja tunnelmaa. Tietysti jouluna pitää olla paljon kynttilöitä antamaan rauhallista tunnelmaa ja jouluun kuuluu myös punainen rakkauden väri. Tätä joulu merkitsee minulle. Toivotan kaikille hyvää ja rauhallista joulua!

Henna Pentikäinen

Jouluperinteeni

Joka joulu minulla on perheeni kanssa tietyt perinteet. Jouluaattoa edeltävänä päivänä leivomme äitini kanssa piirakoita. Samana iltana koristelemme vielä joulukuusen. Jouluaatto-aamuna teen äitini kanssa ruokaa. Kun kello on kaksitoista, hiljennymme katsomaan televisiosta kun joulurauha julistetaan. Kun tulee pimeä, lähdemme viemään kynttilöitä haudoille. Sen jälkeen onkin mukava palata kotiin ja syödä kunnon jouluaateria. Ennen lahjojen avaamista tapana on käydä joulusaunassa. Loppuilta kuluukin sitten leppoisasti rupattelun hyvän joulumusiikin soidessa taustalla.

Teija Pelkonen

Joulumuistoja

Joulu kolkuttelee jälleen oven takana ja onkin aika siirtyä muistelemaan joulumuistoja. Minun perinteiseen jouluuni kuuluu hautausmailla käynti ja hyvin nautittu jouluaateria. Myös joululahjat kuuluvat perinteeseen jouluun, totta kai.

Pienempänä jännitin joulupukkia kovasti, vaikka sisimmissäni odotin innolla pukin saapumista. Muistan joulun, jolloin olin ehkä 6-vuotias. Jouluaatto koitti ja minä heräsin tietenkin hyvin aikaisin odottamaan iltaa. Avasin joulukalenterin 24. luukun ja menin keittiöön katsomaan äidin puuhasteluja. Mitään tietenkään en voinut syödä, koska piti aamusta asti odottaa pukkia. "Pelastukseni" oli televisiosta tulevat lastenohjelmat, kuten Joulupukin kuuma linja ja Lumiukko. Ilman niitä äidilläni olisi varmasti mennyt hermot minun kyselyihin: "Milloin pukki tulee?" Niitä nimittäin riitti enemmän kuin tarpeeksi. Myös isän tuomassa joulukuusessa riitti vähäksi aikaa tekemistä, piti hän se koristella hienoksi. Niin kuin moni varmasti tietää, odottavan aika on pitkä, niin myös minun lapsuuteni aattopäivät.

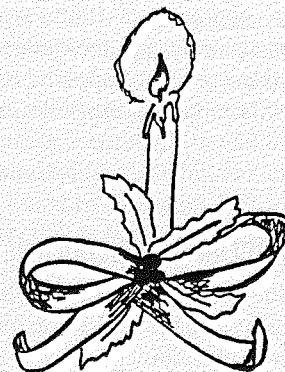
Vihdoin pitkäänkin pidemmän päivän päätteeksi tuli ilta. Ensimmäisenä oli jouluaateria ja minä söin kamalalla kiireellä, tietenkin. Ruokailun jälkeen olin jo varma, että kohta tulee joulupukki, mutta ei. Äitini sanoi, että nyt lähdetään käymään hautausmailla. Minä en enää malttanut lähteä minnekään, vaan jäin kotiin katsomaan televisiota. Sitten päähini pälkähti ajatus: Entä jos pukki tulisi sillä välin, kun olen yksin kotona? Iski paniikki ja keksin mahdollottoman turvallisen turvapaikan. Olohuoneen kiikun alle ja viltti kiikun päälle! Siellä minä sitten olin niin kauan, kunnes muu perheeni tuli kotiin. Sain tietysti kuulla, että pelkään joulupukkia, mutta minä väitin, että sieltä käsin oli vain kiiva katsoa televisiota. Okei, ehkä vähän huono selitys, mutta enhän voinut tunnustaa pelkääväni joulupukkia. Vähän ajan kuluttua pukki sitten saapui lahjasäkkeineen, ja heti pukin lähdettyä minä hyökkäsin jakamaan lahjat. Sitten ilta menikin mahdollottoman nopeasti uusien lahjojen tutkiskellessa, samoin seuraavat päivät.

Kaikki lapsuuteni joulut menivät aika pitkälti samalla tavalla. Nykyään jouluni eivät ole enää niin jännittäviä, mutta silti mieleni palaa joka joulu lapsuuden jouluun.

Saara Räsänen

*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

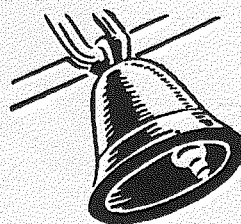
*Airaksinen Juhani ja Paula
Auvinen Pekka ja Eija
Auvinen Pentti ja Taattola Helena
Kalonen Eila, (leskilady)
Kersio Olli Pekka ja Törkkönen - Kersio Asta
Kolopainen Valto ja Tuula
Kuhtinen Kalervo ja Taina
Kuittunen Juha
Kuusmonen Pertti ja Raija
Immonen Vesa ja Ulla
Karvonen Pekka ja Riitta
Koistinen Lasse ja Marja
Lehto Olli ja Eino Irene
Miettinen Seppo ja Seija
Mustonen Arto ja Tiina Tiina
Miskala Reino ja Maija
Nissinen Eerik ja Anni
Nykänen Rauno ja Tarja
Perälä Jouni
Puustinen Kari ja Tuula
Pääkkönen Raimo ja Pirkko
Ryynänen Onni ja Vieno ja Tiina
Varis Ahti ja Leena
Voutilainen Teuvo ja Reetta*

Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

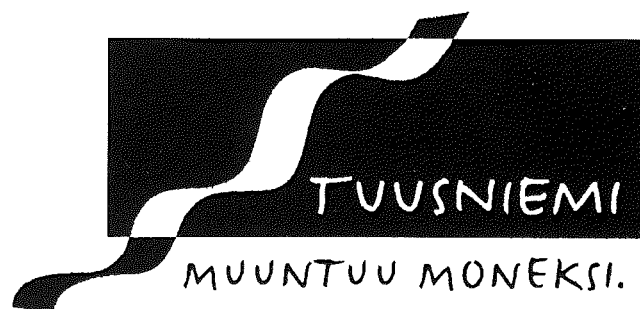
"Leijonaperheet"

Joulutervehdys

*Kaija ja Jouko Korhonen
Maire ja Pekka Antikainen
Tuula ja Aimo Forsman
Irma ja Seppo Hallman
Hilkka ja Lauri Happonen
Aili ja Unto Hirvonen
Aino-Marjatta ja Timo Holopainen
Riitta ja Eero Hämeen-Anttila
Saara ja Tahvo Hämäläinen
Kaisa Hyvärinen
Elina ja Heikki Jahkonen
Irma ja Kaarlo Kekäläinen
Tuulikki ja Veikko Keränen
Anja ja Martti Kähkönen perh.
Kirsi ja Antti Miettinen
Marjatta ja Oiva Pekkonen
Kaija ja Tauno Räsänen
Anja ja Alpo Marku
Liisa ja Erkki Mustonen
Marja-Leena Mäkelä
Tuula ja Teuvo Nissinen perh.
Pirjo ja Jarmo Nuorento
Tuula Patriikka ja Simo Korhonen*

*Hilkka ja Antti Pitkänen
Hilkka Rissanen
Unto Siili
Tuula ja Kalervo Vartiainen
Anna-Liisa Happonen
Liisa ja Martti Rissanen
Pirkko ja Markku Airaksinen
Sinikka ja Taisto Kröger
Johanna Joukanen ja Leo Miettinen
Sisko ja Reino Räsänen
Helvi ja Reino Hiltunen
Kaarina ja Olavi Hakkarainen
Anne ja Teuvo Keinänen
Eeva Lempinen
Mia ja Timo Rätty
Eira ja Erkki Nupponen
Mauno Heiskanen
Otto Juutilainen
Vilma ja Marko Kröger
Aira ja Heimo Parviainen
Terttu Kolari ja Martti Tirkkonen
Anja ja Vilho Tikkanen
Ulla-Maija ja Pekka Mustonen*

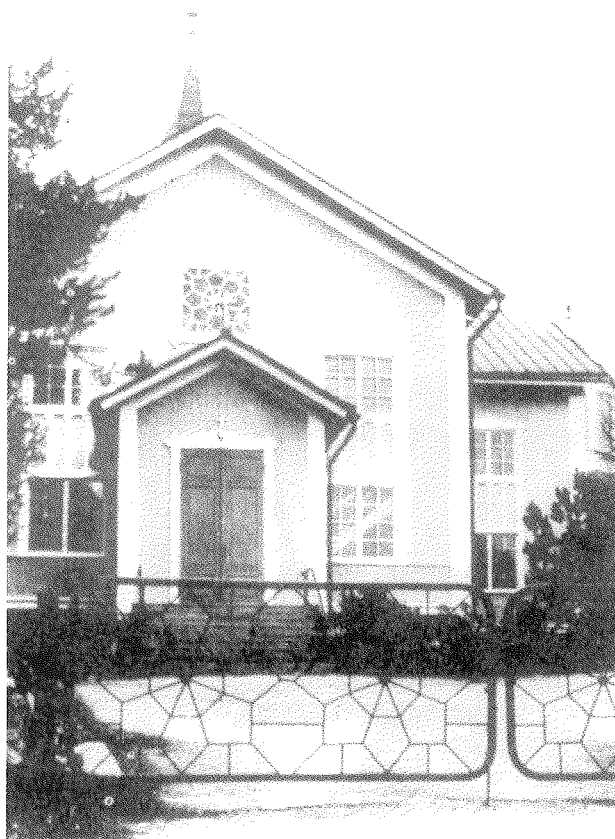

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Tuusniemen kunta

Puh. (017) 689 041

www.tuusniemi.fi

**TUUSNIEMEN SEURAKUNTA
TOIVOTTAA**

Joulun iloa

**TERVETULOA TAAS
JOULUKIRKKOON**

osallistumaan yhteiseen
iloomme!

**"MEILLE ON SYNTYNYT
VAPAHTAJA"**

*Satumaisen Hauskaa Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta!*

Toivotamme asiakkaillemme riemukasta Joulunaikaa sekä
menestyksellistä Uutta Vuotta 2006.

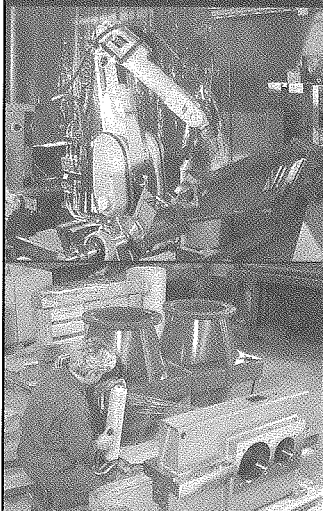

TUUSNIEMEN
OSUUSPANKKI

TUUSNIEMI KOSULA JUANKOSKI PETONEN NIIRALA

WWW.TUUSNIEMENOP.FI

**Antaumuksella
ja ammattitaidolla
laadukkaita
konepajatuotteita
vuodesta 1978.**

- **Erikoisosaaminen:**
Vaativat vaihde- ja venttiili-kotelot.
- **Omat tuotteet:**
SORI-lastun- ja pakan-suojat.
- **AAA-luottokelpoisuus**
vuodesta 1996.
- Suomen Logistiikkayhdis-tyksen valitsema vuoden alihankkija 1997.
- Savon Yrittäjien palkitse-ma maakunnan ykkösyri-tys 1986.
- **Tänään:**
Vahva ja luotettava yh-teistyökumppani, täyden palvelun konepaja.

**PAAKKILAN
KONEPAJA OY**

Puh. (017) 664 5511, fax (017) 664 5530
www.paakkilankonepaja.fi

*On asioita, joita ei aina
edes tule huomanneeksi.*

*Kuten Terveys, Aika, Vapauskin.
Ja asioita, joita ei tarvitsekaan huomata*

Kuten Sähkö.

*Oikein Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2005*

**Pohjois-Karjalan Sähkö Oy
Tuusniemi**

*Tuusniemen
parturi- ja kampaamopalvelut*

Parturi-Kampaamo Eeva

Keskitie 25
puh. 661 314

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen

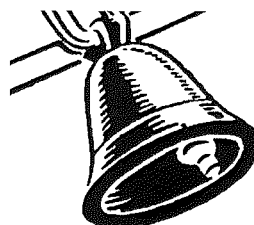
Keskitie 13
puh. 661 790

Kampaamo Pirkko Pääkkönen

Poikkitie
puh. 661 051

*Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnea vuodelle 2005*

**TURVALLISTA
JOULUA**

**SAVON
LÄHIVAKUUTUS**

Poikkitie 2, TUUSNIEMI
Puh. 020 522 5940

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

SIRKKELLISAHAUSTA

Tuusniemellä ja ympäristössä

TIMO KOISTINEN

RUOKONEN, 71200 TUUSNIEMI

PUH. (017) 661 897

VESIJOHTOLIIKE PUTKIVELJET

Holopainen Oy

Meijeritie, 71200 TUUSNIEMI

Puh. 661 959, 0400 271 160, 0400 271 160

www.putkiveljet.fi

RAUHALLISTA JOULUA

KORPELAN HIMMELI

Aino Pelkonen

• Olkityöt • Leivonnaiset

Puh. (017) 632 148, 040 571 2003

Tuusniemi

Puh. (017) 661 555

hojo hojo...

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

1+8 henkilön
TAKSI
+ Invahissi

Puh. 0500 673 132

Auvo Heiskanen

Laukansalo, 71280 KOSULA

Puutavarakuljetuksia

**Kuljetusliike
T. Laitinen Ky**

Puh. 040 569 2616, (017) 721 731

ASIANAJOTOIMISTO JOKELA OY

Asianajaja, varatuomari Jussi Jokela, Sammonkatu 8, 70100 KUOPIO

Vastaanotto: ma klo 10-12 Tuusniemen OP, Juankosken konttori

ti klo 10-12 Tuusniemen OP, Tuusniemen konttori

Ajanvaraus puhelimitse. Puh. (017) 261 6170, faksi (017) 261 3780

Asiantuntevaa osaamista vuodesta 1989

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2006*

KESKISUOMEN PUUKYMPIT OY

Puh. (017) 264 5370 • Fax. (017) 264 5379

Kuopio, puh. (017) 264 5300

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2006*

**Traktoriurakointi
Eero Smolander
Jarkko Toivanen**

Susijärvi, 71240 Paakkila

Puh. (017) 637 142

0400 678 112, 0400 193 564

HOTTI
-TUVAT

Marja & Lasse Koistinen

Kojanlahti
71280 KOSULA

(017) 630 527
0400 825 514

• MÖKKILOMAT

• OHJELMAPALVELUT

Hyvää Joulua

Asiakkaillemme ja

Onnea vuodelle 2006!

Toivottavat Puhvetin tytöt

Puh. 050 532 8861

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2006*

TUUS FOREST OY

KARI PUUSTINEN

puh. (017) 661 184, 040 501 0952

fax (017) 661 885

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

**TUUSNIEMEN
METSÄNHOITOYHDISTYS**

Koillis-Savon Kehitys Oy on Juankosken kaupungin, Kaavin ja Tuusniemen kuntien sekä Finnvera OYJ:n omistama elinkeinojen kehittämissyhtiö.

Tarjoamme yrityksille/yrittäjiksi aikoville

- avustamme löytämään toimitilat
- koulutuksen järjestäminen
- yritysytteudet
- rahoitusjärjestelyissä avustaminen
- hankkeistamme tuotekehityksen
- hanketoiminta
- liiketoiminnan kehittäminen

KOILLIS-SAVON KEHITYS OY

Juankoskentie 7 A, 73500 JUANKOSKI
Puh. (017) 613 590, fax (017) 613 595
E-mail: ksk@koillis-savo.net
Internet: www.koillis-savo.net/ksk

+++ Silentia Kaavinkoski +++ Hiljaisuuden kylä +++ Sil

Huljuilta

Kaikkivoipainen hiljaisuus-, puhdistautumis- ja latautumis-kokemus avoimen taivaan alla.

Alkaen

150,- eur

www.silentia.net

Travel Ohtaansalmi, p. 637 115

ISO kiitos kuluneesta vuodesta.
Rauhallista ja tunnelmallista vuoden odotusta sekä menestyksellistä uutta vuotta 2005.

Rantamylly

- Tunnelmallinen myllykahvila
- Matkamuistomyymälä
- Tuusniemen info-piste
- Näyttelygalleria
- Kurssi- ja tapahtumakeskus

Rantamylly

Meijerintie 16, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 040 721 1097, (017) 661 366

TEBOIL
TUUSNIEMI

*Kiitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Nykyaikaista huoltamopalvelua.
Tervetuloa

Puh. 661 005

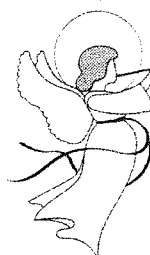
*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KERAMIKKAPAJA

Savetar

Meijerinranta, puh. 040 590 7917

www.savetar.fi

*Hyvää Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta!*

MARKET

TUUSNIEMI

Tuusniemi Puh. (017) 661 204
anne.miettinen@k-market.com

Palvelemme: Ma-Pe 8-21, La 8-18, Su 12-21

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**Kuljetusliike
Hannu Tervo Ky**

Matinpellontie 64
71200 TUUSNIEMI

Puh. 0400 651 240
0400 273 204

hannu.tervo@kuljetus.inet.fi

**HYVÄÄ JOULUA
JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

- Puun ajoa metsätraktorilla
- Traktoriurakointia
- Lumiurakointia
- Sirkkelisahausta

PEKKA KOPONEN

Ruskila, Halkolahti

Puh. 0440 193 899, (017) 639 106

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

Luostaritie 2404
0400 421 823

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**METSÄKONEURAKOINTI
VOUTILAINEN OY**

Hyvää Joulua

FIN TAIMI OY

Tuusniemen taimitarha
Puh. 0201 106 660
Fax 0201 106 655

*Hyvää Joulua
ja*

Onnellista Uutta Vuotta

TUUSNIEMEN SORA OY

Keskitie 30
71200 TUUSNIEMI
P. (017) 661 114, 661 963
GSM 0400 374 616

**TUUS-
SÄHKÖ**

Sähkösuunnittelua
Sähköurakointia
Sähkötarvikemyynti

Tuusniemi, puh. (017) 661 077
040 528 0207
040 537 0015

**PERINTEINEN HIERONTA
JA VOICE MASSAGE**

Mirja Poutiainen

- laillistettu hieroja
- Voice Massage -terapeutti

Lahjakortteja pukinkonttiin!

Kenttätie 6, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 040 502 8091, (017) 638 120

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**TUUSNIEMEN
LÄMPÖ JA VESI OY**

LVI -ASENNUS
Aimo Poutiainen

Peltotie 1, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 0400 372 254

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

LOMAILU, YÖPYMINEN,
LEPÄILY, KALASTUS
RAUHALLISESSA YMPÄRISTÖSSÄ

LAMMINTAUKSEN AITAT

Juurikkamäki 050 341 8609

SAHAUS, MYYNTI, MYÖS HÖYLÄTAVARA

ASAN SAHA

Juurikkamäki 0400 579 782

Elcostblano Ky
Heikki Korhonen

Rinnetie 3, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 123, auto 0400 671 020,
fax (017) 661 474

- Sähkösuunnittelu
- Sähköurakointi

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KONEURAKOITSIJAA
ESKO HOLOPAINEN

Puh. (017) 721 710 ja 0400 295 883

Tuoreus. Laatu. Oikea hinta. Ja lisäksi BONUS

TUUSNIEMI Puhelin 197 150, 197 151

Paikkakunnan edullisin ostopaikka.

Avoinnna ma-pe 8.00-21.00
la 8.00-18.00
(su 12.00-21.00)

RAKENNUS
H. HALLIKAINEN KY

- OMAKOTITALOT • PERUSKORJAUKSET
- LOMA-ASUNNOT • HUONEISTOREMONTIT
- MAALAUKSET • LAATOITUKSET • TAPETOINNIT

Hannu Hallikainen
Ohtaanniementie 212, 71200 Tuusniemi
Koti (017) 660 053, työ 040 594 4960

TUUSNIEMI
puh. (017) 661 010, fax (017) 661 440

Suoritamme:

- vuokrahöyläystä ja -kuivausta

Myymme:

- saha- ja höylätavaroita
- esim. paneelit, listat ympärihöylätyt
- sekä takuukuivatut lattiapontit
- ympäripontattuna

Tarvittaessa myös kuljetuspalvelua.

PUUTAVARALIIKE
TAUNO RÄSÄNEN OY

71200 Tuusniemi, puh. 661 118

MEILTÄ SAAT BONUSTA

SHELL-HUOLTO-KAHVIO

Aukioloajat: Ma-Pe klo 6.30-21.00
La klo 7.00-20.00
Su klo 9.00-21.00

AUTOTARVIKKEET • HUOLLOT • KAHVIO • MATKAHUOLTO • ON LINE

TUUSNIEMEN ASEMAHUOLTO OY

Puh. 661 154

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
Tuusniemen Peltityö**

71240 PAAKKILA
puh. (017) 634 144, 0400 379 204

*Tuusniemen
Kuntoutus Ky*

- FYSIOTERAPIA-
PALVELUT
- HIERONNAT
- LYMFATERAPIA
- KUPPAUS
- SOLARIUM

TIEDUSTELUT JA AJANVARAUKSET
TUUSNIEMEN KUNTOUTUS: P. 040 545 5788
ASTA TIRKKONEN-HERSIO: P. 040 535 7544

m/s Sofia

Hyvää Joulua ja tervetuloa risteilylle
myös ensi kesänä. Toivottaa aluksen
päällystö ja miehistö (Valto ja Tuula)
Varaukset puh. 0400 679 999

*Hyvää Joulua ja
menestyksellistä Uutta Vuotta*

T:mi KALEVI MIETTINEN

Mustolantie 3, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 167

Rauhallista Joulua
Lämmin kiitos asiakkaille ja
yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta

Iines Tuvalta

Ritva Puurunen
040 764 6849
(017) 637 121

LAATUA • KOKEMUSTA
LUOTETTAVUUTTA • TURVALLISUUTTA

SAVONLINJA-YHTIÖT

LINJA-KARJALA OY

Kuopio puh. 020 141 5710, Joensuu puh. 020 141 5570
WWW.SAVONLINJA.FI

Diago Windows Oy

Sepäntie 6, 71200 Tuusniemi
Puh. 040 578 8488

**Valmistamme laadukkaita
matalaenergia ikkunoita sekä ovia.**

PUHDASTA LAATUA. VESI- JA KEMIAALLINEN PESULA

LAATUPYYKKÄRIT KY

Vastaanottopiste:

Savetar, Tuusniemi
Puh. (017) 661 777
ma-pe 10-18, la 10-14

Pesula:

Asevelitie 6, Outokumpu
Puh. (013) 311 904, fax 311 906
ma-pe 8-16

Riitta Närvänen

Diplomikosmetologi

Keskite 11, 71200 Tuusniemi
Puh. (017) 661 058
Matkapuh. 050 552 7758

Kasvo-, käsi- ja jalkahoidot,
meikkaus, kesto- ja väri-, korvienreijitys,
hieronta ja hoitotuotteita.

Joe Blasco

Helen Pietrulla

Isabelle Lancray

Isadora

Laufwunder

Gehwol

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Karvosen puutarha

TUUSNIEMEN TILITOIMISTO

VARPU KORHONEN

Pankinkulma, Tuusniemi, puh. 661 157

Kirjanpidot ja tilinpäätökset,
veroilmoitukset, verovalitukset ja asiakirjat.

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

TUUSNIEMEN APTEEKKI

Puhelin 661 228

**Hyvää
Joulua!**

Loma Jussila

**Onnellista
Uutta
Vuotta!**

Susijärvi, 71200 Tuusniemi, puh. (017) 637 146
Arja ja Pentti Kekäläinen

Kan-ry

Uuden Elämän keskus

Kaasilansalmentie 299

Pahkasalo, Tuusniemi

Puh. / Fax (017) 661 660 tai 050 363 4636
Vanerinmyynti/sahaus • Kierrätystä

Hyvää Joulua
**HIERONTAPALVELU
Heikki Oksman**

71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 007, 050 571 1478

**TUUSNIEMEN
SAIRAANKULJETUS OY**

Hätäkeskus 112

Autoon 0400 277 300

*Toivotamme
ilmoittajille ja lukijoille
Rauhaisaa Joulua
ja
Onnellista Uutta
Vuotta 2006!*

Yli 20 vuoden kokemuksella suoraan tuottajalta edullisesti

laadukasta HUNAJAA

Omaan astiaan tai valmiiksi pakattuna 8 en pakkauskokoa.

Mehiläistarha **YRJÖ HOLOPAINEN**

Tuusniemi, puh. 050 567 7045

VIITAKKO

Lomakodintie 51, FIN-7110 TUUSJÄRVI
Puh. +358 17 724 503, fax +358 17 724 550
www.viitakko.fi • info@viitakko.fi

Puhdasta laatua!
vesi- ja kemiallinen pesula

LAATUPYYKKÄRIT OY

Asevelitie 6, 83500 OUTOKUMPU
Junnunkuja 1, 80260 JOENSUU
Puh. (013) 311 904

KÄSIMETALLI OY

Juojärventie 18, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 720 262, fax 80179 720 260
tuotanto@kasimetalli.inet.fi
www.personal.inet.fi/business/bikeup

KUKKA- HAUTAUS- JA PITOPALVELU

KUKKATUPA

TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 610, 0400 879 611

JOULURAUHA

Joulurauha suuri laske ylle maan
kiedo maat ja metsät vaippaan valkeaan.
Anna joulun tulla joka lieden luo,
maisien kiireen keskellä mun hiljentyä suo.

Armas jouluntähti tuiki kirkkaasti,
niin että joka sydän sinut tuntisi.
Joka askel ohjaa halvan seimen luo
joka syömeen aito joulurauha suo.

Anna meidän muistaa mitä joulu merkitsee,
niin että emme siitä liian maista juhlaa tee.
Vaan että sydämemme saa joulu valloittaa
ja joulun Herra sinne asumaan tulla saa.

Tuulikki Metsola